

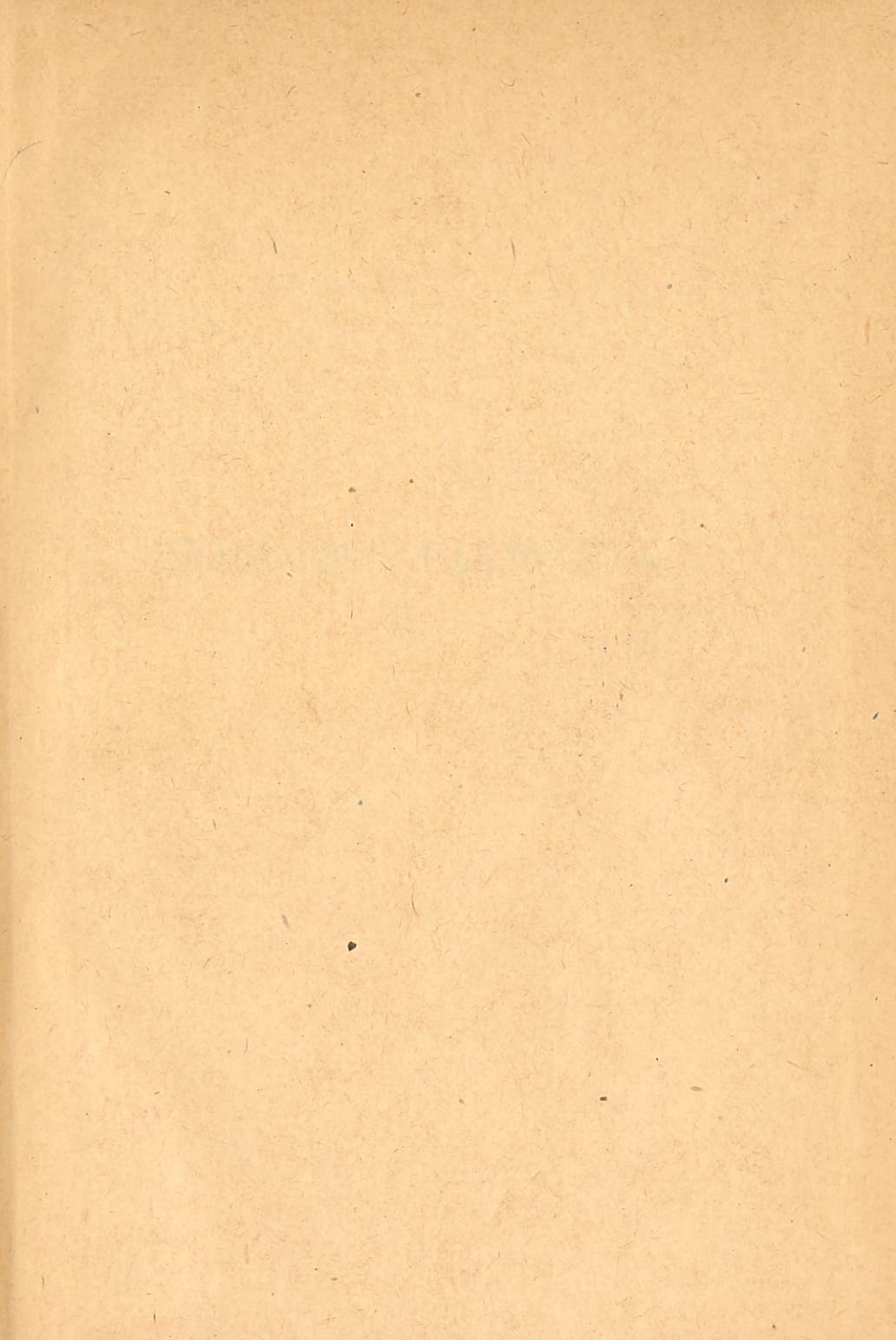

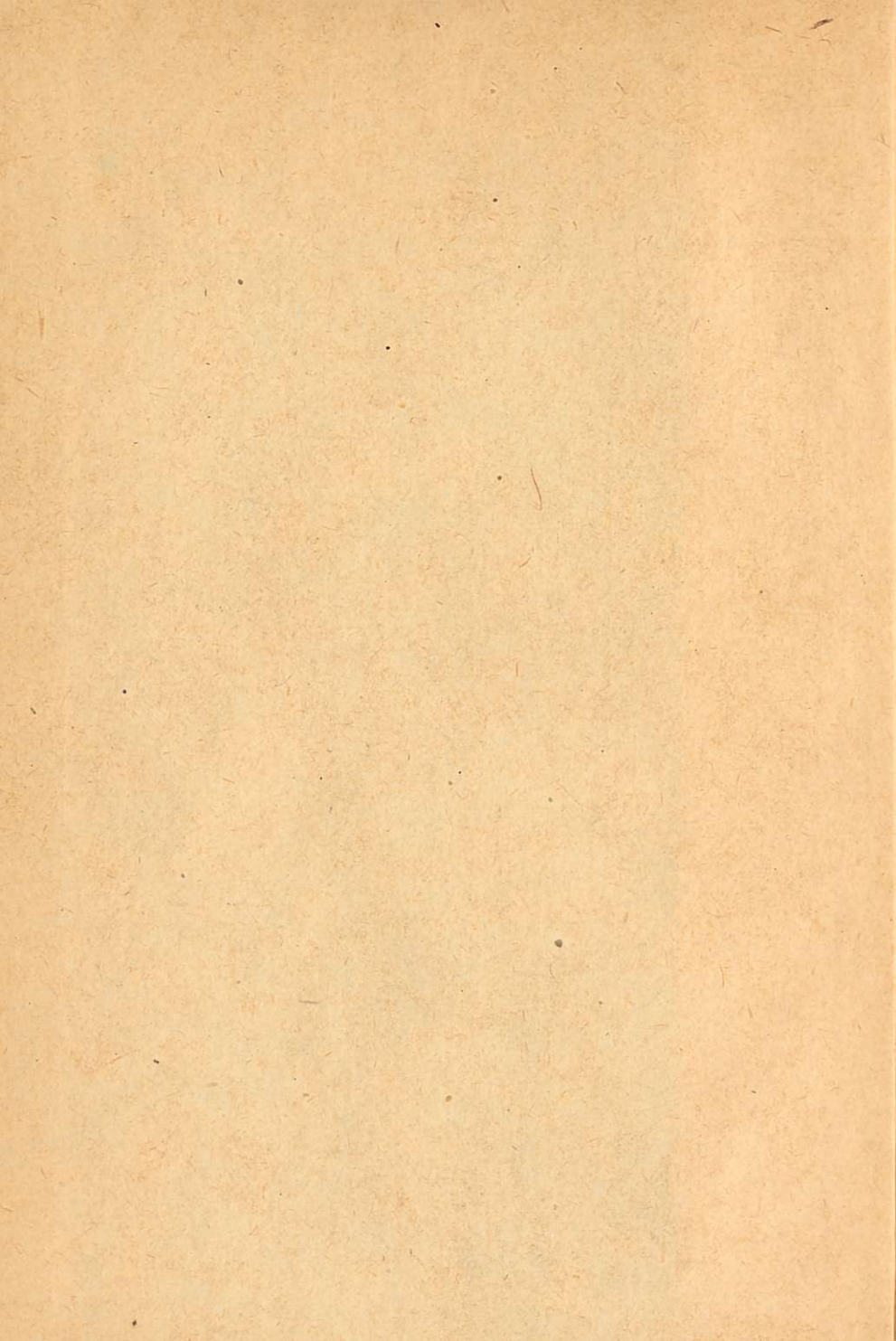
PÄÄSKYSEN PAKINOITA

TOINEN SARJA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

PÄÄSKYSEN PAKINOITA

II

PÄÄSKYSEN PAKINOITA

VALIKOIMA SATUJA JA TARINOITA

II

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1920

Lukijalle!

Pääskysen toimitus on valinnut tähän uuteen »Pääskysen pakinoiden» sarjaan satuja ja tarinoita »Vanhasta Pääskysestä», jota suomalaisten lasten hyvä ystävä, Ida Godenhjelm toimitti vuosina 1871—1880.

Tämän ensimmäisen suomalaisen lastenlehden vuosikerrat ovat aikoja sitten jo loppuneet, mutta päästä-mällä nyt julkisuuteen osan näistä saduista, jotka aikoinaan herättivät niin suurta ihastusta, on toimitus tahtonut täyttää useiden vanhempien hartaan toivomuksen, jotka yhä myötätunnolla muistelevat oman lapsuutensa rakasta ystävää ja sadunkertojaa ja ovat halunneet siihen tutustuttaa nykyisenkin kasvavan polven.

Kaikki tähän sarjaan valitut sadut ovat suomen-noksia, paitsi »Saapas ja sukka» sekä »Kynämamseli», joista edellinen on Emma Krohnin, jälkimäinen Samuli Suomalaisen sepittämä.

SISÄLLYS:

	Siv.
Ihmekukka	7
Kultakaupunki	17
Ukko, jolla ei ollut sydäntä	48
Kymmenen pennin kertomus	58
Uponut kello	74
Saapas ja sukka	99
Kynämamseli	106
Lasten turvakoti New-Yorkissa	119
Nuori maalari	137
Ratavartija	157

Ihmekukka.

Olipa kerran vanha kuningas, jolla oli niin paljon rikkautta, että siitä olisi riittänyt vaikka kymmenelle kuninkaalle, ja sitä paitsi oli hänellä ihana tytär, nimeltä Angelina. Tätä tyttäntään hän rakasti kaikkein eninteen koko maailmassa, panipa enemmän arvoa yhteen ainoaan hänen kiharaansa kuin kaikkeen kultaan ja hopeaan aarre-aitassaan, ja ajatteli ilolla sitä aikaa, jolloin tytär olisi täysikasvuinen, jotta hän voisi antaa hänelle kaikki aarteensa ja valtakuntansa kruunun.

Mutta Jumala, joka on kaikkia kuninkaita mahtavampi, määräsi toisin. Prinsessa sairastui kovaan kuumetautiin ja kuoli.

Onneton isä oli epätoivoon sortumaisillaan, ja koko kansa suri vanhan kuninkaan kanssa, joka yöt päivät istui pienessä kolkossa kamarissaan päästämättä ketään luokseen tai kuulematta kenenkään neuvoa. Siten oli kulunut kaksi surullista viikkoa prinsessan kuolemasta, eikä kuninkaan murhe ollut vähimmässäkään määrässä laimentunut. Kun hän nyt eräänä yönä pitkällisen vaikeroimisen jälkeen nukahti hiukan, ilmestyi

hänen tyttärensä hänelle unessa yhtä ihanana ja suloisena kuin elinaikanaankin. Lempeästi hymyillen hän kääntyi kuninkaan puoleen sanoen:

»Rakas isä, jospa tietäisit, miten hyvä minun on olla Jumalan valtakunnassa! Ei mikään muu häiritse minun taivaallista rauhaani kuin sinun sydämesi suru, enkä sitä kestä enää sen kauemmin. Siksi rukoilen sinua, rakas isä, etsi itsellesi toinen tytär vanhuutesi iloksi. Kutsu kaikki maan nuoret tytöt kokoon ja valitse heidän joukostaan se, jolla hiuksissaan on ihmekukka. Sillä hän yksin ansaitsee tulla sinun tyttäreksesi ja on mahdollinen olemaan kuningattarena sinun valtakunnassasi.»

Näin sanottuaan katosi Angelina, ja kuningas heräsi. Hän tunsi itsensä ihmeellisesti lohdutetuksi ja päätti noudattaa tyttärensä neuvoa. Seuraavana aamuna hän kutsui ritarinsa ja aatelismiehensä kokoon ja käski heidän julistaa ympäri koko valtakunnan, että kaikkien maan nuorten tyttöjen piti saapua seitsemän päivän kuluttua hänen eteensä, mutta he eivät saisi koristaa itseään kullalla eikä kalleilla kivillä, ainoastaan kukkasilla.

Tämä käsky herätti suurta iloa ja jokainen nuori tyttö luuli pääsevänsä kuninkaan otto-tyttäreksi.

Valtakunnassa eli jalo ritari, joka oli varsin köyhä, mutta hänellä oli kolme nuorta tytärtä, joiden nimet olivat: Laura, Lauretta ja Laurenzia. Nämät tytöt olivat niin kauniit, että aurinko ylle peili saadessaan valaista heitä säteillään, ja nii-

tyn kukkaset iloitsivat, kun he jaloillaan tallasivat niitä. Ja he olivat siinä määrin toistensa näköiset, ettei edes isä voinut eroittaa, kuka heistä oli Laura, kuka Lauretta tai Laurenzia.

Kun nyt tytöt valmistautuivat lähteäkseen kuninkaan linnaan, sanoin Laura:

»Mikä vahinko, että minun täytyy koristautua kukilla! Kalliit kivet soveltuisivat minulle paljoo paremmin!»

»Kukat tai kalliit kivet ovat minulle aivan yhdentekeviä», huusi Lauretta, »minä olen kaunis koristuksittakin.»

»Kukat ovat luonnon koristeita», sanoi nuorin, Laurenzia, »ja melkeinpä liian ihania, niin ettei niitä pitäisi taittaa meidän koristukseksemme. Mutta koska kuningas niin tahtoo, niin lähtekäämme etsimään muutamia metsäkukkia.»

Nyt otti jokainen kopan ja pani siihen palan leipää ja vähän juustoa, jotta matkalla ei tulisi nälkä. Metsään tultuaan he etsivät kukkia, mutta ihmeekseen eivät löytäneet ainoatakaan. Niinpä sanoi Laura:

»Astukaamme jokainen omaa tietämme ja yhtykäämme jälleen tämän suuren tammen juurella.»

Sisaret erosivat nyt toisistaan, ja kun Laura ei löytänyt kukkia ja väsyi hakemiseen, kävi hän varjoisan puun juurelle istumaan, otti esille leivän ja juuston ja rupesi syömään. Kun hän täten lepäsi pehmeällä sammaleella, tuli vanha ontuva akka hänen luokseen ja tervehti häntä nöyrästi sanoen:

»Jumal' antakoon, ihana neito! Sallikaa minun käydä viereenne istumaan puun varjoon ja antakaa minulle palanen leipää, sillä olen kovin väsynyt ja nälissäni.»

Mutta Laura katsoi akkaan ylpeästi ja vastasi äreästi:

»Menkää tiehenne, vanha kerjäläis-akka! Ei minulla ole teidän kanssanne mitään tekemistä.»

Silloin vanhus mutisi pois ontuessaan:

Eipä ihmekukka luotu
ole sille eikä suotu,
joll' on mieli ylpeä,
sydän kova, iikeä.

Sillä välin oli Lauretta, toinen sisar, turhaan etsinyt kukkia ja kävi viimein väsyneenä istumaan varjoisan puun juurelle. Hän söi parhaillaan hyvällä ruokahalulla eväitensä, kun ontuva akka tuli hänen luokseen ja tervehti häntä sanoen:

»Jumal' antakoon, ihana neito, sallikaa minun käydä viereenne istumaan varjoisan puun juurelle ja antakaa minulle palanen leipää, sillä nälkä vaivaa minua suuresti.»

Lauretta vastasi ylpeästi:

»Mitä vaivaat minua, kurja kerjäläis-akka! Eikö maailma ole kyllin suuri sinulle! Tästä saat palasen leipää, mutta lähde kiireesti tiehesi.»

Sen sanottuaan Lauretta heitti leivän akan jalkojen eteen.

Silloin mutisi eukko poislähtiessään:

Eipä ihmekukka luotu
 ole sille eikä suotu,
 joll' on mieli ylpeä,
 sydän paha, ilkeä.

Sillä välin oli Laurenzia astunut pitkän matkaa etsien kukkia joka paikasta, mutta turhaan. Viimein hänkin väsyi ja hänen tuli nälkä, ja hän kävi istumaan lehtevän puun varjoon vihereälle nurmelle. Hän aikoi juuri ruveta syömään, kun vanha kurja akka ontuen tuli hänen luokseen ja tervehti häntä sanoen:

»Jumal' antakoon, ihana neito!»

»Paljon kiitoksia, hyvä eukko», vastasi Laurenzia sävyisästi.

»Sallithan kaiketi minun istahtaa viereesi puun varjoon ja annat palan leipää nälkäni tyydytykseksi», jatkoi vanhus.

»Varsin mielelläni», vastasi Laurenzia ystävällisesti, ojensi kätensä eukolle ja teki hänelle tilaa viereensä pehmeällä nurmikolla. Sitten hän mursi leipänsä ja juustonsa kahtia, antoi suuremman palan eukolle ja piti itse pienemmän, ja sanoi sitten suloisesti hymyillen:

»Pitäkää hyvänänne, hyvä eukko; kun olette syönyt ja levännyt, saatan teidät kotiin.»

Samassa hän otti puisen pikarin taskustaan ja läksi vettä ammentamaan läheisestä lähteestä. Mutta kun hän palasi takaisin täytetty pikari kädessä sinne, minne hän oli jättänyt eukon, oli tämä kadonnut, ja puun juurella seisoi ihmeen ihana neito lumivalkeissa vaatteissa. Hänellä oli kolme kukkaa kädessä: kirjava tulppaani kel-

tainen lilja ja aivan valkea kukka. Nämät hän laski Laurenzian koppaan sanoen:

Ihmekukka kaunis luotu
onpi sille sekä suotu,
joll' on mieli säveä,
sydän hellä, lempeä.

Ja samassa ihana neito katosi.

Kun Laurenzia tointui iloisesta hämmästyksestään, muisti hän sisariaan ja ajatteli iloissaan: Kaiketi tuo taivaallinen neito on heillekin tuonut kukkia, mutta voimmehan myös jakaa keskenämme minun kukkani. Ja hän otti koppansa ja kiirehti sovituille paikalle, suuren tammen juurelle.

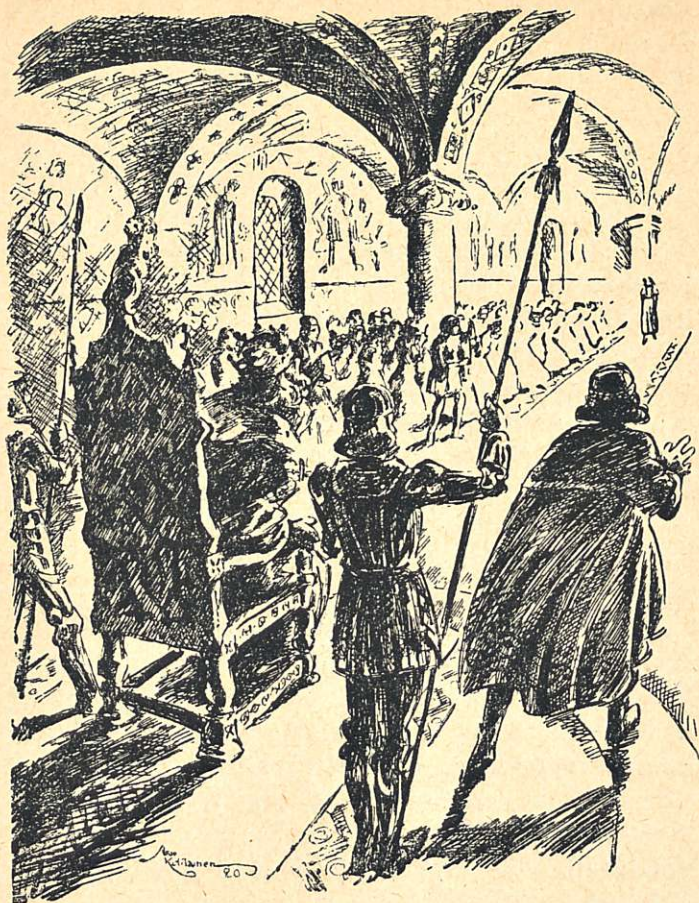
Jo kaukaa Laurenzia näki sisarensa istuvan puun alla, mutta he näyttivät varsin surullisilta, sillä heillä ei ollut kukkia. Mutta kun Laurenzia tuli lähemmäksi, ja sisaret näkivät kopan kukkineen, kalpenivat he kateudesta, ja Laura sanoi:

»Kas tuota kavalaa tyttöä, hänellä on kolme kukkaa, eikä meillä ole ainoatakaan, se ei ole oikein», ja samassa hän riisti keltaisen liljan nuorimman sisaren kopasta.

Lauran käytös suretti Laurenziaa, ja hän sanoi:

»Sydämen pohjasta suon sinulle tuon ihanan liljan ja olisin sen antanut sinulle tai sisarellemme riidattakin.»

»No, anna siis minulle tuo kirjava tulppaani», huusi Lauretta, »itse voit pitää tuon pienen valkean kukan.»

Häikäisevää valoa säteili saliin.

»Mielelläni», vastasi Laurenzia ja ojensi tulp-
paanin toiselle sisarelleen. Samassa hän kuuli
äänen hiljaa lausuvan sanat:

Jolla rakkautta on
sydämessä vaan,
ihmekukka verraton
sill' on ainiaan.

Sillä välin istui vanha kuningas suuressa sa-
lissaan, joka oli valaistu tuhansin kynttilöin, ja
katseli surusilmin kaikkia niitä monia nuoria tyt-
töjä, jotka yksitellen astuivat sisään ja asettuivat
pitkään riviin valta-istuimen kummallekin puolelle.
Kaikilla oli kukkia koristuksenaan, niinkuin ku-
ningas oli käskenyt; mutta kellä heistä oli ihme-
kukka hiuksissaan?

Hyvä kuningas oli pahemmassa kuin pulassa.
Tosin hänellä oli viisi neuvonantajaa, mutta eivät
hekään tienneet, mikä noista oli ihmekukka.

Yksi luuli siksi hoikkaa valkeaa liljaa, toinen
ihanasti tuoksuavaa ruusua, kolmas loistavaa au-
ringtonkukkaa, neljännen mielestä kaikki kukat
olivat yhtä ihmeelliset ja viides väitti, ettei ainoa-
kaan kukista ollut millään tavalla ihmeellinen.

Niin muodoin oli tuo vanha, hyvä kuningas
aivan neuvoton, vaikka hänellä olikin viisi neu-
vonantajaa, ja tytöt odottivat kärsimättöminä
päätöstä.

Vihdoin, kun kaikki muut olivat jo koolla,
saapuivat nuo kolme kaunista sisarta, jotka kuk-
kia etsiessään olivat myöhästyneet. Laura astui
ensin sisään. Hänellä oli kiharissaan keltainen

lilja ja hän oli niin ihmeen kaunis, että kuningas luuli hänellä olevan ihmekukan. Mutta kun Lauretta astui heti Lauran jäljessä sisään, joutui kuningas taas pulaan, sillä tämä oli niin toisen sisarensa näköinen kuin toinen muna on toisensa näköinen, eikä heissä ollut muuta eroa, kuin että nuoremmalla oli kirjava tulppaani hiuksissaan.

»Ihmekukka on varmaan jommalla kummalla näistä», sanoivat kaikki viisi neuvonantajaa yhteen suuhun, ja kuningas käski sulkea salin ovet. Mutta juuri kun palvelijat aikoivat noudattaa käskyä, sammuivat kaikki kynttilät ja salissa oli pilkkosen pimeä. Pelosta kaikki vaikenivat, yksin nuo viisi neuvonantajaakin.

He eivät ennättäneet vielä virota pelostaan, kun pimeys pakeni kirkkaan, helottavan valon tieltä, jota tulvi salin äärimmäisestä päästä. Siellä seisoi nuori Laurentia, yhtä ihanana kuin hänen sisarensa, ja vieläpä ihanampanakin ruusunpunertavassa hohteessaan, jota tuon pienen valkoisen kukan loistavat säteet levittivät hänen ympärilleen. Jokainen katseli kukkaa ihmetellen, sillä voimakkaampana kuin äsken tuhansien kynttilöiden liekki säteili nyt tuosta pienestä kukasta valoa huoneeseen, ja tuo valo tunkeutui häikäisemättä jokaisen silmään ja silmästä sydämeen.

Nyt lausui vanha kuningas syvästi liikutettuna:

»Hänellä on ihmekukka; lapseni lupaus on täytetty, hän on tästä lähin oleva minun Angelinani.»

»Niin, hänellä on ihmekukka», sanoivat nyt kaikki viisi neuvonantajaa. »Hänellä on ihme-

kukka», kaikui joka haaralta ja kaikki osoittivat kunnioitusta uudelle kuninkaantyttyärelle, joka nöyränä ja punastuen seiso i paikallaan, ja nyt vasta hänelle selvisivät ne sanat, jotka hän oli kuullut metsässä:

Jolla rakkautta on
sydämessä vaan,
ihmekukka verraton
sill' on ainiaan.

Kultakaupunki.

Intialainen satu.

Ennen muinoin eli Benaresin ihanassa ja kukoistavassa kaupungissa, joka oli kaiken viisauden ja suuren rikkauden keskus, mahtava hallitsija nimeltä Ukana. Hänen puolisonsa oli varhain kuollut, ja hän suri häntä vielä sydämensä pohjasta. Hän oli päättänyt lujasti, ettei hän menisi enää naimisiin, hän rakasti alamaisiaan ja tuumi vain, miten hän tekisi heidät onnellisiksi. He kunnioittivatkin häntä kuin korkeampaa olentoa, joka taivaasta olisi astunut maan päälle tehdäkseen ihmiset onnellisiksi, ja he noudattivat ilolla ja rakkaudella hänen tahtoaan ja täyttivät hänen käskyjään. Sanalla sanoen, tämä kuningas olisi voinut olla erittäin tyytyväinen ja onnellinen, jollei suru hänen puolisonsa kuolemasta ja huoli hänen ainoasta tyttärestään olisi häirinnyt hänen onneaan.

Prinsessa, joka suuresti rakasti ja kunnioitti isäänsä, ei tahtonut erota isästään eikä mennä naimisiin, vaikka jo useat prinssit ja kuninkaatt olivat häntä kosineet; ja siitä syntyi kuninkaalle uusi huoli. Eräänä päivänä hän kutsui siis

kaikki ministerit ja valtioneuvokset kultaisen valtaistuimensa eteen ja käski tyttärensäkin saapuville. Tämä astuikin heti nöyränä ystäviensä ja palvelijoittensa seurassa juhlasaliin ja lankesi isänsä valtaistuimen eteen. Kuningas nosti heti rakastetun tyttärensä hellästi ylös ja lausui hänelle seuraavat sanat:

»Sinä näet, rakas lapseni, miten hyvántahtoinen isä minä olen, kun pyydän sinua olemaan läsnä neuvottelussa, johon naiset eivät muuten pääse. Mutta asia koskee sinua. Etten umpimähkään määrää sinulle puolisoa, vaan suon sinulle päätösvallan, osoittaa, miten suurta arvoa panen sinun kuntoosi ja kelmollisuuteesi. Kosi-joitteesi lukemattomassa joukossa on erikoisesti kolme ruhtinasta, jotka mielestäni ovat muita etevämmät, ja näistä pyydän sinua valitsemaan yhden. Ensimmäinen on Wathan hallitsija ja hänen valtakuntaansa ympäröi Weidhya-vuoristo, niin ettei mikään vihollinen pääse hänen maahansa. Hänen valtakunnassaan vallitsee suloinen rauha, jota ei minkään soturin askel vielä ole häirinyt. Koko maa on kuin lumottu puutarha, jota Kugara jumalan palvelijat vartioivat. Hänen kansansa on onnellisin maailmassa, vaikkei kuuluisin. Jos hänet valitset, rakas tyttäreni, niin olet jo maan päällä nauttiva taivaan iloa, ja elämäsi on oleva kuin kirkas auringonsäde.

»Toinen kosija on ruhtinas Pungasena, runoilijat ylistävät lauluissaan hänen käsivartensa voimaa ja vertaavat häntä sodan jumalaan Kumaraan. Mutta hän on yhtä viisas kuin urhoollinen

ja hänen järkensä kykenee hallitsemaan mitä hänen käsivartensa on voittanut. Monet tuhannet vapaasukuiset soturit seuraavat hänen sotakutsumustaan. Hän on mahtavin ja rikkain intialainen ruhtinas.

»Kolmas, jota sinulle, armas tyttäreni, ehdotan, on ruhtinas Udagua. Hän hallitsee Etelä-Intiaa ja on mahtava ja rikas. Hänen äitinsä on jumalien tytär, joka erään pahan haltian kiroomana heitettiin alas maan päälle. Udaguan isä huomasi heti hänen jumalaisen alkuperänsä ja otti hänet puolisoskseen, ja pojalleen äiti lahjoitti taikavoiman kaikkien luotujen yli. Udagua on kuitenkin jalo ja hyvä, eikä hän koskaan vielä ole käyttänyt voimaansa kenenkään vahingoksi, vaan levittää päinvastoin sen avulla onnea ja siunausta alamaistensa kesken.

»Näistä kolmesta tulee sinun, tyttäreni, valita aviopuolisoksesi se, joka jo edellisessä elämässä on ollut omasi. Sillä tiedäthän, että jumallisen uskontomme mukaan viisas Brama on asettanut siten, että niiden sielut, jotka jo toisessa tähdessä ja entisinä aikoina ovat olleet yhdistetyt, täällä taas tapaavat toisensa rakkaudessa ja uskollisuudessa. Onpa luonto viisas järjestäjä, joka pitää huolen siitä, että yhtäläiset ja yksimieliset joutuvat yhteen, ja ainoastaan se, joka muistamatta tätä jumalaista sääntöä valitsee elämänsä toverin, saa sitä katua kaiken ikänsä. Valitse siis, lapseni, ja valitse viisaasti, jotta tulisit onnelliseksi.»

Tytär, joka oli nimeltään Kanakara, oli älykäs ja viisas, ja hän vastasi nöyrästi:

»Rakas isä, en itsepäisyydestä ole vielä tahtonut tehdä valintaani, vaan varottavat unet ovat estäneet minua tätä askelta ottamasta. Mutta viime yönä ilmestyi minulle unessa ihmelintu Madasha ja lauloi lakkaamatta seuraavat sanat: Tyttö, valitse se bramini tai soturi, joka on nähnyt Kultakaupungin! Herättyänikin kuulin linnun kaukaa laulavan samaa laulua, ja minä aioin juuri tulla luoksesi, korkea isäni, ilmoittamaan sinulle jumalien sanoman, kun kutsuit minut luoksesi. Sen miehen valitsen siis, joka on nähnyt Kultakaupungin, vaan älä kiusaa minua enää muilla, ruhtinaani ja herrani!»

Kuningas oli erittäin mieltynyt tyttärensä sanoihin.

»Mikä onni, että lapseni on asettanut jonkun ehdon. En ole tosin koskaan kuullut Kultakaupungista, mutta eihän kuninkaan tarvitsekaan tietää kaikkea. Sentähden hän onkin kuningas!»

Sitten hän kääntyi ministeriensä ja ylimysten puoleen kysyen:

»Onko joku teistä nähnyt Kultakaupungin? Sille, joka sen on nähnyt, annan tyttäreni puolisoksi ja määrään hänet seuraajakseni valtakunnassani.»

Mutta kaikki katsoivat hämmästyneinä toisiinsa ja vastasivat:

»Suurivaltias kuningas! Emme ole sen kaupungin nimeäkään kuulleet, saaticka sitten nähneet.»

Nyt kutsui kuningas pääministerinsä luokseen sanoen:

»Mene ja anna palvelijoittesi rumpua lyöden kulkea koko kaupungin läpi ja kysyä, onko joku minun alamaisistani tai vieras, joka parhaillaan oleskelee kaupungissa, nähnyt Kultakaupungin? Joka sen on nähnyt, saakoon tyttäreni puolisoseen.»

Kuninkaan käsky täytettiin heti. Useat kuninkaalliset palvelijat kulkivat rumpua rämisyttään kaupungin läpi ja kun suuri joukko uteliaita kerääntyi paikalle, julistivat he kovalla äänellä:

»Se soturi tai bramini teidän joukossanne, joka on nähnyt Kultakaupungin, astukoon esiin ja puhukoon asiansa, niin viemme hänet kuninkaan luokse, joka aikoo antaa hänelle tyttärensä, suloisen Kanakara prinsessan puolisoiksi ja määrää hänet seuraajakseen valtaistuimella.»

Turhaan rummut rämisivät, turhaan huusivat kuninkaalliset palvelijat äänensä sorroksiin. Ei kukaan tullut ilmoittautumaan, lähellä olevat pudistivat päätään ja jotkut vanhat sanoivat mutisten:

»Mikä kaupunki se on olevinaan, josta kuningas puhuu, mutta josta me emme koskaan ole kuulleet mitään? Jos todellakin olisi sellainen kaupunki olemassa, niin tietäisimmehän me siitä. Me olemme jo niin vanhat ja kokeneet, että meitä syyllä voi sanoa viisauden lähteeksi. Meidän isiemme, jotka myöskin olivat eläneet hyvin vanhoiksi, olisi kaiketi pitänyt tietää jotain tästä kaupungista, mutta eivätpä nekään koskaan ole maininneet siitä mitään. Ja nyt tulevat nuo kuninkaan airuet ja häiritsevät meidän päivällis-

untamme ja uskottelevat meille, että suuri kansallisujuhla on toimeenpantava, johon meidät kaikki kutsutaan viiniä juomaan ja herkkuja syömään. Sen sijaan saammekin kuulla vain tuosta Kultakaupungista. Johtuupa joskus kuninkaamme päähän omituisia ajatuksia. Entisen hallitsijamme, viisaan Panagan aikana ei sellaista olisi voinut tapahtua, mutta hän olikin iäkäs, viisas ja arvokas mies, eikä tuollainen tuulihattu, kuin meidän nykyinen kuninkaamme, joka on yhä kuin nuori poika, vaikka hänellä on jo täysikasvuinen tytär. Kultakaupunki! Mitä hullutusta se on?»

Ja vanhukset palasivat jälleen kotiin häiriytyneitä päivällisuntaan jatkamaan. Mutta nuorukaiset jäivät asiasta keskustelemaan, pilkallisesti arvellen: »Olisipa hauska tietää, miltä tuo kaupunki näyttää ja kuinka onnelliseksi se tulee, joka saa tuon suloisen aamutähden, prinsessa Kanakaran omakseen.»

Kaupungin asukkaiden parissa oli eräs bramini-nuorukainen, joka oli tunnettu kevytmielisyydestään, hän oli pelissä kadottanut omaisuutensa, ja kuultuaan julistuksen, ajatteli hän itseksseen:

»Tämä olisi hyvä tilaisuus päästä jälleen varallisuuteen ja kaupanpäällisiksi saada ihastuttava puoliso.»

Hän kiiruhti siis airueen jälkeen, sanoen:

»Minä bramini Saktidera, Baladeran poika, olen nähnyt tuon kaupungin ja voin siitä antaa tietoja.»

Kuninkaan palvelijat huudahtivat iloisiaan:

»Terve! Tule heti kanssamme ministerin luo, niin hän ilmoittaa sinut kuninkaalle.»

Saktidera läksi palvelijan seurassa kuninkaalliseen palatsiin, jossa hänet heti päästettiin kuninkaan eteen, ja hän kertoi kuninkaalle, mitä hän jo aikaisemmin oli sanonut palvelijoille. Mutta kuningas, joka oli maltillinen mies, käski viedä nuorukaisen tyttärensä luo, jotta tämä kuulustaisi häntä ja saisi totuudesta selvän.

Kun bramini astui nyt syvään kumartaen prinsessa Kanakaran eteen, käski tämä, joka oli yhtä viisas kuin kauniskin, hänen kertomaan, missä hän oli nähnyt Kultakaupungin.

Saktidera kertoi:

»Näin Kultakaupungin, kun tiedonhaluisena vaelsin ympäri maailmaa.»

Prinsessa kysyi edelleen:

»Mitä tietä pääsit sinne ja miltä kaupunki näyttää?»

Bramini vastasi:

»Täältä läksin ensin Hanapuraan, josta saavuin Wermasin kuuluisaan kaupunkiin. Sieltä on vielä viiden päivän matka Kultakaupunkiin, joka täydellä syyllä kantaa tätä nimeä, sillä siellä viljellään sekä tieteitä että huvituksia. Kaupungin asukkaat ovat hyvin rikkaita ja viisaita, ja koska kultainen muuri ympäröi koko kaupunkia ja portit ovat koristetut kallein kivin, nimitetään sitä Kultakaupungiksi. Oleskeltuani siellä pitemmän aikaa kartuttamassa tietojani, palasin samaa tietä takaisin, kuin olin sinne tullutkin. Korkea ruhti-

natar, tämä on kertomus Kultakaupungista ja sellainen se on.»

Nämät tiedot annettuaan vaikenen bramini ja vetäytyi kunnioittavasti ovensuuhun. Mutta kuninkaantytär oli ihmettelevinänsä ja sanoi:

»Kertomuksesi, oppinut bramini, on niin opettavainen ja viisas, että tahtoisin kuulla sen uudelleen, pyydän sen vuoksi sinua vielä kerran kertomaan, missä näit Kultakaupungin!»

Mutta kun Saktidera sujuvasti uudisti juttunsa, purskahti prinsessa niin heleään nauruun, että bramini hämmästyneenä katkaisi kertomuksensa eikä voinut sitä enää jatkaa. Mutta prinsessa puhutteli häntä ankarasti sanoen:

»Nuorukainen, sinä viekas pettäjä, valheesi vuoksi ansaitsisit, että kehoittaisin isääni rankaisemaan sinua kuolemalla, mutta vastoin tahtoani on minun sinua sääli, ja valitan isälleni sen vuoksi vasta sitten, kun olet jo hyvässä turvassa. Ainoa rangaistuksesi on se, että palvelijani ajavat sinut ulos palatsista. Onhan se helppo rangaistus miehelle, joka on rohjennut pettää jaloa neittoa.»

Nyt kääntyi prinsessa palvelijoittensa puoleen sanoen:

»Ajakaa bramini häväistyksellä ja pilkalla linnasta, sillä hän on valehtelija!»

Niin tapahtuikin. Saktideran täytyi poistua linnasta palvelijoiden nauraessa ja pilkatessa häntä. Mutta prinsessa läksi vasta jonkun ajan kuluttua kuninkaalliselle isälleen kertomaan, millä tavalla häntä oli loukattu. Kuningas suuttui kovasti braminiin ja suri syvästi, kun toivo tyttären nai-

misesta jälleen haihtui. Ja kun prinsessa leikkiä laskien arveli, ettei isä suinkaan rakastanut häntä, koska hän tahtoi päästä hänestä eroon, vastasi kuningas:

»Rakas tyttäreni, nuoren neidon ei ole soveliasta elää yksin, ja isän velvollisuus on pitää huolta siitä, että tytär joutuu naimisiin, muuten levittävät pahat ja kadehtivat ihmiset valheellisia parjauksia hänestä.»

Näin puhui kuningas Kanakara tyttarelleen. Mutta tämä, pysyen vakavana päätöksessään, vastasi:

»Jos niin mielelläsi tahdot päästä minusta, kunnioitettava isä, niin hanki joutuisasti bramini tai soturi, joka on nähnyt Kultakaupungin, sillä vain sellaisen miehen otan puolisoikseni, sen lupauksen olen tehnyt.»

Nuori bramini Saktidera, joka oli koettanut valheella pettää kuninkaan tytärtä ja tullut häväistyksi, katui suuresti kevytmielisyyttään. Hän teki pyhän lupauksen, että hän kääntäisi valheensa todeksi ja lähtisi maailmalle Kultakaupunkia etsimään, sillä hän ei voinut enää ajatella mitään muuta kuin prinsessa Kanakaraa nähtyään nyt kerta hänet. Hän päätti siis pyrkiä Kultakaupunkiin, vaikka hän menettäisi henkensäkin, sillä elämä ei ollut hänestä minkään arvoinen ilman tuota ihanaa prinsessaa, jota hän niin suuresti rakasti ja kunnioitti.

Kun bramini oli siis uudistanut lupauksensa tempelissä Braman edessä, läksi hän kaupungista ja kulki etelään päin, kunnes hän saapui Wind-

hya-vuoristoon. Hän astui nyt vuoriston avarissa metsissä, jotka tarjosivat hänelle virvoittavaa varjoa auringon polttavia säteitä vastaan. Mutta yöt päivät kuului jalopeurojen kiljuntaa sekä niiden metsänotusten hätähuutoja, joita se otti hengiltä. Aika ajoittain hänen täytyi myös piiloutua rosvojoukkojen näkyvistä, jotka kulkivat metsässä ryöstäen ja tappaen matkustajia. Tai komeat kangastukset, jotka näkyivät polttavalla hiekka-aavikolla, eksyttivät hänet ja luulottelivat hänelle, että hän oli jo saapunut Kultakaupunkiin.

Kun Saktidera oli vaeltanut jo monen monta päivää ja kulkenut äärettömän pitkiä matkoja, näki hän yksinäisessä paikassa järven, jonka kristallikirkkaan veden pinnalla kasvoi ihania lootoskukkia ja jonka ympärillä lenteli valkoisia joutsenia. Järven toisessa päässä hän huomasi erakon majan, joka seiso i taajalehtisten, mehukkaita hedelmiä kantavien viikunapuiden varjossa. Puun juurella istui hurskas harmaahapsinen ukko, kädessään rukousnauha, jonka helmistä saattoi nähdä, että niitä oli ehkä jo vuosisatoja käytetty.

Saktidera kumarsi nöyrästi pyhälle miehelle ja astui lähemmäksi. Tämä ottikin hänet ystävällisesti vastaan, tarjosi hänelle hedelmiä ja virvoittavia juomia ja kysyi sitten:

»Ystävänä, mistä tulet ja minne menet? Puhu!»

Saktidera tunnusti erakolle syyllisyytensä ja halunsa sovittaa rikoksensa siten, että hän todellakin löytäisi Kultakaupungin, ja hän pyysi tätä kunnianarvoista miestä ilmoittamaan hänelle tiesikö hän mitään tästä kaupungista.

Mutta erakko vastasi:

»Poikani, kahdeksan vuosisataa olen jo tässä majassa elänyt, enkä koskaan ole kuullut mitään sellaisesta kaupungista!»

Silloin heittäytyi Saktidera epätoivoissaan maahan sanoen:

»Voi minua, minun täytyy siis vaeltaa ympäri maailmaa kunnes kuolen, sillä minun on mahdoton palata Benaresiin, jollen ole täyttänyt lupaus-tani. En uskaltaisi enää koskaan astua loukatun prinsessin silmien eteen. Auta siis, isä, minua hyvällä neuvolla!»

Kun pyhä mies oli kuullut koko asian, sanoi hän Saktideralle:

»Jos pysyt päätöksessäsi, niin tee mitä sanon! Kolmesataa peninkulmaa täältä on Kampyilan maa, siellä on korkea vuori nimeltä Uttara jossa on erakon maja, ja siellä elää minun vanhempi veljeni, kunnianarvoinen Dinylogos. Mene hänen luokseen, ehkä hän tuntee Kultakaupungin!»

Saktideran mielessä heräsi toivo jälleen eloon ja hän lupasi noudattaa vanhuksen neuvoa. Vielä samana iltana hän läksi matkaan, kulki pitkin huonoja ja vaivalloisia polkuja ja saapui vihdoin Kampyilan maahan ja nousi Uttara vuorelle. Ylhäällä kukkulalla hän näki erakon majan ja sen sisällä pyhän Dinylogoksen, jolle hän esitti itsensä sanoen:

»Minä kuljen ympäri maailmaa etsien Kul-takaupunkia, kunnioitettava pyhimys. Ei kukaan ole vielä voinut sanoa minulle, missä se on. Si-

nun veljesi lähetti minut tänne siinä toivossa, että voisit antaa minulle siitä tiedon!»

Dinylogos vastasi:

»Olen kovin pahoillani, muukalainen, mutta vaikka olenkin vanha, niin en voi antaa sinulle mitään tietoja. Täällä ylhäällä en ole missään yhteydessä matkustajien kanssa, jotka saapuvat kaukaisilta mailta viestejä tuoden, mutta luulen Kultakaupungin sijaitsevan jossakin saarella kaukana täältä ja ilmoitan sinulle keinon, miten voit sinne päästä. Keskellä merta on saari nimeltä Ustalla. Siellä hallitsee mahtava kalastajakuningas Satyvarta, jonka on tapana matkustaa vierailu mailla. Ehkäpä hän on nähnyt Kultakaupungin tai kuullut siitä. Lähde siis ensin Witakapurin kaupunkiin, joka on meren rannalla, ja purjehti sieltä jollakin kauppalaivalla Ustallan saarelle, niin ehkäpä saat toiveesi täytetyksi.»

Kun Saktidera oli kuullut pyhimyksen sanat, kiitti hän sydämen pohjasta ja läksi matkaan. Hän kulki useiden maiden halki ja saapui vihdoin väsyneenä Witakapurin rannikkokaupunkiin. Siellä hän läksi erään kauppiaan luo, jonka oli määrä lähteä Ustallan saarelle, sopi hänen kanssaan hinnasta, astui laivaan ja purjehti meren yli.

Ilma oli pysynyt useita päiviä kirikkaana ja kauniina ja matka kävi erinomaisen hyvin, kun äkkiä nousi ankara myrsky ja ukkosilma. Tuulen pieksemänä kohosi merestä vuoren korkuisia laineita, laiva viskautui vuoroin aaltojen harjalle, vuoroin alas syvyyteen, kunnes se hirveällä rytinällä murskautui kalliota vasten. Onneksi laivan

kapteeni sekä muutamat merimiehet saattoivat uimalla pelastaa itsensä ja heidät otettiin erääseen ohipurjehtivaan laivaan. Mutta Saktideran nieli tavattoman suuri kala, kuitenkin niin onnellisesti, ettei ainoakaan jäsen vioittunut. Kala ui Ustallan saarelle ja joutui kalastajakuninkaan verkkoihin. Koska se oli tavallista suurempi, nostivat kalastajat sen maalle ja veivät kuninkaalle, joka heti käski palvelijoittensa leikata sen vatsan auki, sillä tämä harvinainen kala herätti suuressa määrin hänen ihmetystään. Saktidera astui nyt elävänä kalan vatsasta ja kumarsi kohteliaasti kuninkaalle, joka katseli häntä hämmästyneenä ja kysyi:

»Kuka sinä olet, muukalainen? Mutta näen hän, että olet bramini. Miten jouduit kalan vatsaan? Kerro minulle elämänvaiheesi.»

Saktidera vastasi:

»Olen bramini, niinkuin jo huomasit, nimeni on Saktidera, kotikaupunkini Benares. Pyhän lupauksen mukaisesti olen pakotettu etsimään Kultakaupunkia, jota en vielä ole löytänyt, vaikka olen kulkenut paljon maita. Kaksi hurskasta erakkoa neuvoi minua lähtemään suuren kalastajakuninkaan luo, mutta myrsky murskasi laivamme ja viskasi minut mereen, jossa jouduin kalan saaliiksi. Siinä elämäni vaiheet, hyvä herra.»

Mutta Satyvarta sanoi:

»Minä olen kalastajakuningas, jota haet. Olen kulkenut meriä ristiin ja rastiin ja nähnyt paljon saaria, mutta Kultakaupungin nimeä en koskaan ole kuullut.»

Kun bramini sen kuuli, kävi hänen mielensä kovin onnettomaksi. Mutta kalastajakuningas lohdutti häntä sanoen:

»Ei sinulla vielä ole syytä epätoivoon. Jää yöksi tänne, niin voimme huomenna tuumia keinoa, jolla perille pääset.»

Sen sanottuaan kuningas käski palvelijansa antaa Saktideralle ruokaa ja juomaa ja saattaa hänet braminiluostariin, jossa hänelle valmistettiin hyvä yösiija. Seuraavana päivänä läksi kuningas itse luostariin tapaamaan Saktideraa ja muistaen lupauksensa hän sanoi heti sisään tultuaan:

»Bramini, olen keksinyt oivallisen keinon, jolla voit saavuttaa toiveesi. Olet kai kuullut ihanasta Gakonda saaresta, joka sijaitsee keskellä merta ja jonka komeassa temppelissä palvellaan Vichnu jumalaa? Ashadha-kuukauden kahdentenatoista päivänä saapuu paljon ihmisiä kaikista Intian maista tätä jumalaa palvelemaan. Eiköhän näiden tuhansien joukossa olisi jotakuta, joka olisi nähnyt Kultakaupungin tai kuullut siitä puhuttavan? Lähtekäämme sinne, sillä pyhä aika on lähellä.»

Saktidera oli erittäin kiitollinen ja suostui mielellään ehdotukseen. He astuivat laivaan ja purjehtivat iloisin mielin aaltojen poikki.

Muutamia päiviä kuljettuaan huomasi bramini laivan kannelta korkean esineen merenpinnalla. Se oli aivankuin siivekäs vuori, jonka huippu nousi ja laski veden pinnassa. Kun hän kysyi kalastajakuninkaalta, mitä tuo oli, vastasi hän:

»Tuo on viikunapuu, jonka juurella on pyörre

ja se vetää kaikki maanalaiseen tulilammikkoon. Kaikki, jotka kulkevat tällä merellä, karttavat huolellisesti tuota paikkaa, sillä joka kerran sinne joutuu, ei koskaan palaja.»

Kalastajakuninkaan vielä puhuessa ajoi ankara tuulenpuuska laivan puuta kohti. Kuningas huomasi sen heti ja huusi Saktideralle:

»Bramini, pelkään, että perikatomme on tullut. En voi enää ohjata laivaa, se kulkee suoraan tuota vaarallista puuta kohti ja me vaivumme pyörteeseen. En sure sitä itseni tähden, sillä siitä hetkestä saakka, jolloin sain ymmärrystä ja älyä, tiesin myöskin, että elämäni on katoovainen. Mutta sinä olet vieraani ja minusta on kovin ikävä, että toivosi menee tyhjiin, vaikka kaikella tavalla olet ponnistanut voimiasi. Sentähden neuvon sinua hyppäämään viikunapuuhun, kun minä koetan hetkeksi pysähdyttää laivan. Ehkä onni on sinulle suosiollinen ja voit pelastautua. Minut voit huoleti jättää oman onneni nojaan.»

Sillä välin laiva oli ajautunut aivan viikunapuun lähelle, ja Saktidera kokosi nyt kaikki voimansa, hyppäsi ilmaan ja tarttui vahvaan viikunapuunoksaan. Mutta kalastajakuningas uhrasi henkensä voidakseen pelastaa vieraansa. Sillä tuskin laiva oli pysähtynyt sen verran, että Saktidera saattoi hypätä siitä pois, niin se joutui keskelle pyörrettä ja hukkui vaahtoavaan lainehautaan.

Saktidera, joka istui nyt turvallisesti viikunapuun oksalla, tunsu katkeraa surua sydämessään, sillä hän luuli turhaan saattaneensa kalastaja-

kuninkaan onnettomuuteen. Istuessaan yksin puussa katosi häneltä kaikki toivo saada koskaan nähdä Kultakaupunkia, jonka välityksellä hän voisi voittaa ihanan Kanakaran omakseen. Hän tunsu suurta häpeää ja katumusta muistellensa, miten hän oli koettanut pettää tuota jaloa neitoa, ja piti täysin ansaittuna rangaistuksena kovaa kohtaloaan. Ja hän kiitti jumalia siitä, että hän koettelemusten kautta oli tullut ymmärtämään, mikä oli hyvä ja mikä paha.

Mutta tuntuipa siltä, että ne tunteet, jotka nyt liikkui nuoren braminin sydämessä, olisivat saaneet armon jumalien edessä, sillä kauan hänen ei enää tarvinnut olla yksin viikunapuussa. Juuri kun aurinko oli laskemaisillaan, saapui suuri joukko jättiläiskotkia, joiden huudot kaikuivat yli koko seudun ja joiden siipien suhina sai meren aallot kuohumaan. Kotkat laskeutuivat viikunapuuhun, ja Saktidera kätkeytyi lehtien väliin ja kuunteli heidän keskustelujaa. Kotkat käyttivät näet puheissaan ihmiskieltä.

Jokainen kertoi siitä paikasta, missä hän sinä päivänä oli käynyt. Yksi puhui kaukaisesta saaresta, toinen linnasta meren rannassa, kolmas korkeasta vuoresta. Jotkut tuumivat, minnekähän heidän iso-isänsä isä oli tänään mahtanut jäädä, koska häntä ei vielä näkynyt. Viimein kuului kovaa kohinaa ilmassa, ja kaikki kotkat päästivät ilohuudon, kun heidän valtijansa laskeutui heidän pariinsa. He kertoivat nyt hänelle, miten he olivat olleet huolissaan hänen tähtensä, johon tämä ihmisäänellä niinikään vastasi:

»Te olette kuin lapset, jotka turhan päiten huolehtivat. Tiedättehän, että olen terve ja hyvässä voimissa ja ettei minulle helposti mitään vahinkoa tapahdu. Tänään olen viettänyt erittäin hupaisen päivän, kävin Kultakaupungissa ja huvittelin siellä, huomenna lennän taas sinne, ja koska on erittäin vaikea erota tuosta onneatuotavasta paikasta, niin on parasta, ettette ole levottomia, vaikka viipyisinkin kauemman aikaa.»

Kun Saktidera kuuli nämä sanat, luuli hän kuulevansa taivaallista soittoa, ja hän tunsii saavansa uudet voimat. »Nyt», tuumi hän mielessään, »olen päässyt kaikesta surusta ja huolesta, kun edes kuulin jotakin tuosta Kultakaupungista. Tämä lintu on auttava minut sinne, käytän sitä ratsuna, sillä se on niin iso ja voimakas, että se helposti voi kantaa minut, vaikkapa useampiakin.»

Kun lintu matkasta väsyneenä oli vaipunut sikeään uneen, lähestyi Saktidera sitä varovaisesti ja kätkeytyi siipien väliin tarttuen niihin lujasti kiinni. Päivän koittaessa linnut lensivät erilleen. Mutta se, jonka selässä Saktidera istui, kohosi korkealle ilmaan lentääkseen Kultakaupunkiin.

Jokseenkin kauan ilmassa liideltään näki Saktidera kaukaa ihanalta näyttävän kaupungin, jota kukoistavat puutarhat ympäröivät. Kultaa tosin ei näkynyt muualla kuin temppelein kaarikatoissa. Ei mikään kultamuuri suojellut kaupunkia eivätkä portit olleet jalokivillä koristetut. Mutta tuhansien kukkasien ihana tuoksu täytti

ilman, iloisia lauluja kajahteli ja onnelliset ihmiset käyskentelivät puistossa, työskentelivät peloilla tai muuten askartelivat. Kun kotka vähitellen laskeutui alas ihanaan puutarhaan, onnistui Saktideran linnun huomaamatta päästä alas sen selästä ja pujahtaa piiloon.

Astuessaan sitten puutarhassa näki Saktidera kaksi kukkia noukkivaa tyttöä. Hän astui heidän luokseen ja kysyi:

»Mikä maa tämä on ja keitä te olette, ihanat neitokset?»

He vastasivat:

»Tämä on Kultakaupunki, jossa kuningatar Gandra hallitsee. Hän on taitava Vidyadhari eli loihtijatar. Häijy yönhaltija Vetelas ryösti häneltä hänen ainoan tyttärensä tämän ollessa lapsena. Siitä on hallitsija raukkamme yhä vieläkin kovin suruissaan eikä nauru koskaan kajahda hänen sulohuuliltaan. Mutta hän onkin ainoa surullinen ihminen koko tässä valtakunnassa. Sillä hän käyttää kaikki ne keinot, joita taivas ja jumalat ovat suoneet hänelle, yksinomaan alamaistensa onneksi ja hyväksi. Käy katsomassa kaikkia paikkoja tässä valtakunnassa. Sillä senkaltaista kuin täällä tuskin missään olet nähnyt, jos lienetkin paljon maailmassa matkustanut. Ensin viemme sinut kuitenkin korkean hallitsijamme luo, jotta hän tutustuisi sinuun ja saisi kuulla siitä maasta, josta olet kotoisin. Sillä hän vaatii jokaisen muukalaisen valtaistuimensa eteen siinä toivossa, että hän saisi tietoja tyttärestään, sillä siten on hänelle unessa ilmoitettu.»

Näin jutellen saattoivat iloiset tytöt Saktideran palatsin eteishuoneeseen. Kuningatar oli parai-
kaa työssä, hän keskusteli ministeriensä kanssa,
ja senjälkeen hän otti vastaan alamaisiaan, jolle
hän jakeli neuvoja, työtä tai muuta apua. Kaikki
siunasivat häntä poistuessaan palatsista.

Kun palvelijat olivat ilmoittaneet Saktideran
tulon, käski hän hänet heti valtaistuimensa eteen
ja otti hänet ystävällisesti ja armollisesti vastaan.
Hän käski tuoda sisään ruokaa ja juomaa, ja
vasta kun Saktidera oli virvoittanut itseään,
pyysi kuningatar häntä kertomaan elämänsä
vaiheet.

Saktidera ilmoitti nyt, että hän oli ruvennut
etsimään Kultakaupunkia prinsessa Kanakaran,
kuningas Ukanan ihanan tyttären tähden, jota
hän kerran vallattomuudessaan ja kevytmielisyy-
dessään oli häpeällisesti pettänyt ja jolle hän
tahtoi nyt osoittaa katumustaan ja parannustaan
antamalla todellisia tietoja tästä kaupungista.

Kuningatar katsoi lempein silmin nuorukai-
seen sanoessaan:

»Minua miellyttää suuresti, muukalainen, että
kykenet tekemään lujan päätöksen ja panemaan
sen toimeen. Sillä kelvollisuus ei ilmene siinä,
ettei tunne syntiä eikä sitä tee, vaan siinä, että
voitamme himomme ja huonot taipumuksemme
ja varjelemme itseämme uudelleen joutumasta
synnin verkkoihin. Mitä ikänä voin tehdä, jotta
pääsisit taas onnellisesti isänmaahasi, sen teen.
Ensin pyydän kuitenkin sinua käymään katso-
massa maatani, palatsiani ja puutarhojani ja pi-

tämään hyvänäsi vieraanvaraisuuttani niin kauan kuin mielesi tekee.»

Saktidera kiitti suurimmalla kunnioituksella korkeaa hallitsijatarta, joka annettuaan palvelijoille toimeksi pitää huolta Saktiderasta, ryhtyi jälleen hallitustoimiinsa.

Kaksi kuningattaren virkamiestä tarjoutui seuraamaan Saktideraa joka paikkaan. Kun hän oli saanut virvoittavan kylvyn ja levännyt hiukan, läksi hän kaupunkia ja puutarhoja katsomaan. Häntä ihmetytti suuresti, kun hän joka paikassa näki yksinomaan iloisia, ahkeria ihmisiä eikä ainoatakaan kerjäläistä eikä surevaa.

»Nyt huomaa tosiaankin», sanoi Saktidera virkamiehille, »miksi tätä kaupunkia nimitetään Kultakaupungiksi. Minä hölmö, joka luulin sen nimen johtuvan kullasta ja kalliista kivistä! Onni ja taivaallinen tyytyväisyys, jotka näyttävät täällä asustavan ihmisten sydämissä, ovat antaneet kaupungille tämän nimityksen.»

»Sinä puhut totta, nuorukainen», vastasi toinen kuninkaallinen virkamies, »ja minun täytyy ihmetellä viisauttasi, kun heti arvasit oikean syyn. Tiedä, kuningattaremme äiti oli korkea jumalatar, jonka nimi oli Tyytyväisyys. Hän lahjoitti tyttärellensä lumousvoiman ja kyvyn levittää onnea ja iloa valtansa ja viisautensa välityksellä. Sinä et ole tapaava täällä joutilaita ihmisiä. Kaikki tekevät työtä, toinen tosin raskaampaa, toinen helpompaa. Mutta jokainen suorittaa luojan viisaan määräyksen mukaan väsymättä tehtävänsä.»

Heidän vielä puhellessaan tuli eräs halvimmman säätyluokan mies heitä vastaan. Hän kokosi rattaille kiviä, joita hänen oli määrä toimittaa pois tieltä. Koska juuri oli kuumien aikojen päivästä, tippui hiki lakkaamatta hänen otsaltaan. Saktidera arveli, että tämä ainakin valittaisi kohtaloon. Kuninkaallinen virkamies, ikäänkuin hän olisi arvannut nuorukaisen ajatukset, astui työntekijän luo ja puhutteli häntä ystävällisesti kysyen oliko kuorma liian raskas ja työpalkka liian vähäinen. Mies katsahti ylös, pyyhki kasvoiltaan hien ja vastasi iloisesti:

»Tämä työ ei ole minulle raskas, olen terve enkä tahtoisi olla työttä. Ruhtinattaremme armosta on minulle suotu kaksinkertainen palkka, saan määrätyn maksun jokaisesta kivikuormasta, jonka kuljetan kadulta, ja lisäksi saan vielä käyttää kivet oman taloni korjaamiseen, joka on ollut kovin rappiolla. Siksi teen tätä kovaa työtä mielelläni enkä pidä sitä raskaanakaan.»

Kun he olivat poistuneet miehen luota, sanoi Saktidera saattajilleen:

»Minun täytyy todellakin ihailia ruhtinatartanne, joka katsoo jokaisen parasta, eikä unohda pienintäkään alamaistansa. Mutta toiselta puolen täytyy minun ihmetellä näitä alamaisiakin, jotka kaikki tyytyvät osaansa. Sillä jos tuo mies, joka näytti niin tyytyväiseltä, rupeaisi vertailemaan omaa tilaansa muiden asemaan, täytyisi hänen kuitenkin surkutella itseään ia valittaa raskasta työtään.»

»Sinä unohdat, nuorukainen», vastasi saattaja,

»että olet tyytyväisyyden maassa. Tätä iloista rauhaa et löydä missään muualla.»

»Kuinka tyhmä minä olin,» ajatteli Saktidera, »olen ajattelemattomasti tuhlannut omaisuuteni huonojen toverien seurassa, olen petoksella koettanut jälleen voittaa kultaa ja tavaraa, enkä ole ajatellut lainkaan, että elämä työssä ja toimessa olisi tuottanut minulle paljon enemmän onnea ja rauhaa.»

Kaikkia näitä ajatellessaan ja keskustellessaan kuljeskeli Saktidera ympäri kaupunkia ja palasi vihdoin palatsiin, missä hänelle näytettiin salit ja kamarit, jotka olivat erinomaisen kauniit. He pysähtyivät pienen huoneen edustalle, ja yksi palvelijoista otti esille kultaisen avaimen sanoen:

»Meidän hallitsijamme tahtoo, muukalainen, ettei mikään jää sinulta näkemättä, siksi näytämme sinulle tämänkin pienen kamarin, jonne muuten ei kukaan muu pääse, kuin kuningatar itse. Tässä huoneessa juuri prinsessa asui, ennenkuin Vetalas ryösti hänet. Hänen vuoteensa on vielä koskematta paikallaan ja leikkikalut pöydällä, jonka ääressä hän leikki. Kerran päivässä kuningatar käy tässä huoneessa etsimässä sekä iloa että surua näistä muistoista.»

Näin puhuen avasivat palvelijat oven. Saktidera astui sisään, missä kaikki oli niinkuin palvelijat olivat kertoneet. Lopulta hän näki pöydällä hunnulla peitetyn esineen. Kuninkaalliset palvelijat, jotka huomasivat hänen kysyvän katseensa, nostivat huntua, ja Saktidera näki suloisen tytön muotokuvan, joka suurin kirkkain sil-

min katseli häneen. Hämmästyneenä hän peräytyi pari askelta, sitten hän silmäsi uudestaan kuvaan ja sanoi palvelijoille:

»Olkaa hyvät ja sanokaa, kuka tuo tyttö on.»

»Se on juuri ryöstetyn prinsessamme kuva. Kuningattaremme on peittänyt sen hunnulla, jotta auringonvalo ei vahingoittaisi sitä.»

»Tuon näköinen on prinsessa Kanakara totisesti lapsena ollut», sanoi Saktidera. »Vai onko se vain sattuma, että kaikkialla näen hänen kasvonsa, koska alituisesti häntä ajattelen? Mutta kuninkaantytär hymyili yhtä suloisesti kuin tämä lapsikin, kun hän nauroi minun petolliselle kertomukselleni. Hänen katseensa oli aivan samanlainen, näinpä tuon merkinkin hänen käsivarressaan, kun hän käski palvelijansa ajaa minut ulos.»

Kun kuninkaalliset palvelijat kuulivat tämän, vastasivat he:

»Oletko varma siitä, että prinsessa on kuningas Ukanan tytär? Ehkäpä joku haltija on tuonut hänet palatsiin, ja kuningas on vain ottanut hänet omakseen. Tuo yhdenmuotoisuus, josta puhut, muukalainen, ei liene vain sattuma. Salli meidän ilmoittaa tästä ruhtinattarellemme.»

Nyt kaikki kolme kiiruhtivat kuningattaren luo ja kertoivat asian hänelle. Taivaallinen ilo kuvastui hänen kasvoillaan, kun hän kuunteli Saktideran kertomusta.

»Ei enää epäilemistäkään», sanoi hän. »Kanakara on tyttäreni, sillä samana päivänä, jolloin Vetelas, joka kadehti minun valtakunnassani valitsevaa onnea, ryösti tyttäreni, ilmaantui unessa

luokseni kauneuden jumalatar, Lakshmy, joka puhutteli minua sanoen: Heitä surusi, tyttäreni, kaikki tämä on vain jumalien koettelemusta. Sinä saat lapsesi takaisin, kun linnusta tulee hevonen. Ja kun minä nyhkyttäen vastasin: Se ei tapahdu koskaan, korkea jumalatar, sillä milloinko linnusta voisi tulla hevosta? Ja jos se tapahtuisikin, niin mistä tuntisin lapseni pitkien aikojen perästä? niin sanoi jumalatar: Älä epäile meidän voimaamme. Jotta tuntisit pienen tyttäresi, olen lahjoittanut hänelle tavattoman kauneuden, mutta sitä paitsi painanut hänen käsivarteensa rumentavan käärmeenmuotoisen merkin. Sellaista ei ole millään muulla saman ikäisellä lapsella ja siitä sinä hänet tunnet.»

Saktidera keskeytti kuningattaren puheen iloisesti sanoen:

»Tällä kertaa, kunnioitettava ruhtinatar, on jumalien ennustus käynyt toteen! Terve sinulle, koettelemuksesi on päättynyt, tulkoon hyvyys aina täten palkituksi! Jättiläiskotka on ollut hevosenä, se kantoi minut tähän tyytyväisyyden maahan. Näin on tuo muutos kaiketi ymmärrettävä. Salli minun palata kuningas Ukanan luotiedustelemaan, mitenkä hän on saanut tyttärensä. Tai vielä parempi, seuraa minun mukani, oi kuningatar, ja sulje syliisi lapsi, jota et niin pitkään aikaan ole nähnyt.»

Kuningatar, pyyhittyään ilokyyneleensä ja kiitettyään sydämessään jumalia, vastasi:

»Kaiketi on niinkuin olet ilmoittanut. Varustan sinut matkalle ja lähetän kanssasi sotajoukon,

jotta kunniallisesti pääset kotiin. Itse en vielä voi seurata mukana, sillä minulla on paljon toimia valtakunnassani, enkä saa laiminlyödä alamaiani oman onneni vuoksi. Mutta lähde sinä, ystäväni, jota jumalat näyttävät rakastavan, jälleen kotimaahasi, puhu kuninkaasi kanssa ja tuo lapseni tänne.»

Kuningatar antoi palvelijoittensa nopeasti varustaa Saktideran matkaan. Laiva pantiin kuntoon, ruokavaroja otettiin mukaan ja taitavat merimiehet läksivät häntä saattamaan. Ja kun Saktidera liikutettuna oli lausunut jäähyväiset kuningattarelle, joka varmuuden vuoksi vielä antoi hänelle prinsessan muotokuvan, läksi hän matkaan koko kansan siunaamana.

Matka kävikin erittäin onnellisesti. Mutta kun he saapuivat kalastajakuninkaan saaren läheisyyteen, antoi Saktidera käskyn laskea maihin. Hän tahtoi näet kuninkaan pojilta tiedustella, olivatko he saaneet tietoja isästään, joka oli hukkunut kovassa myrskyssä. Mutta tuskin hän oli nousut maihin, niin kalastajakuninkaan pojat kutsuivat saaren väestön kokoon, karkasivat Saktideran kimppuun, sitoivat hänet ja uhkasivat häntä kuolemalla kostakseen hänelle isänsä kuoleman. Turhaan Saktidera rukoi heitä vakuuttaen, ettei hän ollut syypää kalastajakuninkaan kuolemaan. He laahasivat hänet temppeliin, sitoivat hänet pylväeseen ja uhkasivat tappaa hänet, ellei hän kolmen päivän kuluessa ilmoittaisi, mitä hän oli tehnyt heidän isälleen ja minne hän oli jättänyt hänet. Vihdoin he läksivät temppelistä nauttiak-

seen yölepoa, ja Saktidera raukka jäi yksin tuskallisten ajatustensa kera.

»Mitä minua nyt auttaa», valitti hän epätoivoissaan, »etten pelännyt mitään vaaraa etsiessäni Kultakaupunkia? Näin lähellä matkani määrää minut heitetään taas onnettomuuden virtaan, eikä pelastuksesta olet toivoakaan!»

Näin ääneen valittaessaan tunsu Saktidera jonkun tarttuvan hänen käteensä ja hän näki huntuetun naisen edessään. Hän luuli jo Kultakaupungin mahtavan kuningattaren tulleen häntä taikavoimalla pelastamaan. Mutta kun nainen kohotti huntuaan, näki hän ventovieraitten kasvojen hymyilevän häntä vasten. Impi puhutteli häntä sanoen:

»Minä, oi muukalainen, olen kalastajakuninkaan ainoa tytär ja tiedän, että olet syyttä vangittu. Mutta veljeni eivät usko minua, ja siksi olen tullut sinua pelastamaan. Sillä rakastan sinua siitä hetkestä saakka, jolloin ensi kerran näin sinun astuvan tähän saareen, ja tahdon saada sinut puolisokseni. Tähän rasiaan olen koonnut talomme kaikki kalliit kivet ja kultaesineet, paetkaamme laivallasi kauas täältä muiden nukkuessa! Tiedän, että rakastat peliä ja huvituksia. Näillä aarteilla voit tyydyttää kaikki mielitekosu, ja minä lupaan olla rakas ja tottelevainen puolisosi.»

Näin puhuen päästi suloinen tyttö kahleet, joilla Saktidera oli sidottu, ja koetti lempeästi, vaikka väkisin viedä hänet mukaansa. Mutta Saktidera vastusti lujasti sanoen:

Kalastajakuninkaan tytär päästi Saktideran kahleet.

»Älä pidä minua kiittämättömänä, suloinen tyttö, vaikka en voi suostua ehdotukseesi. Jo aikaa sitten, ennenkuin sinut näin, oli prinsessa Kanakara voittanut sydämeni, ja täyttääkseni hänen toiveensa olen lähtenyt tälle matkalle, joka on vaaroja täynnä. Luultavasti en saa koskaan häntä nähdä, koska veljesi tahtovat surmata minut. Mutta jos tahdot olla laupias, niin lähetä hänelle sana, että olen nähnyt Kultakaupungin. Kulta ja kalliit kivet eivät voi viehättää sitä, joka on luopunut kevytmielisyydestä ja pelistä ja tuntee ne aarteet, jotka tuottavat tyytyväisyyttä.»

Kun Saktidera lakkasi puhumasta, itki kalastajakuninkaan tytär katkerasti, mutta sanoi sittenkin vihdoin:

»Pidän sinusta vieläkin enemmän uskollisuutesi tähden ja tahdon pelastaa sinut, vaikka en saisikaan sinua omakseni. Sinä olet vapaa, riennä temppeleistä, meren rannasta löydät satuloidun hevosen, nouse sen selkään, niin olet pelastettu.»

Sitten tyttö kiiruhti pois, ja Saktidera noudatti hänen neuvoaan. Rannalla hän löysikin hevosen ja nousi sen selkään. Mutta tuskin hän oli päässyt sen selkään, niin se potkasi takajaloillaan ja heitti braminin mereen. Hän vaipui syvyyteen, ja kun hän taas pääsi veden pintaan, huomasi hän ihmeekseen olevansa lammikossa, isänsä puutarhassa. Iloiten hän nousi maihin ja kiitti jumalia onnellisesta pelastuksestaan. Hänen isänsä ja sukulaisensa ottivat hänet riemulla vastaan ja panivat toimeen suuret pidot hänen takaisintulonsa kunniaksi.

Seuraavana päivänä aikoi Saktidera lähteä kuninkaan luo. Matkalla hän kuuli jälleen rumpujen räminää ja seuraavan julistuksen:

»Se bramini tai soturi, joka todellakin on nähnyt Kultakaupungin, puhukoon! Kuningas antaa hänelle tyttärensä puolisoiksi ja nimittää hänet kruununsa perilliseksi.»

Sen kuultuaan astui Saktidera heti airueitten luo ja ilmoitti nähneensä Kultakaupungin. He veivät hänet kuninkaan linnaan, ja kuningas tunki hänet heti ja luuli hänen valehtelevan samoin kuin edelliselläkin kerralla. Mutta Saktidera sanoi:

»Jos nytkin puhun valhetta, niin saat ottaa elämäni pantiksi. Minä pyydän, kutsu tyttäresi tänne, tutkikoon hän minua!»

Kun kuninkaantytär saapui paikalle ja tunki braminin, sanoi hän kuninkaalle:

»Rakas isä, varmaankin hän kertoo meille jälleen jonkun valheen.»

Mutta Saktidera sanoi:

»Ihana prinsessa, pian saat nähdä, puhunko totta vai valhetta. Olen nähnyt kuvasi Kultakaupungin kuninkaallisessa linnassa, kuningatar itse on äitisi, sinut ryöstettiin lapsuutesi ensi aikoina.»

Kun prinsessa tämän kuuli, sanoi hän kummastellen:

»Totisesti, tämä mies puhuu totta. Tänä yönä ilmoitettiin minulle unessa kaikki se, minkä hän nyt kertoo. Selitä, rakas isä, mistä se johtuu, että minua on pidetty sinun tyttärenäsi.»

Kuningas Ukana vastasi:

»Kun rakas puolisoni synnytti minulle tyttären, kuoli hän pian sen jälkeen ja samoin lapsikin kolmen päivän kuluttua. Kerran istuessani suruissani haudalla, tuli yönhaltija luokseni, laski sinut syliini ja katosi näkymättömiin. Mutta minä rakastin sinua, ikäänkuin olisit ollut oma lapseni.»

Kun kuningas oli sen sanonut, kirkastui huone äkkiä, ja kuningatar saapui paikalle istuen pilvellä. Hän syleili tytärtään, jonka hän heti tunsi omakseen luomesta hänen käsivarressaan, kiitti kuningasta siitä hellyydestä ja rakkaudesta, jolla hän oli kasvattanut hänen tytärtään ja sanoi Saktideralle:

»Sinun koettelemuksesi, oi bramini, ovat päättyneet! Tiedä, että päästin sinut yksin lähtemään valtakunnastani voidakseni paremmin koettaa uskollisuuttasi. Minä houkuttelin sinua kalastajakuningankaan tyttären hahmossa, sillä tahdoin tietää, pysyisitkö lujasti kiinni hyvissä päätöksissäsi ja olitko todellakin luopunut pelistä ja kevytmielisyydestä, ennenkuin jättäisin haltuusi tyttäreni ja valtakuntani onnen. Sinä olet osoittanut uskollisuutta. Palkinnoksi pääset Kultakaupungin hallitsijaksi ja saat tyttäreni puolisoskesi. Itse olen saanut kutsun saapua äitini luo, missä taikavoimani avulla vastaanotan korkeamman aseman. Tiedä myöskin, että kalastajakuningas minun avullani pelastui ja hallitsee nyt valtakunnassaan. Hänen tyttärensä olen määrännyt sinulle, oi kuningas Ukana, jotta talosi ei tuntuisi kovin tyhjältä tyttäreni lähdettyä.»

Ja kaikki tapahtui niinkuin hyvä kuningatar oli määrännyt. Kuningas Ukana nai kalastajakuninkaan tyttären, joka oli erinomaisen suloinen neito. Mutta Saktidera hallitsi rakkaan Kanakansansa kanssa Kultakaupungissa, jossa hänenkin aikanaan vallitsi onni ja tyytyväisyys. Hän kasvatti järjellä ja rakkaudella lapsensa, opetti heitä totuutta rakastamaan ja karttamaan valhetta ja kiitti joka päivä jumalia, jotka niin monien vastusten jälkeen olivat saattaneet hänet Kultakaupunkiin ja onnen helmaan.

Ukko, jolla ei ollut sydäntä.

Olipa kerran seitsemän veljestä, joilla ei ollut isää eikä äitiä eikä myöskään sisaria, vaan heidän täytyi itse toimittaa kaikki talon askareet, mikä tuntui heistä vastenmieliseltä, ja siksipä he neuvottelivat keskenään, eikö heidän olisi parasta mennä naimisiin. Mutta heidän kotiseudullaan ei ollut tyttöjä, jotka olisivat heille soveltuneet. Siksipä vanhin veljistä ehdotti, että he matkustaisivat vieraisiin maihin puolisoa etsimään ja sillä aikaa nuorin veli jäisi taloutta hoitamaan, mutta toiset toisivat hänellekin kauniin morsiamen. Nuorin veli suostui ehdotukseen, ja nuo kuusi läksivät matkaan. Matkan varrella he saapuivat metsässä pienelle yksinäiselle mökille, jonka ovella seisoi vanha ukko. Ukko kutsui heitä luokseen ja kysyi:

»Millä matkalla te olette, poikaseni?»

»Me olemme hakemassa morsiamia itsellemme», vastasivat veljekset.

»Oi, nuoret ystäväni», jatkoi vanhus, »minä elän täällä aivan yksin, toimittakaa minullekin nuori ja kaunis morsian.»

Veljekset jatkoivat matkaansa tuumien, mitähän tuo vanha harmaapä ukko tekisi morsiamella.

Veljesten tultua erääseen kaupunkiin, tapasivat he siellä seitsemän sisarusta, niin nuorta ja kaunista, etteivät parempia olisi voineet uneksia-kaan. He mieltäyivät heihin heti ja valitsivat kukin omansa, ottivatpa seitsemännekin mukanaan nuorinta veljeä varten. Paluumatkallaan metsän halki saapuivat he taas samalle mökille, jossa mennessäänkin olivat pistäytyneet. Ukko seiso i taaskin ovella, ikäänkuin odottaen heitä, ja sanoi:

»Kiitoksia, nuoret ystäväni, kun tuotte minulle noin nuoren ja kauniin morsiamen.»

»Emme me sitä sinulle tuo», vastasivat veljekset, »vaan veljellemme, joka on kotona.»

»Ahaa», mutisi vanhus, »niinkö arvelette? Kyllä minä sen teille kostan.»

Samassa hän otti valkean sauvan ja mutisten itseksään muutamia loihtusanoja, hän kosketti sauvallaan veljiä sekä heidän morsiamiaan paitsi nuorinta, ja kaikki he muuttuivat heti harmaiksi kiviksi. Mutta nuorimman sisaren vei ukko kanssaan mökkiin, jossa hänen täytyi hoitaa ukon taloutta, siivota, keittää ruokaa ja pitää kaikesta huolta. Tyttö tekikin sen kernaasti, siitä hän vain oli suruissaan, että ukko voisi pian kuolla, ja sitten hän jäisi yksin tähän ikävään mökkiin keskellä synkkää metsää. Tyttö valitti huoliaan ukolle, mutta ukko sanoi:

»Ole huoleti, äläkä pelkää minun kuolevan,

sillä minulla ei ole sydäntä. Jos tapaturmaisesti sattuisin kuolemaan, niin tuolla oven päällä on noitasauvani. Koskettele sillä kiviä, niin sisaresi ja heidän sulhasensa muuttuvat jälleen ihmisiksi ja sitten on sinulla seuraa kyllä.»

»Mutta missä sinun sydämesi sitten on?» kysyi nuori morsian.

»Ei sinun tarvitse kaikkea tietää», vastasi vanhus, »mutta voinhan sen kuitenkin sinulle ilmoittaa, koska tahdot tietää. Olen neulonut sen vuoteeni peitteeseen.»

Sillä välin kuin ukko oli toimillaan, satoi tyttö seppeleen kauniista kukkasista ja asetti sen peitteelle, jotta ukon sydän siitä riemastuisi. Mutta ukko nauroi hänelle ja sanoi:

»Ei minun sydämeni olekaan peitteessä, vaan ripustin sen tuonne tuvan oven päälle.»

Seuraavana päivänä, kun ukko taas oli poissa, solmi tyttö kauniita kukkakiehkuroita oven päälle. Kotiin tultuaan kysyi ukko, mitä se merkitsi.

»Sen minä tein saattaakseni sydämesi iloiseksi», vastasi tyttö.

Taasen naurahti ukko ja sanoi:

»Rakas lapseni, minun sydämeni on paljoa kauempana kuin tämän mökin ovi.»

Silloin tyttö kävi murheelliseksi ja sanoi huoaten:

»Oi, isäni, ehkäpä sinulla ei olekaan sydäntä, vaan saatat kuolla, ja sitten minä jään yksin, aivan yksin.»

Ukko sanoi jälleen, että hänen sydämensä oli hyvin, hyvin kaukana, vaan tyttö ei luvannut

jättää häntä rauhaan ennenkuin hän ilmoittaisi, missä se oli.

Silloin ukko alkoi kertoa:

»Kaukana, kaukana erämaan laaksossa on suuri vanha kirkko, jonka ovet ovat raudoitetut, ja kirkon ympärille on kaivettu syvä kanava, jonka yli ei mikään silta johda ja jonne siis on mahdoton kenenkään päästä. Mutta kirkossa lentelee lintu, joka ei syö eikä juo eikä myöskään kuole, eikä kukaan taida myöskään saada sitä kiinni. Niinkauankuin lintu elää, elän minäkin, sillä siinä linnussa minun sydämeni sykkii.»

Nyt kävi morsiamen mieli murheelliseksi, sillä hän ei voinut rakastaa vanhusta, jolla ei ollut sydäntä, ja hänen aikansa kävi pitkäksi yksinäisyydessä, sillä ukko oli poissa kotoa joka päivä aamusta iltaan saakka.

Kerran kun ukko taaskin oli poissa, kulki nuori matkamies tietä myöten mökin ohitse ja tervehti tyttöä. Tyttö vastasi tervehdykseen, ja kun nuorukainen tuli lähemmäksi, kysyi tyttö, mistä hän oli ja minne meni.

»Voi», huokasi matkamies, »olen kovin murheellinen, sillä minulla oli kuusi veljeä, jotka läksivät hakemaan puolisoja itselleen ja lupasivat tuoda morsiamen minullekin, joka olin nuorin, mutta siltä matkaltaan he eivät ole palanneet. Siksi lähdin heitä etsimään.»

»Poika raukka», huudahti tyttö, »edemmäksi sinun ei tarvitse mennä, vaan istu tähän, syö ja juo ja kuuntele, mitä minulla on kertomista!»

Tyttö toi hänelle ruokaa ja juomaa ja sitten

hän kertoi, että hänen veljensä olivat tulleet erääseen kaupunkiin, jossa hän ja hänen sisarensa asuivat, ja pyytäneet heitä morsiamikseen, ja hän oli määrätty nuorimmalle, kotona olevalle veljelle. Mutta ukko, joka asui tässä mökissä, oli ottanut hänet ja muuttanut toiset harmaiksi kiviksi. Tämän kaiken tyttö kertoi kyynelsilmin, ja lisäsi vielä, ettei ukolla ollut sydäntä, sillä se oli kaukana vanhassa kirkossa, kuolemattoman linnun rinnassa.

Silloin sanoi matkamies:

»Minä menen etsimään lintua, ehkäpä Jumala auttaa minua löytämään sen.»

»Tee niin», sanoi tyttö, »sillä jos löydät sen, muuttuvat minun sisareni ja sinun veljesi taas ihmisiksi.»

Koska ilta nyt lähestyi, kätki tyttö pojan, mutta seuraavana aamuna, kun vanhus taas läksi pois, varusti tyttö pojalle eväitä mukaan, käski hänen lähteä matkaan ja toivotti hänelle onnea ja Jumalan siunausta.

Kun nuorukainen oli kulkenut kappaleen matkaa, tunsu hän olevan aamiais-ajan. Hän avasi siis konttinsa ja iloiten niistä monenlaisista ruuista, jotka tyttö oli antanut hänelle mukaan, huusi hän:

»Hei, hei! eikö kukaan tahtoisi tulla kanssani aterioimaan?»

Samassa kuului mylvintää hänen takanaan ja katsahdettuaan sinne hän näki ruskean härän, joka sanoi:

»Sinä kutsuit, ja minä tulin aterioimaan.»

»Hei, hei! eikö kukaan tahtoisi tulla kanssani aterioimaan!»

»Terve tuloa», sanoi nuorukainen, »pidä hyvä-näsi, mitä on tarjona.»

Sitten härkä rupesi aterioimaan ja ravittuaan itsensä se sanoi:

»Suuri kiitos! Jos joskus joudut vaaraan ja tarvitset apua, niin muista minua, joka olen ollut vieraanasi!»

Sitten härkä poistui ja katosi pensaikkoon. Poika keräsi jäännökset eväskonttiin ja kulki taas kappaleen matkaa. Kun hän havaitsi, että varjot alkoivat käydä lyhyiksi, arveli hän puolipäivän olevan. Niinpä hän istahti maahan, levitti nenäliinansa, asetti sille eväänsä ja huusi:

»Nyt on puolipäivä. Saa nähdä, ketä haluttaa aterioida kanssani.»

Samassa rytisi pensaikko ja kuului röhkivää ääntä. Villisika astui esiin sanoen:

»Joku kutsui minua ruualle, sinäkö se olit?»

»Minä juuri», vastasi nuorukainen, »ole hyvä ja käy syömään!»

Ja he söivät yhdessä hyvän aterian. Ruualta päästyään sanoi villisika:

»Kiitoksia paljon. Jos joskus tarvitset apua, niin huuda vaan minua!» Sitten se katosi viidakkoon.

Nuorukainen oli kulkenut suuren osan matkastaan, kun ilta alkoi lähestyä. Hän tunsu taas nälkää ja hänellä oli vielä hiukan eväitä jäljellä.

»Nyt taitaa jo olla illallisen aika», ajatteli hän ja levitti taasen nenäliinansa ja asetti ruokia ja juomaa sille. Sitten hän huusi:

»Jos ketä haluttaa tulla kanssani aterioimaan,

niin tulkoon, on täällä vielä riittävästi kohtuulliselle syömärille.»

Samassa kuului ilmassa lintujen siipien suhinaa, ilma pimeni, ikäänkuin pilvi olisi noussut taivaalle ja suuri kotka tuli esille.

»Minä kuulin täältä alhaalta illalliskutsun», kirkui lintu, »ei suinkaan se tarkoittanut minua?»

»Miksikä ei, laskeu vain maahan ja pidä hyvänäsi, mitä minulla on», sanoi nuorukainen.

Kun kotka oli syönyt tarpeekseen, lausui se nuorukaiselle:

»Jos joskus minua tarvitset, niin huuda vain.»

Sitten se lensi ilmaan ja katosi.

»Hyvä», tuumi matkamies nähdessään tuon suuren linnun liitävän ilmassa, se kiittää hyvää vauhtia. Ehkäpä hän olisi voinut näyttää minulle tietä kirkolle, ehken muuten sinne koskaan osaa.»

Sitten hän keräsi ruoan tähteet, mutta aikoi vielä astua kappaleen matkaa, ennenkuin hän laskeutui levolle. Kauaksi hän ei kuitenkaan ollut ennättänyt taivaltaa, kun hän äkkiä näki kirkon edessään ja saapui kaivannolle, joka ympäröi kirkkoa joka puolelta. Kaivannon rannalla hän etsi itselleen mukavan yösijan ja nukkui heti, sillä hän oli pitkästä matkasta väsynyt. Aamulla hän toivoi olevansa kaivannon toisella puolella ajatellen:

»Onpa vahinko, ettei ruskea härkä ole täällä, hänpä janoissaan tyhjentäisi kanavan ja minä pääsisin kuivin jaloin ylitse.»

Tuskin hän oli tuon toivonut, kun härkä sei-

soikin hänen vieressään ja alkoi juoda vettä kanavasta. Täten nuorukainen pääsi kirkon muurille saakka, mutta muuri oli hyvin vahva ja ovet olivat raudoitettut. Silloin hän ajatteli:

»Kunpa nyt olisi muurin murtokone, mutta ehkäpä villisikakin voisi tässä jotain saada aikaan.»

Ja kumma! Samassa tulikin villisika juosten paikalle ja puski torahampaillaan muuria niin tuimasti, että kivi irtaantui toisensa jälkeen, kunnes siihen syntyi niin suuri aukko, että siitä saattoi tunkeutua läpi. Nuorukainen meni nyt sisälle ja näki linnun lentelevän, mutta ei saanut sitä kiinni. Silloin sanoi hän:

»Oi, kunpa kotka olisi täällä, hän varmaankin ottaisi sen kiinni.»

Samassa ilmaantui kotka paikalle ja kaappasi linnun, jonka rinnassa oli ukon sydän. Ja nuorukainen pani linnun talteen, mutta kotka lensi tiehensä.

Nyt nuorukainen kiirehti minkä ennätti takaisin tytön luo ja saapuikin perille ennen iltaa. Hän kertoi nyt hänelle kaikki, ja tyttö antoi hänelle syödä ja juoda, ja pyysi häntä piiloittumaan lintunsa kera vuoteen alle, jotta ukko ei näkisi häntä. Hän tekikin sen. Tuokion kuluttua tuli ukko kotiin ja valitti voivansa pahoin. Se johdettiin varmaankin siitä, että hänen sydänlintunsa oli vangittu.

Nuorukainen vuoteen alla kuuli tämän ja ajatteli:

»Mitäpä, jos hiukan likistän lintua», ja samassa hän jo likistikin. Vanhus vaikeroy ääneensä:

»Ai, ai, joku likistää minua, se on varmaan-kin kuolema. Lapseni, lapseni, minä kuolen!»

Vanhus kaatui hervottomana tuoliilta maahan, ja ennenkuin nuorukainen huomasi, oli hän tietämättään likistänyt linnun kuoliaaksi, jolloin vanhuksenkin elämä sammui. Nyt nuorukainen tuli ulos piilostaan. Mutta tyttö otti valkean sauvan, niinkuin ukko oli neuvonut, ja kosketti sillä harmaita kiviä mökin edustalla, ja katso! kaikki kuusi veljestä ja sisarta pääsivät silloin vapaiksi noituudesta.

Nyt syntyi suuri ilo, kaikki syleilivät ja suutelivat toisiaan. Ukko yksin pysyi kuolleena. Häntä he eivät voineet enää saada eloon, vaikka olisivat tahtoneetkin.

Sitten nuoret läksivät matkaan, viettivät häänensä ja elivät onnessa ja rakkaudessa keskenään.

Kymmenpennisen kertomus.

Oli kerran pieni poika, joka syntymäpäivänään sai kymmenen penniä. Se oli hänen ensimmäinen rahansa, ja tietysti hän siitä suuresti iloitsi. Hän katseli sitä kaiken päivää, vielä illallakin, ja raha kädessä hän vihdoin nukkui. Mutta tuskin hänen silmänsä olivat painuneet umpeen, niin, kuulepas ihmettä, raha rupesi hänelle puhumaan.

»Eero pienoiseni», sanoi raha, »tahdotko kuulla elämäkertani?»

»Elämäkertasiko? Onko se sitten hauska?» kysyi Eero.

»Yhtä hauska kuin kaunis satu», vastasi raha.

»Kerro sitten», sanoi Eero ja oli paikalla aivan valveilla.

»En huoli kertoa miten synnyin, tai kuinka muutuin rahaksi sekä uiden että tulella palaen. Sen saat oppia kun tulet suureksi. En huoli myöskään kertoa, kuinka minut ensin lyötiin, sitten leikattiin ja lopulta punnittiin, enkä myöskään, miten ensin pääsin maailmaan kulkemaan kädestä käteen. Kertomukseni alotan siitä päivästä, jol-

loin luiskahdin rikkaan herran taskuun, missä sain olla sekä hopea- että kultarahojen seurassa.»

»Sinä puhut niin konstikkaasti», sanoi Eero.

»Se johtuu siitä, että olen paljon matkustanut. Se on nykyajan tapa. Mutta puhukaamme taskusta. Sepä vasta oli oivallinen tasku. Sen pohjalla oli lompakko, joka oli täpötäynnä uusia ja vanhoja seteleitä. Sen vieressä toinen silkkinen velkakirjoja ja vekseleitä täynnä. Nahkakukkarossa, jossa minä olin, oli toisella puolella kuparirahoja, toisella hopea- ja kultarahoja. Minä, joka olin aina rakastanut kiiltävää seuraa, käännyin, juuri kun herra aikoi panna minut kuparirahojen puolelle, ja luiskahdin kulta- ja hopearahojen joukkoon.

Tämä osa kertomustani on hyvin opettavainen», sanoi kymmenpenninen katsellen ylös, »sillä siitä näkyy, miten turhamielistä on pyrkiä toiseen säätyyn. Jos olisin tyytynyt kuparirahojen seuraan, niin ei kukaan olisi vaatinut minulta muuta kuin mitä kohtuullisesti voi kuparirahalta vaatia. Mutta nyt vaadittiin, että tekisin yhtä paljon hyötyä kuin hopearahat. Sattuipa näet täten:

Vanha herra astui hiljaa kotiinpäin, kasvoiltaan tyytyväinen ilme, niinkuin tavallisesti kaikki ne, jotka tietävät, että heidän taskunsa ovat täynnä rahoja. Sen havaitsin siitä, että me rahat hänen taskussansa kiikuimme niin mukavasti. Kun hän soitti eteisen ovikelloa, oli jo hämärä. Pieni, soma, suloinen tyttö valkeassa puvussa tuli ovea avaamaan.

»Voi, kuinka hyvä, vaari kulta, että tulit kotiin», sanoi hän. »Pieni suutarin poika on odottanut sinua, sillä hänen on saatava neljätoista markkaa.»

»Neljätoista markkaa», sanoi vanha herra, »kyllä sitten kannattaa hiukan odottaakin.»

»Mutta hän tahtoi joutua kotiin ennenkuin tulee aivan pimeä, sillä hänen siskoillaan ei ole leipää illalliseksi ennenkuin hän joutuu kotiin. Hän toi saapasparin tänne ja hänen isänsä on kovin köyhä.»

»Onko hän todellakin?» kysyi vaari. »Silloinpa pelkään, etteivät saappaat ole parasta lajia. Sitä en voi kuitenkaan enää auttaa, saat viedä hänelle rahat, koska hän toi saappaat tänne.»

»Sytytänkö kynttilän?» kysyi tyttö. »Sinä et näe tässä pimeydessä.»

»Ei se ole tarpeen — minulla on hopearahat täällä, niitä ei tarvitse katsella, tunnen sormillani niiden arvon.»

Vanha herra pisti sormensa kukkaraan ja otti minut sekä muutamia hopea-rahoja, jotka hän laski kaikki pikku tytön käteen. Lujasti tyttö puristi meitä sormillaan ja juoksi iloisena keittiöön, missä poika istui odottamassa.

»Tässä», sanoi hän, »tässä on sinulle rahaa, paljasta hopearahaa. Onko sinulla monta pikkusiskoa?»

»Tämä on kupariraha», sanoi poika ja tarkastaessaan minua jätti tytön kysymyksen vastaa-matta. »Tämä on erehdys, se on vain kupariraha.»

»Minä vien sen takaisin vaarille», sanoi tyttö, »pimeässä hän ei voinut sitä eroittaa.» Ja niinpä hän juoksi takaisin sisään.

Vanha herra oli jo pannut tohvelit jalkaansa ja luki parhaillaan sanomalehteä takkavalkean ääressä. Pöydällä paloi kaksi kynttilää kauniissa hopeajaloissa.

»Vaari», sanoi lapsi ja laski kätensä hänen polvelleen, »ajattelehan, vaari kulta, minkälaisia rahoja annoit minulle pimeässä? Markkojen joukossa oli kymmenpenninen, eikö se ollut ikävä?»

»Mitä», sanoi vaari, »oliko kymmenpenninen markkojen joukossa? Mitä tyhmiä sinä puhut?»

»Niin kuitenkin oli, vaari kulta», väitti lapsi. »Kas tässä se on, poika antoi sen minulle takaisin. Keittiössä oli niin pimeä, että hänen täytyi mennä ikkunan luo lukemaan rahoja. Ja paikalla hän sanoi, että tämä oli kymmenpenninen.»

»Se ei voi olla totta. Hänellä oli ennestään raha kädessä, se on varma. Menikö hän ikkunan luo? Tietysti voidakseen pistää yhden kaksimarkkasen taskuunsa. Ei minua maksa vaivaa narrata.»

»Mutta katsohan toki, vaari kulta», sanoi tyttö, »onhan se vain kymmenpenninen. En minä usko, että hän vaihtoi sen.»

»En tahdo sitä katsella», sanoi vaari työntäen pois tytön käden. »Petosta se oli, tiedänhän, että kukkaron toisella puolella ei ole muutakuin hopeaa. Etkö luule minun osaavan erottaa kuparia hopeasta? En koskaan pane kuparirahoja hopea-

puolelle. Poika on paha — sinä et saa mennä uudestaan hänen luokseen. Juha, vie tämä...»

»Mutta hän näytti niin kiltiltä, vaari kulta», sanoi lapsi, »ja niin surulliselta!»

»Kyllä hän tulee vielä surullisemmaksi. Kuules Juha, ota tämä lantti, vie se pojalle takaisin, aja hänet pois ja sano hänelle, etten tahdo kuulla hänestä mitään enää.»

Palvelija seurasi ankaraa käskyä. Kun uusi omistajani huomasi, että hänen oli turha koettaa todistaa viattomuuttaan, vei hän minut kadulle ja kävi lähimmän oven portaille istumaan. En koskaan eläissäni ole ollut niin surullinen sen johdosta, että olin vain kymmenpenninen enkä hopeinen kaksimarkkanen, joksi vanha herra luuli minua.

Poika käänteli minua kädessään, ja katseli ja katseli ja luki vuoden numeron, ja hän näytti olevan niin suuressa tuskassa, ikäänkun hän ei olisi tiennyt mitä hän teki.

Vihdoin hän näytti käsittävän, miten suuri vahinko hänelle oli tapahtunut, sillä hän pudotti minut kadulle, kätki päänsä käsiinsä ja katkerat kyyneleet alkoivat vieräjä hänen silmistään. Sitten hän otti minut vihaisesti käteensä ja viskasi niin kauas kuin jaksoi. Minä, joka äsken olin liian ylpeä ollakseni kuparirahojen parissa, putosin syvälle lokaan. Kun hetken olin maannut siinä, kuulin pojan lähestyvän. Hän katui mitä hän vimmassaan oli tehnyt ja etsi minua, koska tietysti kuitenkin oli parempi omistaa minut kuin olla aivan ilman. Mutta kaikki oli turhaa. Hän

»Tämä on kupariraha», sanoi poika.

ei voinut nähdä minua, enkä minäkään häntä. Lopulta hän läksi pois.

Luullakseni sain oleskella tässä ikävässä paikassa viikon päivät. Sillä välin oli loka kuivunut, sillä eräänä päivänä oli satanut rankasti ja minäkin niin tullut aivan puhtaaksi. Olinpa nyt melkein yhtä kirkas kuin ennenkin. Siellä nyt makasin ilomielin pienellä kivellä ja katselin ympärilleni, miten pienet purot solisivat katukivien välissä. Näin maatessani tunsin äkkiä pienten, pehmeitten sormien tarttuvan varovaisesti minuun. Nähtävästi ne eivät tahtoneet kastua. Ne olivat pienen 12-vuotiaan tytön omat.

»Voi, miten kaunis raha» huusi tyttö tyytyväisenä. »Kuinka kirkas ja kaunis! Ja miten hauskaa, että sen löysin. En ole ikänä ennen mitään löytänyt. Mitenkähän tämä on tullut tänne — kunpahan ei vain joku köyhä lapsi olisi sinut pudottanut.»

Tytön näin puhuessa katselin minä häntä, ja hauskaa se olikin. Hänen pumpulileninkinsä oli harmaa, sillä sitä oli niin usein pesty, että se oli virttynyt. Mutta puhdas se oli ja tärkätty. Päässä hänellä oli pieni punainen hattu, joka levitti punertavan hohteen hänen kasvoilleen. Hänen tukkansa oli sileäksi kammattu, mutta kun hän kumartui minua ottamaan, tuli pieni kihara esille. Hänen jalkojaan en voinut nähdä, mutta olenpa varma siitä, että kengät olivat eheät ja puhtaat, sillä niin siisti soma tyttö pitää myös kenkänsä siistinä. Hänen silmänsä olivat lempeät ja katse oli avonainen — oi, miten iloisesti hän katsoi minuun.

Hän ei suinkaan toivonut, että olisin ollut kultainen, enkä luule, että hän edes tiesi, mitä kultaraha oli. Pian huomasin, että hänen poskensa olivat laihat ja kalpeat, vaikka en sitä heti huomannut siinä punertavassa hohteessa, jonka hattu levitti hänen kasvoilleen. Mitä hän tarkoitti sillä, kun hän sanoi »köyhä lapsi», ei ole hyvä tietää, mutta pelkään, että hän itse oli sellainen.

Äkkiä hän huudahti:

»Nyt olet minun, lantti kulta, mutta minun täytyy heti luopua sinusta, niin kernaasti kuin sinut pitäisinkin, sillä olet kovin kaunis. Minulla ei ole koskaan ollut rahaa.»

Vai niin, tuumin minä, nyt varmaan menet makeisia ostamaan. Otaksuin sitä sen johdosta, että korissa, joka oli tytön käsivarrella, oli pieni nisuleipä — minulla hänen ei siis tarvinnut ostaa leipää. — Lujasti hän puristi minua kädessään tepastellessaan katua pitkin, kunnes hän astui kauppaapuotiin.

»Olkaa hyvä ja antakaa minulle vähän teetä kymmenellä pennillä», sanoi tyttö sievästi.

»Sillä saa kovin vähän», sanoi puotiherra.

»Mutta minulla ei ole enempää», sanoi tyttö näyttäen minua, »vähänhän sillä saa, mutta riittäähän siitä kuitenkin äidilleni, joka on sairas ja kovin kernaasti haluaisi hiukan teetä.»

Puotiherra katseli säälivästi pientä tyttöä, otti laatikosta hiukan teelehtiä ja pani paperiin. Tytön kasvot loistivat ilosta, kun hän otti käärön vastaan ja laski minut pöydälle sanoen: »Paljon kiitoksia.» Minun ei tehnyt lainkaan mie-

leni kiittää, sillä olisin niin kernaasti seurannut tytön kotiin katsomaan, miten hän keitti teetä. Mutta me rahat saamme harvoin nähdä sitä iloa joka meidän välityksellämme syntyy.

Puotiherra otti minut, kiikutti minua sormellaan, ikäänkuin hän olisi tahtonut antaa minut takaisin tytölle ja maksaa omasta kukkarostaan teen. Mutta tottumus voitti. Hän viskasi minut rahalaatikoon sanoen kumppanilleen:

»Minun mielestäni tuo tyttö näytti kovin hyvältä ja herttaiselta.»

Niinpä minunkin mielestäni.

Rahalaatikossa oli kovin ikävä. Siinä oli vain vanhoja kuparirahoja. Onhan se tunnettu asia, etteivät vanhat kuluneet rahat puhu mitään. Muutamat olivat aivan ruostuneetkin, ja eräs vanha kymmenpenninen, joka makaili yksinään toisessa nurkassa, oli pahoillaan siitä, että köyhä eukko oli ostanut sillä hiukan ryyniä, eikä tämä siis voinut enää olla miksikään hyödyksi tuolle perheelle. Hän tiesi myöskin, ettei eukolla ollut muuta rahaa.

Siten elelin jonkun aikaa, kunnes eräänä iltana mies tuli puotiin rusinoita ostamaan, ja maksettaessa minut annettiin takaisin. Mies oli passari. Rusinapussi kädessä, minä taskussa hän läksi puodista, astuen viheltäen kotiinpäin. Kätensä hän pisti taskuun helisyttäen minua ja muita rahoja, ikäänkuin meillä ei olisi ollut tunteita. Suuresti iloitsin, kun hän vihdoin tuli kotiin, kiiruhti keittiöön ja antoi palvelijalle rusinat. Sitten hän merkitsi paperille kaikki mitä hän oli osta-

nut ja mitä hän niistä oli maksanut ja vei laskun sisään isäntäväelleen. Siellä hän laskee rahat ja paperin pöydälle. Kylläpä minä hämmästyin, kun huomasin taas olevani samassa talossa, missä minua kerta luultiin hopearahaksi.

Vanha herra torkkui parhaillaan tuolissaan, kaunis nuori rouva istui vieressä ommellen, ja pieni tyttö leikitteli nukellaan lattialla. Hän nousi heti ylös, juoksi pöydän ääreen ja rupesi rahoja lukemaan.

»Tässä on yksi markka ja 85 penniä, tässä markka, tässä 50 penniä, tässä 25 ja kymmenen penniä. Äiti, saanko minä kymmenen pennin rahan?»

»Eihän se ole minun, vaan vaarin.»

»Mitä se tekee, voithan, äiti, antaa vaarille toisen», tuumi lapsi. »Sitä paitsi, kyllä vaari antaa sen minulle.»

»Mitä sillä teet, Anni?»

»Etkö muista, äiti, että olet luvannut minulle kymmenen penniä viikossa, jolla saan ostaa mitä haluan.»

»Muistan kyllä, mutta mitä tällä tekisit?»

»En tiedä vielä. Minä kysyn vaarilta, saanko sen.»

»Mitä sinä haluat», kysyi vanha herra, joka samassa heräsi.

»Tämän kymmenpennisen, vaari.»

»Sen saat kernaasti ja viisikymmentä lisäksi, jos tahdot.»

»Ei hänen pidä saada muuta kuin kymmenen penniä», sanoi äiti hymyillen, »se on Annin viikko-raha.»

»Joutavia!» sanoi vanha herra. »Olisi hauska tietää, mitä hän kymmenpennisellä voi saada.»

»Se on aivan kylliksi tuollaiselle pienokaiselle», sanoi äiti.

Anni sai minut ja kävi taas matolle istumaan ja rupesi uudestaan nukellaan leikkimään. Vanha herra nauroi hänelle.

»Mitä sinä ostat rahallasi, Anni», kysyi hän. »Makeisiako?»

»En usko», vastasi tyttö. »En oikein vielä tiedä, ehkäpä ostan sillä helminauhan kaulaani.»

Vanhaa herraa nauratti kovasti.

Nyt olin aina Annin kädessä joka kerta kun hän läksi ulos kävelemään. Luultavasti hän mieltäytyi minuun, sillä kotiin pääsin aina, vaikka hän usein seisahutti leipuri- tai leikkipuodin ikkunan eteen.

»En tiedä, äiti, mitä rahallani ostan», sanoi hän kerran.

»Onko sitä jo ikävä säästää?» kysyi äiti.

»Ei, mutta tahtoisin sen jo pois antaa.»

»Miksikä niin?»

»Eivätkö rahat ole sitä varten, että ne annetaan pois?»

»Ovat kyllä, mutta ei tuhlattaviksi.»

»Ei, sen tiedän», sanoi Anni, »enkä tahdokaan tätä hävittää. Se on niin kaunis kymmenpenninen.»

»Monellako tavalla luulet voitaisi hävittää rahoja?» kysyi äiti.

»Monella tavalla, jos esimerkiksi pudottaisin sen ulos ikkunasta tai muuten kadulle.»

»Tai jos säästät sitä laatikossasi etkä koskaan

antaisi sitä pois. Silläkin tavalla hävitetään rahoja.»

»Sitä en ymmärrä», sanoi Anni katsoen ihmeissään äitiinsä.

»Yhtä hyvin voisit olla ilman rahoja, sillä silloin ei niistä olisi hyötyä itsellesi eikä muillekaan.»

»Mutta voisinhan niitä katsella.»

»Siksi ei raha ole tarkoitettu. Siten se olisi enemmän hukassa, kuin jos heittäisit sen ulos ikkunasta, sillä siinä tapauksessa voisi ehkä joku köyhä lapsi sen löytää.»

»Voi kuinka se lapsi iloitsisi siitä», huusi Anni loistavin silmin. »Olisipa sitä hauska katsella. Voisinhan kurkistaa uutimen takaa.»

Äiti hymyili.

»Luuletko, äiti, että joku köyhä lapsi sen löytäisi?»

»Ehkäpä kyllä, mutta voisihan raha pudota myös nurmelle tai lokaan tai joku hevonen tallaisi sen jalkansa alle, niin ettei kukaan sitä löytäisi.»

»Mutta sehän on vain kymmenpenninen», sanoi Anni. »Eihän siitä olisi kovin suurta vahinkoa.»

»Tulehan tänne, Anni», sanoi äiti. Pieni tyttö meni äitinsä luo, ja äiti avasi kukkaronsa ja näytti hänelle pientä kultarahaa.

»Mistä tämä on tehty?»

»Kullasta, äiti.»

»Montako penniä siinä on?»

Anni mietti ja mietti, painoi päänsä äidin olkapäätä vasten ja katseli kultarahaa. Sitten hän asetti sen minun viereeni ja vertaili, miten paljon

pienempi ja kirkkaampi se oli kuin minä. Äkkiä hän huusi:

»Nyt tiedän, siinä on hyvin, hyvin monta kymmenpennistä.»

»Jos nyt hävität yhden kymmenpennisen joka päivä», sanoi äiti, »niin tuleehan siitä lopulta suuri summa, jolla olisit voinut tehdä paljon hyvää.»

»Sitä en ajatellut, äiti. Kyllä koetan nyt olla varovainen, etten hukkaa rahaani.»

»Onpa vielä toinenkin syy, miksikä ei pidä tuhлата rahoja», sanoi äiti. »Näyttää siltä kuin ei tekisi mitään, vaikka heittäisin pois tämän kultarahan, kun kukkaroni on niitä täynnä. Mutta, Anniseni, ne eivät ole omiani.»

Ja äiti otti pöydältä raamattunsa, avasi sen ja luki seuraavat sanat: »Kulta ja hopea ovat Herran omaisuus.»

»Luuletko, Anniseni», sanoi hän sitten, »että Jumala olisi tyytyväinen, jos tuhlaisimme tai hävittäisimme mitä hän on antanut meille, jotta voisimme tehdä hyvää?»

»Äiti, en huolikaan helminauhaa», sanoi Anni huoaten.

»Sen voit kyllä ostaa», vastasi äiti suudellen Annia. »Ei ole väärin, jos hankimme itsellemme viatonta huvia, voimme jo tänään iltapuolella mennä ostamaan helminauhan sinulle.»

Iltapuolella he menivätkin. Ilma oli kylmä, mutta Annilla ja hänen äidillään oli paksut talvipalttoot, niin ettei heidän ollut kylmä. Kaulassaan Annilla oli nahkakaulus ja toisen kätensä hän oli

pistänyt muhviin. Toinen oli äidin kädessä. Minä olin koko ajan muhvissa, ja tuumin juuri kaikenlaista, kun kuulin Annin äkkiä sanovan:

»Näitkö, äiti, tuota pientä tyttöä, joka istui portailla? Hänellä ei ollut karvakaulusta eikä päällystakkiakaan. Jalat hän oli vetänyt hameensa alle, ja minusta näytti siltä kuin hän olisi itkenyt.» Annin omakin ääni oli itkunsekainen.

»Näin kyllä, Anniseni. Voi kuinka Jumala on ollut hyvä minulle, kun minun ei tarvitse nähdä omaa pientä tyttöäni sellaisessa tilassa.»

»Niin, äiti.» Anni astui hetken aikaa ääneti, sitten hän sanoi: »Äiti, eiköhän monet köyhät lapset tarvitsisi paljoa paremmin jotakin hyödyllistä kuin minä helmiä?»

»Sitä minäkin luulen.»

»Tule takaisin, äiti, jotta saan antaa tytölle rahani. Hän varmaan iloitsisi ja osaisi ostaa jotain hyödyllistä.»

»On yhtä hyvä, että ostat itse hänelle jotain. Sen, jonka on vilu, on tavallisesti nälkäkin. Ostameko ehkä jotain leipurista?»

»Ostetaan vaan. Saanko minä itse ostaa äiti?»

»Saat kyllä.»

Leipuripuodissa katsahti Anni vielä kerran äitiinsä, sitten hän sanoi myöjälle iloisella äänellä:

»Olkaa hyvä ja antakaa jotain, mikä sopisi pienelle köyhälle tytölle», ja hän laski minut leipurin eteen. Tämä katseli Annia kummissaan, ja kysyi sitten:

»Mitä te haluatte?»

»Olkaa hyvä ja antakaa jotakin, mikä sopisi pienelle köyhälle tytölle», sanoi Anni uudestaan. »Hän istuu yksin kadulla.» Kyyneleet nousivat Annin silmiin muistellessaan sitä.

»Mitä pieni ystävä sitten tahtoisit?» kysyi leipuri.

Anni katsoi äitiinsä.

»Mitä sinä itse tahtoisit, jos sinun olisi nälkä?» kysyi äiti. Hänenkin silmänsä olivat kyynelissä.

»Vähän leipää», vastasi Anni. »Eiköhän tuo pieni tyttö ole samaa mieltä. Mutta kaikki pullat ovat liian isot.»

»Ovatko nämä hyvät?» kysyi leipuri, näyttäen kahta rinkelä.

»Ovat kyllä», sanoi Anni, »minä syön kernaasti rinkelä. Saanko yhden kymmenellä pennillä?»

Leipuri otti paperin ja kääri siihen kaksi isoa rinkelä.

»Kymmenen penniä riittää molempiin», sanoi hän.

»Äiti», sanoi Anni, »pelkäänpä, ettei tuo pieni tyttö tiedä, että hopea ja kulta ovat Herran omaisuutta, vaan hän luulee, että minä olen nämä antanut hänelle.»

»Voithan sanoa hänelle, että kaikki, mitä meillä on, tulee Jumalalta.»

Näin sanoen vei äiti Anninsa kotiin.

»Sepä on oikein sievä tyttö», sanoi Eero, »hänet tahtoisin naida, kun tulen isoksi, tietysti, jos hän huolii minut.»

»Tähän kertomukseni loppuu», sanoi raha. »Sillä leipurin puodista tulin tänne, kun isäsi oli

kaupungissa kaloja myömässä. Leipuri, maksaes-
saan kalat, antoi minut muiden rahojen joukossa.»

»Täällä saat kyllä kauan olla», sanoi Eero,
»sillä minä aion säästää sinut. Kiitos nyt tari-
nastasi. Sen kerron huomenna äidille.»

Ja Eero nukkui jälleen.

Uponnut kello.

Vuotta tuhannen, ehkäpä vieläkin enemmän on kulunut siitä, kun Saalen ihanalla rannalla seisoi upea temppele, jossa vuosisatojen kuluessa oli kumarrettu isien jumalia ja uhrattu niille.

Mutta silloin tuli mahtava kuningas Kaarle Suuri sotajoukkoineen maahan, voitti saksilaiset, hakkasi maahan heidän epäjumalankuvansa, poltti heidän alttarinsa ja toi kristinuskon maahan.

Silloin kukistui tuo komea temppele Saalenkin rannalla. Pyhällä kiihkolla tarttui kristinuskoinen pappi temppelein epäjumalankuvaan ja heitti sen virtaan.

Siitä saakka pois ajettu jumala eleli vedenhaltijana Saalen aalloissa ja hänen rinnassaan kyti katkera viha tuota uutta uskontoa vastaan, joka oli ryöstänyt häneltä tuhatvuotiset oikeutensa.

Siinä paikassa, missä ennen oli uhrattu uhreja hänen kunniaksensa, kohosi nyt luostari, ja kellon juhlallinen ääni, joka kutsui seudun asukkaat uuden jumalan alttarin ääreen, tunkeutui aina vedenhaltijan asuntoon saakka ja saattoi hänet joka kerta vihan vimmaan.

Mutta tuo vanha esi-isiltä peritty uskonto ei haihtunut niinkään helposti saksilaisten sydämistä. Kauan aikaa he palvelivat vielä jumaliansa ja kantoivat heille salaa uhreja, vaikka he pakosta notkistivatkin polvensa tuon heille vieraan jumalan edessä.

Vihdoin pääsi kuitenkin evankeliumin valta voitolle. Vedenhaltijalle ei enää juhannuspäivänä uhrattu viatonta lasta, kuten siihen saakka oli ollut tapana.

Koko päivän istui entinen jumala rannalla pajupensaikossa odotellen uhriansa. Mutta uhria ei kuulunut, ei näkynyt. Hän huomasi nyt, että viimeinenkin jäännös hänen vallastaan oli ikipäiviksi kadonnut. Vihasta kuohui silloin veri tuon ylenkatsotun jumalan suonissa. Ja hän vannoi väkivallalla riistävänsä tuolta kiittämättömältä sukukunnalta sen, mitä se ei hyvällä hänelle antanut.

Mitään pahaa aavistamatta lähestyi pieni sievä lapsi virtaa. Kädessä hänellä oli kimppu lemmikkejä. Aivan joen partaalla niitä kasvoi viljalta, ja lapsi kiiruhti niitä noukkimaan. Samassa hyrskyivät Saalen lakkapäälaineet korkealle ja nielaisivat pienokaisen avaraansa kitaansa.

Tästä lähin ihmiset välttivät juhannuspäivänä Saalen rantaa. Sillä he pelkäsivät, samoin kuin tuo lapsi parkakin, joutuvansa vedenhaltijan vihan uhriksi.

Mutta sitä myöten kuin kristinuskon valta maassa kasvoi, muuttui luostari, joka ensimmältä oli ollut pyhän uskon taimitarha, ylpeyden ja

kaikkinaisen turmeluksen pesäpaikaksi. Vedenhaltija, joka tiesi, että Jumala, jota hän vihasi, kuitenkin oli vanhurskas tuomari, joka rankaisee pahaan, istui usein kuutamöönä rannan pajustossa ja katseli kirkkaasti valaistua luostaria, josta kuului lasien kilinää ja hurjaa melua, ja lausui silloin tukahdutetulla vihalla:

»Teidän loppunne näen vielä kerran. Tuolaista elämää ei teidän Jumalanne voi kärsiä ja silloin — on kosto minun.»

Ja sen hän näkikin.

Eräänä päivänä, jolloin juomalaulut kajahtelivat jälleen virsien asemasta luostarista, nousi kova rajuilma. Ukkonen jyrisi, salamat leimahattelivat, koko luonto vapisi. Ihmiset olivat polvillaan rukouksessa, munkit yksin eivät ottaneet korviinsa Kaikkivaltiaan ääntä. Jota kovemmin ukkonen jyrisi, sitä hurjemmin he huusivat.

Silloin puhkaisi kirkas salama nuo synkät pilvet ja tunki luostarin katon lävitse ruokasaliin, ja tuossa tuokiossa olivat nuo ilkeät, jumalattomat pilkkaajat Kaikkivaltiaan tuomioistuimen edessä vastaamassa töistään. Sen jälkeen syttyivät huonekalut ja ennen pitkää oli tuli herrana luostarissa; sen raivoa ei kukaan voinut enää hillitä.

Vedenhaltija istui kivellä rannassa ja katseli tyytyväisenä tätä kauheaa näytelmää.

Tuli levisi levenemistään, hirveällä rytinällä putosivat hirret ja kivet alas, valkea syleili jo tornia.

Silloin rupesi kello kuumuudesta soimaan ja

sen syvä ääni kaikui ikäänkuin hätääntyneiden huuto, ikäänkuin kuolinvirsi luonnonvoimain raivotessa.

Pianpa katkesi hirsi, johon kello oli kiinnitetty ja kauas Saalen vaahtopäisiin aaltoihin kello putosi.

Torni kukistui, ja nyt oli tuo uljas rakennus tuhkaläjänä.

Vihdoin asettuivat luonnonvoimat, jälleen valitsi rauha ja tyyneys luonnossa. Pilvet hajosivat, ja tummansiniseltä taivaalta katseli kuu yhtä lempeästi noita savuavia raunioita kuin ennen tuota komeata temppeeliä.

Entäs vedenhaltija?

Hänen vihollistensa perikato muutti hänet kohtaloonsa alistuvammaksi. Kellon ääni ei päässyt enää koskaan tunkeutumaan alas hänen luokseen eikä voinut muistuttaa hänelle hänen entistä valtaansa, minkä hän niin kernaasti halusi unohtaa.

Kello oli pudonnut Saalen pohjaan kauniille, vihreälle niitylle, ja vedenhaltija kasvatti sen ympärille lumpeita, niinkuin meidän maan päällä on tapana koristaa kukilla hautakumpuja. Sen edustalle hän rakennutti komean kristallipalatsin, jonne hän toi kauniin vedenneidon emännäksi naapurivirrasta, Elbestä.

Muutaman ajan kuluttua leikkivät kristallipalatsin saleissa vedenhaltijan lapset, kaksi so-reata, kultakutrista, kirkassilmäistä poikaa, punaiset lakit päässä, sekä tyttönen, joka oli yhtä sievä kuin hänen sukulaisensa maan päällä, vuorien ja metsien keijut.

Pojat tulivat isäänsä: he vihasivat ihmiskuntaa, josta isä oli kertonut heille ainoastaan pahaa, ja auttoivat häntä houkuttelemaan jotakuta varomattomasti ihmistä juhannuksena luoksensa syvyyteen.

Tuo siro, pieni vedenneito sitä vastoin ei ollut lainkaan julmien veljiensä kaltainen. Hänessä paloi salainen halu päästä ihmisten luo maan päälle, ja ainoastaan hänen isänsä jyrkkä kielto esti häntä lähestymästä heitä.

Mutta yöllä, kun kaikki nukkuivat kristallipalatsissa, nousi hän vedenpintaan, nousi suurten valkeain lumpeitten päälle, jotka muodostivat seppeleen, ja kulki täten virtaa ylös ja alas.

Hänen pitkä, vaalea tukkansa valui alas vedenpinnalle, kädessä hänellä oli kultainen kannel, ja kun hän soitti sitä ja lauloi kauniilla äänellään, lauloi halustaan saada nähdä kirkasta päivänvaloa, sinistä taivasta ja ihmislapsia, joita hänen silmänsä eivät koskaan olleet nähneet, silloin notkistivat rannan puut latvojaan, linnut vaikenivat ja tuulonenkin pidätti henkeään.

Oli jälleen juhannuspäivä. Vanha vedenhaltija oli kovin pahalla tuulella.

Auringonsäteet kimmelsivät Saalen pinnalla ja ruohikot sen pohjassa olivat täydessä vihannuudessaan, pitkä ruoho aaltoili edestakaisin ja pikku kalat sekä muut hohtavat vesieläimet välkkyivät kuin kultaiset tähdet sen lomissa.

Vedenhaltijan molemmat pojat hioivat viikatteitansa ja rupesivat niittämään ruohoa, sillä heinänteko-aika oli käsillä. Vedenneito seisoi lumpeitten keskellä uponneen kellon luona. Kädessä

hänellä oli suuri valkea kukka, jonka varrella hän heläytti kelloa, jotta se helähti omituisesti.

Mutta hiljaa, hyvin hiljaa vaan. Sillä vedenneito tiesi, ettei isä kärsinyt kellon ääntä, varsinkaan tänä päivänä.

Ja kuitenkin se helähti niin kauniisti. Se muistutti vedenneidolle niitä ääniä, jotka olivat kaikuneet hänen korviinsa, kun hän hiljaisina öinä oli yksin keinunut lumpeenkukkaveneessään.

Kuultuaan tuon rakkaan, tutun äänen hän ilossaan unohti isänsä läheisyyden ja heläytti kelloa niin kovasti, että sen ääni tunkeutui isän korviin saakka, joka nojasi pylvästä vasten ja katseli poikiensa työtä.

Kun tuo vihattu ääni tunkeutui hänen korviinsa, säpsähti hän ja loi tuiman katseen vapi-sevaan tyttärensä. Mutta ennenkuin hän ehti ilmaista suuttumustaan, ilmestyi vedenpinnalle synkkä pilvi, joka varjosti kristallipalatsia niittyineen päivineen, ja heti sen jälkeen kuului helinää, ikäänkuin jotakin olisi särkynyt linnassa.

Ja niinpä olikin.

Tuolla ylhäällä vedenpinnalla kiiti laiva. Laituri painoi airon veteen ja sen rautakärki sattui vedenhaltijan palatsin ikkunaan sillä seurauksella, että se särkyi tuhansiksi pirstaleiksi.

Eipä muuta tarvittu! Vihasta kuohuen hän nousi vedenpintaan ja asettui ankarana laivurin eteen.

»Konna», huusi hän, »mitä teit? Korvaa heti vahinko! Jollei ruutu puolen tunnin kuluttua ole laitettu, saat maksaa sen hengelläsi.»

Kalastaja nauroi.

»En minä ole mikään lasimestari», vastasi hän, »enkä tiedä ketään, joka voisi työskennellä tuolla alhaalla vedessä. Vaatimustasi en voi siis täyttää. Mutta mitä uhkauseksi tulee, kunnan vedenhaltija, niin on valtasi ollut ja mennyt. Ei lapsikaan sinua enää pelkää, ja päälle päätteeksi on minulla laivassani koko joukon teräskiskoja, ja ne estävät sinua, niinkuin tiedät, ukkoseni, tulemasta laivaani tekemään minulle pahaa.»

Kuultuaan puhuttavan teräksestä, jota vedenhengenget kammoavat, peräytyi vedenhaltija pari askelta ja vaipui taas hitaasti veteen, luotuaan ensin ankaran katseen uljaaseen kalastajaan ja tämän nuoreen tyttäreen, joka pelästyneenä oli hiipinyt isänsä turviin.

Alhaalla palatsissaan vedenhaltija mietti keinoja, millä saisi vietelleyksi tytön juhannus-uhriksien ja siten kostetuksi laivurille.

»Nyt tiedän», puhkesi hän viimein sanoiksi. »Vihreän nauhan konsti, jonka äskettäin näin sukulaiseni, Böhmin vedenhaltijan tekevän, saattaa minut tarkoitusteni perille. Tänään on kirkonvihkimis-juhla läheisessä kylässä, ja laivuri lähettää varmaan tyttärensä sinne suojellakseen häntä minulta, ja silloin ilmaantuu tilaisuus, jolloin voin käyttää hyväkseni oppiani.»

Näin sanoen hän painoi kaislahatun päähänsä, heitti vihreän takin hartioilleen, nousi vedenpinnalle ja asettui lähellä olevaan pajukkoon.

Hänen aavistuksensa kävikin toteen. Laivuri ei ollutkaan niin rohkea kuin hänen sanoistaan

olisi voinut päättää. Hän ei ollut huolissaan omasta puolestaan, vaan ainoan lapsensa, sillä hän oli nähnyt pahaa ennustavan silmäyksen, jonka haltija oli heittänyt tyttöön. Sentähden hän neuvotteli vaimonsa kanssa, miten he parhaiten voisivat suojella häntä. Sillä juhannuspäivän vaarat eivät olleet hänelle tuntemattomat.

Läheisessä kylässä asui eräs kaukainen sukulainen, ja tämän luokse tyttö lähetettiin. Hän puki parhaat vaatteet ylleen ja lausui jäähyväiset vanhemmilleen, jotka kehoittivat häntä jäämään yöksi sukulaisen luo ja vasta seuraavana aamuna palaamaan laivaan.

Iloisena kuin lintu kiiti hän eteenpäin ja saapui pian sille kohdalle, missä vedenhaltija istui kesäpuvussaan niin viattoman näköisenä, ettei kukaan olisi voinut luulla häntä aamuiseksi ilkeäksi, kostonhimoiseksi haltijaksi.

»Minne kiirehdit, tyttöseni?» kysyi hän ystävällisesti.

»Kylään, tanssiin», vastasi tyttö iloisesti, »ettekö kuule soittoa?»

»Rakas lapseni», sanoi vedenhaltija kavalasti, »tytöt ovat siellä niin kauniisti puetut, että sinun yksinkertainen pukusi pistää heti kaikkien silmiin ja tuskinpa kukaan tahtoo tanssia kanssasi. Mutta katsohan tätä kaunista nauhaa, jos palmikoit sen tukkaasi tai sidot sen sorean vartalosi ympärille, niin voitat kaikki kylän tytöt kauneudessa.»

Tyttö seisahtui, katseli ensin pukuansa ja sitten tuota koreaa vihreää nauhaa, jonka haltija veti esiin virrasta.

»Katsohan, miten kaunis!» lausi hän tuon tuostakin ja kiersi nauhan ikäänkuin koitteeksi lapsen hoikan varren ympärille.

Mutta silloin tyttö raukka olikin hänen vallasansa. Ilkkuen vedenhaltija sanoi:

»Kas niin, neitiseni, nyt olet minun. Saa nähdä sanooko isäsi vielä huomenna, että valtani on ollut ja mennyt eivätkä edes lapset minua enää pelkää. Tule!»

Lapsi päästi surkean hätähuudon, mutta kukaan ei sitä kuullut. Isä ja äiti olivat kaukana. Hän koetti paeta, mutta turhaan, hänen täytyi seurata vedenhaltijaa.

Yhä lähemmäksi virtaa he lähenivät. Jo kuojuivat laineet hänen jalkojensa alla.

»Isä, äiti, jääkää hyvästi!» huusi tyttö sydäntäsärkevällä äänellä. Silloin haltija otti hänet syliinsä ja syöksyi ilkkuen saaliinsa kanssa virtaan, jossa aallot heti tukehduttivat tyttösen.

Alhaalla virranpohjassa pidätti haltija lapsen sielun. Hän ei päässyt taivaaseen, ei edes auringonvaloonkaan eikä saanut leikitellä hopeakalojen kanssa, kuten vedenneitonen. Huolinatta hänen rukouksistaan sulki vedenhaltija hänet raskaan kellon alle lausuen:

»Täällä saat oleskella rangaistukseksi isäsi ylpeydestä. Kukaan ei päästä sinua vapaaksi vankeudestasi, sen takaan.»

Näin sanoen hän poistui ja jätti tyttö rukan sielun yksin pimeään loukkoonsa. Sen valitukset ja huokaukset eivät päässeet tunkeutumaan kenenkään korviin vahvojen metalliseinien läpi.

Kellon edessä seisoj pieni vedenneitonon su-
ruissansa. Hän sitoi suuren seppeleen kaikkein
kauneimmista lumpeenkukista ja ulpukoista kuol-
leen tytön ruumiin ympärille, jonka hän kantoi
sitten varovaisesti laivan luo. Elävänä hän ei
voinut antaa lasta sen vanhemmille, mutta hän
asetti sen kuolleen ruumiin kukkien keskelle
vähentääkseen tällä tavalla edes hiukan sitä
surkeaa näkyä, joka kohtasi vanhempien sil-
miä.

Kun aurinko seuraavana aamuna sirotti kul-
taansa Saalen laineille, tuli laivuri ulos kajuutas-
tansa ryhtyäkseen matkavalmistuksiinsa, ja hänen
vaimonsa katsahti maantielle päin odottaen joka
hetki lemmittynsä tuloa.

»Katsoppa vaimoni», lausui laivuri viitaten
airolla esinettä vedenpinnalla, joka hitaasti lähenei
laivaa, »katsos, mikä tuossa tulee.»

Vaimo kääntyi katsomaan.

Saalen aalloilla keinui suuri ulpukkaseppele ja
sen keskellä lepäsi silmät ummessa, kädet ristissä,
heidän ainoa, rakas lapsensa.

Kellon alla eleli yhä edelleen tyttösen sielu.
Hän ei voinut päästä pois vankeudestaan, sillä
tuo raskas kello ei liikahtanut paikaltaan.

»Mitähän isä ja äiti ajattelevat, kun en palaa
kotiin?» huokaili lapsen sielu. »Oi rakkaat, rak-
kaat vanhempani! Enkö enää koskaan saa nähdä
herttaista päivänvaloa ja kaunista, sinistä taivasta?
Ikuisestiko minun täytyy oleskella pimeässä, ah-
taassa ruumis-arkussani? Voi surkeutta!» Jos
sielu voisi menehtyä tuskasta, surusta ja ikävöi-

misestä, olisi tyttösen sielu aivan varmaan menettänyt.

Siten kuluivat tunnit, päivät, hiljaa, yksitoikkoisesti.

Sielu ei tiennyt, miten monta päivää hän oli jo ollut vankeudessa. Hän vaipui viimein horrokseen, niin että tuskin mikään enää vaikutti siihen.

Mutta eräänä päivänä lähestyi joku hänen vankilaansa, kellon syrjää nostettiin hiukan ja vedenhaltijan karhea ääni huusi:

»Tule ulos!»

Aukko, josta virtasi valoa sisään, oli aivan pieni. Mutta sielut eivät tarvitsekaan suurta tilaa, silmänräpäyksessä tytön sielu oli pujahtanut ulos synkästä vankilasta ja seisoi nyt vapisevana ilkeän haltijan edessä.

»Sinä saat hetkisen leikkiä täällä», virkkoi haltija, »mutta tunnin kuluttua sinun täytyy jälleen palata kelloosi.»

Sielu katsahti ylös.

Nyt hän oli siis taasen Luojan kauniissa, ihanaassa maailmassa, joskin vain hetken aikaa ja vankina. Se unohti kaikki tuskat, jotka hän oli saanut kärsiä, eikä se ajatellut niitäkään, jotka saattoivat vielä häntä kohdata. Hän iloitsi vain hetken onnestaan ja kohotti silmänsä aurinkoon, joka paitsoi kirkkaalta terältä valaisten vihreää niittyä virran pohjassa.

Sitten hän katsoi ympärilleen. Hänen edessään kohosi vedenhaltijan upea palatsi kiiltävine seinineen ja läpinäkyvine pylväineen, ja hänen

ympärillään uiskenteli mitä sievimpiä pikkukaloja, jotka tulivat niin lähelle ja näyttivät niin ystävällisiltä, kuin he olisivat tavanneet vanhan monivuotisen ystävän.

Samassa astui palatsista nuori tyttö, joka oli kaunis kuin päivä, ja pyysi sielua leikkimään kanssaan.

Vanhan vedenhaltijan äkäinen muoto osoitti selvästi, ettei hän ollut hyvillään tyttären ystävällisyydestä, mutta vedenneitonon ei ollut sitä huomaavinaan, ja lapsen sielu tuumi:

»Minun täytyy joka tapauksessa palata taas vankeuteeni, eikä hän voi sen pahempaa minulle tehdä.»

Niinpä hän tarttui ystävällisen vedenneidon käteen ja liiti hänen kanssaan ympäri linnaa, otti kiinni kaloja ja koetti tavotella auringonsäteitä.

Sitten hän satoi seppeleitä kaisloista ja antoi niiden kohota vedenpintaan hengitettyään niihin ensin tervehdyksensä ja suuteloita vanhemmilleen ylhäällä maan päällä.

Sillä välin kuin sielu yhä katseli ikävöiden seppelten kulkua, tunsu hän jonkun koskettelevan häntä. Vedenhaltija seiso i hänen takanaan, tarttui sielua käteen ja vei hänet takaisin keltoon.

Kerran vielä kääntyi sielu taakseen, katseli sinistä taivasta ja — oli taasen ahtaassa, pimeässä asunnossaan.

Tunteja, päiviä kului jälleen. Sielun ainoana huvituksena, ainoana ilona oli tuon tuostakin

muistutella mielessään kulunutta onnen ja vapauden hetkeä.

Kerran kun hän jälleen muisteli tuota aikaa, kuuli hän taaskin kolinaa, ja hetken kuluttua tunkeutui päivänvalo toistamiseen kelloon, ja tuskin pikku vanki oli kuullut vedenhaltijan kutsun, kun se pujahti ulos, ojensi hennot, läpikuultavat käsivartensa taivasta kohti ja tervehti riemuhuudoilla maailmaa. Siinäpä seisoikin jo hänen leikkitoverinsa, ja nuo molemmat henget leijailivat taas käsi kädessä eteenpäin, hiipivät pitkän, aaltoilevan ruohon läpi ja tanssivat auringonsäteillä kilvan kalojen ja sudenkorentojen kanssa.

»Voi», puhkesi lapsen sielu sanomaan, »miksikä tämä hetki koittaa niin harvoin? Miksikä en voi joka päivä päästä ulos?»

»Sitä en tiedä», vastasi pieni vedenneito, »ainoastaan lauvantaisin kahdentoista ja yhden välillä pääsevät täällä olevat sielut ulos vankeudesta.»

»Mutta voi, kellon sisässä on niin synkkää ja kolkkoa», valitti lapsen sielu.

Säälien vedenneito katseli häntä. Kumpakaan eivät iloiset leikit enää huvittaneet. He katselivat pilvien hiljaista kulkua ylhäällä korkeudessa.

»Tuolta tulee isäsi minua hakemaan», sanoi lapsen sielu. »Oi, tule kerta päivässä luokseni vankilaani. Koputa metalliseinään, niin ääni tunkeutuu luokseni, ja silloin tiedän, etten toki ole aivan yksin maailmassa. Tahdotko tehdä sen?»

Äkkiä juolahti vedenneidon mieleen ajatus ja hän avasi jo suunsa ilmoittaakseen sen leikkiverilleen, mutta samassa tuli hänen isänsä paikalle, ja hänen täytyi vaieta.

Hän ei ennättänyt vastata sielun pyyntöön muuta kuin ystävällisellä päänyökkäyksellä ennenkuin hän oli jo viety pois, ja hetken kuluttua paksut metalliseinät erottivat hänet päivän ihanaasta valosta.

Oli yö. Sielut eivät voi nukkua, mutta uneksia he voivat.

Niinpä lapsen sielu uneksi olevansa kodissa. Hän luuli jälleen istuvansa äitinsä vieressä laivassa, joka oli ollut hänen kehtonsa, ja kuunteli äidin lempeitä, rakkaita sanoja, ja hän oli kokonaan unohtanut, mikä suuri juopa erotti hänet hänen rakkaistansa.

Samassa hän kuuli hiljaista helinää. Hän oli niin kokonaan vaipunut unelmiinsa, että hän säikähti kovasti kuullessaan tuon odottamattoman äänen eikä voinut heti koota ajatuksiaan. Mutta pian johtui kuitenkin hänen mieleensä, että ehkäpä hänen leikkiverinsa täten täytti hänen pyyntönsä, ja hän napautti myöskin kellon seinään merkiksi, että hän oli kuullut hänen tervehdyksensä.

Silloin kohosi kellon syrjä hiukan ylös ja — tuossa tuokiossa oli sielu livahtanut ulos.

»Tahdotko seurata mukanani vedenpintaan?» kysyi vedenneito. »Tahdotko keinua pitkin virtaa ulpukkaveneessäni?»

»Vieläpä kysyt», virkkoi sielu. »Oi, en mitään

halua niin suuresti kuin vapautta, valoa ja ilmaa!
Voi, ota minut mukanas!

Kaunis vedenneito tarttui lapsen käteen, ja pieni välkkyvä laine kantoi heidät ylös kuin joutsenen siivet.

Kun he saapuivat vedenpintaan, viittasi neitonen kerran kädellään ja läheltä ja kaukaa saapui paikalle lumpeita ja ulpukoita, jotka asettuivat rinnatusten ja muodostivat kukkaveneen nuorelle haltijattarelleen ja tämän pienelle, henlolle leikkiverille.

He keinuivat pitkin virtaa. Oi miten ihanaa se oli!

Tuolla kohoilivat korkeat vuoret, joiden kuppeilla pöyhkeilivät uhkeat linnat. Laaksossa taas uinailivat rauhalliset kylät, joiden kirkkojen solakat tornit kuvastuivat ohitse luikertelevaan virtaan. Ja rannan salavien latvoissa löi yötuuli leikkiään.

Koko tätä kauneutta valaisi kuu lumoavalla valollaan, aaltojen laulaessa ikuista lauluaan.

Nytpä vedenneitonen otti esille kultaisen kanteleensa ja kauas kaikui hänen ihana laulunsa yön hiljaisuudessa. Hän lauloi oman sydämensä tunteista, ja siitä surusta, joka kalvoi lapsen sielua. Hän lauloi halustaan päästä maan päälle, josta he molemmat olivat erotetut ehkäpä ikäjoiksi.

»Oi», huokasi vihdoin lapsen sielu, »miksi en voi kohota valon valtakuntaan, minkätähden täytyy minun avutonna näännyä synkkään vankeuteeni kaukana taivaallisesta isänmaastani?»

Vedenneito otti esille kultaisen kanteleensa.

»Sentähden», vastasi vedenneito ystävällisesti, »että isäni on loihtinut sinut kellon, ja tuo lumous sitoo sinut siihen ja pakoittaa sinut aina palaamaan sinne takaisin.»

»Eikö tuosta lumouksesta voi koskaan irtaantua?» kysyi lapsen sielu.

»Voi kyllä. Jos joku ihminen astuu tänne alas ja kaataa kumoon kellon, on lumous lopussa ja sinä voit nousta taivaaseen.»

»Kukapa sitä voisi tehdä?» sanoi sielu surullisena. »He, joilla olisi kylliksi rakkautta siihen, ovat kaukana täältä.» Ja hän vaipui synkkiin ajatuksiin.

Kun kuun loiste alkoi kalveta ja tähdet sammua, nousivat molemmat ylös, sukelsivat takaisin syvyyteen ja lapsen sielu pujahti jälleen synkkään, kolkkoon hautaansa.

Taasen kului päivä. Elämä kulki entistä menoansa: yksin, ypö yksin eleli tyttösen sielu kolkossa vankilassa, vain kerran viikossa hän sai nauttia vapautta ja auringonvaloa ja jolloinkulloin öisin keinutella ulpukkaveneessä ystävänsä seurassa.

Sanomattoman herttaiset olivat nuo öiset retket. Vahinko vain, että niitä oli niin harvoin.

Vedenneidon täytyi näet olla kovin varovainen, muuten hän olisi saanut hengellään maksaa nuo retkeilyt. Sillä isä vihasi tytärtään siitä syystä, että hän halusi päästä maan päälle ja että hänen rinnassaan sykki jalo, hyvä sydän.

Useasti vanha vedenhaltija nousi öisin vedenpintaan tai, kun hän ei saanut unta, kuljeskeli

linnan saleissa tarkastellen, oliko kaikki paikallaan. Vaan niinä öinä, jolloin kaikki nukkuivat kristallipalatsissa, riensi vedenneito lapsen luo, päästi hänet vankeudesta ja astui hänen kanssaan kukkaveneeseensä.

Siten kului vuosi toisensa perästä, ja lapsen sielulta sammui viimeinenkin toivo. Muisto ja kaipaus vain olivat jäljellä.

Ylhäällä maan päällä oli tapahtunut monta muutosta. Lapsen leikkitoverit olivat aikoja siten menneet naimisiin ja jotkut lepäsivät jo maan povessakin. Isä oli onnettoman päivän jälkeen käynyt kivulloseksi. Se tieto, että hän ynseällä vastauksellaan oli kiihoittanut vedenhaltijan vihaa ja täten ollut syynä lapsensa kuolemaan, riudutti hänen voimiaan ja vei hänet ennenaikaiseen hautaan.

Äiti oli jäänyt yksin. Hänen hiuksensa olivat aivan valkeat, ei niin paljon vanhuudesta kuin surusta. Eräänä päivänä heräsi hänessä palava halu vielä kerran nähdä sitä paikkaa, missä hänen lapsensa oli joutunut kuoleman uhriksi, ja hän pyysi veljensäpoikkaa, jonka hän oli nimittänyt perilliseksi, johtamaan laivaa, jolla hän vielä kerran aikoi käydä katsomassa lapsensa viimeistä lepopaikkaa.

Yöllä vasten pääsiäispäivää he saapuivat matkansa perille. Vastapäätä tuota tiheätä pensaikkoa, jonka takaa pilkoitti läheisen kylän kirkon torni, oli laiva edellisellä kerralla ollut ankkuroituna, ja samalla paikalla laskettiin nytkin ankkuri veteen, ja laivuri läksi levolle.

Mutta äiti ei saanut unta silmiinsä. Tuo kauhea hetki, jolloin hän ikävöiden oli odottanut armasta tytärtään kotiin kylästä, mutta sen sijaan saanutkin hänen kuolleen ruumiinsa, muistui jälleen niin elävänä hänen mieleensä, että kuumia kyyneleitä alkoi vuotaa hänen silmistään. Ja kun auringon ensimmäinen säde tunkeutui hänen hyttiinsä, nousi hän vuoteeltaan ja meni ulos.

Kointähti yksin enää tuikki taivaalla. Muut tähdet olivat jo laskeutuneet levolle, mutta vähitellen sammui senkin loiste ja päivä rupesi pukeutumaan juhlapukuunsa.

Äiti parka nojautui laivan parrasta vasten ja tuijotti mereen. Koko idän taivas hehkui kuin tulimeri ja hitaasti kohousi pääsiäisaurinko näkyviin. Kun sen ensi säde väikkyi vedenkalvolla, kuului juhlallisia ääniä syvyydestä.

»Mitä tämä on?» kuiskasi äiti ja kumartui alemmaksi paremmin kuullakseen. Jälleen kuuli hän syvyydestä kellon säveliä ja heti sen jälkeen kauniin, tutun äänen laulavan seuraavat sanat:

Päivä suur' on koittanut,
jonk' on Kristus tuottanut,
vankeus on vangittuna,
haudan valta langennut;
kuolon yö on loppunut,
elon päivä alkanut.

Siten lauloi tyttö alhaalla virran pohjassa, ja äiti tunsu heti tuon äänen ja sanat, jotka hän itse oli opettanut tyttärelleen ja joka pääsiäis-aamu laulanut hänen kanssaan.

Kellossa oleskeli yhä lapsen sielu. Mutta kun tänään, Vapahtajan ylösnousemuspäivänä, kello rupeesi soimaan auringon lähettäessä ensimmäisen säteensä, heräsi tytön mielessä outo tunne.

Muina juhlapäivinä, jolloin uponneet kellot järvien ja virtojen pohjassa saavat äänensä takaisin, voidakseen ottaa osaa luotujen ylistysvirteen, jolla he kiittävät luojaansa, ja jolloin lapsen kellokin oli yhtynyt lauluun, oli hänen surunsa ja ikävöimisensä aina lisääntynyt. Mutta tänään, sen ruvetessa soimaan, haihtui hänen surumielisyytensä kokonaan ja ilo valtasi hänen mielensä.

Hän pani hennot kätensä ristiin ja lauloi ääneen tuon äskeisen virren, jonka hän muisti lapsuutensa ajoilta. Mutta kummallista — tänään tunkeutuikin hänen äänensä paksujen metalliseinien läpi eikä kimmonnut takaisin niinkuin ennen, se tunkeutui aaltojen läpi surevan äidin korviin ja sydämeen.

Niin, hänen lapsensa ääni se oli, hän ei voinut siitä erehtyä, tunsihan hän oman tyttärensä äänen, joka niin monta, monta kertaa ennen oli kaikunut hänen korviinsa. Hän ymmärsi nyt, että hän oli haudannut lapsensa ruumiin, mutta hänen sielunsa oli jäänyt tuon ilkeän haltijan valtaan eikä voinut päästä vapauteen.

Kaikki, mitä hän ennen oli kuullut kerrottavan sielujen vankeudesta ja jota hän oli pitänyt pelkkänä satuna, muistui nyt hänen mieleensä. Hänen lapsensa oli varmaankin likeisessä yhteydessä

kellon kanssa, koska hänen laulunsa oli kohonnut ilmaan kellon äänen kera.

Äiti rukka kumartui vieläkin alemmaksi ja katseli tarkasti syvyyteen.

Silloin alkoivat laineet kovasti kuohua ja hetken kuluttua seiso i virran äreä isäntä kaikessa komeudessaan pelästyneen äidin edessä.

Äiti tunki hänet heti. Se oli sama voimakas, vihreäpartainen olento, joka muutamia vuosia sitten oli seisonut vihaisena hänen miehensä edessä. Hän oli silloin katsellut salaa häntä kajuuttansa ikkunasta. Hän tiesi siis, että hänen lapsensa murhaaja seiso i hänen edessään, vaikkei tämä tuntenut häntä.

»Vaimoni tuolla alhaalla makaa sairaana», sanoi haltija kolkosti. »Kellon ääni saattaa hänet aina sairaaksi. Mutta tänään oli sen sävelissä varmaan jotakin erinomaista, sillä hän väenteli itseään vuoteellaan kauheissa tuskissa ja vaati minua hankkimaan hänen luokseen jonkun naishenkilön täältä ylhäältä, jotta tämä laskisi kätensä hänen kipeälle päälleen ja tekisi hänet täten terveeksi. Tule siis mukana ni», lisäsi hän äreästi, »en ilmaiseksi pyydä sinulta tätä palvelusta.»

Äiti oli vähällä päästää ilonhuudahduksen. Hänen vihollisensa tahtoi siis itse viedä hänet sinne, jonne hänen mielensä niin hartaasti paloi. Se tuntui hänestä ikäänkuin taivaalliselta merkiltä, ja hän astui heti, hetkeäkään epäröimättä, laivan reunalle astuakseen veteen.

»Ei sillä tavalla», ärjyi haltija. »Noin et elävänä pääsisi alas, mikä toisella kertaa olisi mi-

nulle kylläkin mieleen, vaan ei nyt, kun sinua elävänä tarvitsen. Kas, tässä on sormus!»

Äiti pani sormuksen sormeensa ja seurasi vedenhaltijaa syvyyteen. Sormus sormessaan hän taisi kulkea ja hengittää vedessä yhtä hyvin kuin maan päälläkin.

He saapuivat nyt kauniille vihreälle nurmikolle ja kulkivat lumpeitten ohitse, joiden keskellä kello seisoi. Tämän painoi äiti tarkoin mieleensä ja astui sitten haltijan keralla kristallilinnaan.

Siellä vedenhaltijan puoliso makasi suuressa, loistavassa, lasisessa vuoteessa, joka oli koristettu kiiltävillä kalansuomuksilla. Hän heittelehti kovissa tuskissa, mutta nähtyään vanhan vaimon, ojensi hän rukoillen kätensä häntä kohti. Pieni vedenneito oli polvillaan äitinsä vuoteen ääressä vuodattaen katkeria kyyneleitä, ja kova-sydämiset pojatkin seisoivat synkkinä sairaan äitinsä vieressä.

Vaimo astui sairaan luo ja lasi lämpimän kätensä hänen kalpealle, kylmälle otsalleen. Melkein samassa hetkessä lievenivät tuskat ja potilas vaipui uneen.

Äiti oli koko ajan miettinyt keinoa, miten päästä kellon luo, ja hän sanoi nyt haltijalle:

»Puolisosi tauti on nyt poistettu, mutta estääkseni häntä uudestaan sairastumasta täytyy minun valmistaa voidetta, ja tuolla ulkona näin yrttejä, joita siihen tarvitaan. Ole sinä täällä vaimosi luona, niin käyn niitä noutamassa.»

Haltija suostui siihen. Huolissaan kun hän oli vaimonsa puolesta ei hän muistanutkaan pikku

vankiaan kellon alla. Niinpä hän ei voinut lainkaan epäillä vaimon sanoja eikä aavistaa, että vieras pyrki vapauttamaan vanki raukkaa.

Äiti riensi suorinta tietä lummekukkien luo, tunkeutui yhteenkietoutuneitten kasvien läpi kellole ja löi vapisevin käsin sen syrjään, niin että ääni kuului lapsen korvaan.

»Ken siellä?» huusi pienokainen niin kovaan kuin jaksoi. Hänen leikkiverinsa, vedenneitonen se ei voinut olla, sillä hän tuli vain öisin ja nyt oli varhainen aamu. »Ken siellä?» kysyi hän vielä uudestaan.

Äidin sydän oli pakahtua ilosta. Hän ei saanut sanaakaan suustaan, ja kuitenkin hänen täytyi kiiruhtaa, jos mieli onnistua.

»Rakas lapseni, minä se olen», sai hän vihdoin sanotuksi. »Oi sano pian, miten voin sinut pelastaa!»

»Äiti, äiti!» riemuitsi vangittu sielu. »Äiti, sinäkö täällä?»

»Niin, niin, oma tyttöni», lausui äiti levottomana, »mutta meidän täytyy kiiruhtaa, vedenhaltija voi tulla tänne minä hetkenä hyvänsä, ja silloin me olemme hukassa.»

Nämät sanat kuultuaan muisti sielu, missä hän oli.

»Äiti, armas äiti, heitä kello kumoon ja lapsesi sielu on kiittävä sinua pelastuksestaan ja rientävä taivaaseen, oikeaan kotimaahansa», sanoi tyttönsä sielu.

Äiti ponnisti kaikki voimansa. Mutta kello, jonka haltija sai niin helposti siirretyksi, ei liikahtanut vähääkään.

Mutta vanha vedenhaltija alkoi jo käydä le-vottomaksi vaimonsa kamarissa, hänen mielestään vieras nainen viipyi liian kauan, niinpä hän astui ikkunan luo ja katseli ulos. Silloin hän huomasi äidin kellon vieressä ja näki, miten hän ponnisteli voimiaan saadakseen kellon kumoon.

Hän viittasi nopeasti pojilleen, ja nämä riensivät ulos.

Mutta tultuaan puutarhaan he päästivät vimmoissaan hirveän huudon. Kauhukseen sekä äiti että tytär kuulivat sen. Äidin oma henki sekä tyttären ikuinen autuus riippui nyt silmänräpäyksestä.

Tuo tieto antoi äidille jättiläisvoimat. Vimmatusti hän tarttui vielä kerran kelloon ja — raskas vankila horjahti kumoon.

Aika olikin jo hyvin täpärällä, sillä vedenhaltijan pojat saapuivat samassa paikalle ja kurottivat kättään tavoittaakseen hänet.

Mutta samassa pujahti lapsen sielu ulos vankilastaan, otti äidin syliinsä ja kantoi hänet salaman nopeudella ylös. Tultuaan maan päälle laski hän kuormansa alas ja samassa äiti tunsi vionon, kylmän suutelon huulillaan ja näki heti sen jälkeen lapsensa hennon, vaalean haamun pilven tavoin nousevan taivasta kohti ja katoavan hänen näkyvistänsä.

Tuskasta ja ilosta hurmaantuneena laskeutui äiti polvilleen ja tuijotti lapsensa jälkeen.

»Oi, älä jätä minua, armas lapseni, ota minut kanssasi taivaaseen!» rukoili äiti katkerasti itkien.

Taasen tuli yö, levittäen kimaltelevan vaipansa sekä onnellisten että onnettomien, elävien ja kuolleiden ylitse. Laivan matalassa kajuutassa makasi äiti poloinen. Hän oli kovin uuvuksissa viime tuntien tuskista ja taisteluista ja nautti virkistävää unta.

Silloin tuntui hänestä kuin taivaallinen kirkkaus olisi täyttänyt tuon ahtaan suojan ja hohtava-siipinen enkeli saapunut hänen luokseen. Mutta kun hän tarkasteli enkelin kasvoja, näki hän ihmeekseen, että siinä olikin hänen oma, rakas lapsensa, jonka hän eilen oli pelastanut vedenhaltijan vallasta.

»Tule, armas äiti, tule!» virkkoi tuo rakas ääni. »Minut on lähetetty noutamaan sinua, jotta saisit viettää pääsiäisjuhlaa minun ja isän kanssa taivaassa.»

Näin sanoen hän otti äidin käsivarsilleen ja leijaili kalliin kuormansa kera korkeuteen ja astui taivaan ihaniin saleihin rakkaan isän ja pienten enkelien piiriin. Täällä äiti sai viettää oikeaa pääsiäisjuhlaa rakkaitensa kanssa.

Mutta kun äitiä ei seuraavana päivänä kuullut ulos kajuutasta, astui hänen veljensäpoika vihdoin sinne. Silloin hän näki, että äiti lepäsi kuolleena vuoteellaan. Kädet olivat ristissä, ikäänkuin rukouksessa, ja suupielissä karehteli autuas hymy.

Saapas ja sukka.

»Oh hoh!» huokasi saapas, joka seiso i nurkassa Laurin vuoteen vieressä, »aina minua talataan, aina heitellään, aina olen märkänä, aina rikki, halveksittu, kylläpä elämäni on kurja!»

»Kuka löpöttelee, jotta kunnon ihmiset eivät saa nukkua», sanoi sukka, joka mukavasti kyllä oli saanut sijansa saappaan sisässä, »jos tahdot valittaa ja huokaella, niin tee se hiljaa äläkä häiritse minua.»

»Häiritse!» sanoi saapas, »kuka sitten on aina minulla esteenä, jollet sinä? Päivällä saan sinua suojella, yöllä vielä kärsiä varressani. Jos sinä hiukankin tulet märäksi, niin on syy minun, jos menet rikki, on muka vanha kova pohjani siihen syyppää. Onko kumma, jos valitan, minä joka ennen juoksentelin vapaana vihreässä metsässä.»

»Sinäkö muka juoksentelit metsässä! Ei maksa vaivaa kertoa sellaisia loruja.»

»Olenpa niinkin», sanoi saapas, »siltoin olin ison, pöyhkeän härän nahkana, joka oli täynnä kauniita karvoja, söin heiniä kirkkaassa päivänpaisteessa niityllä, kuuntelin lintujen ja heinä-

sirkkojen laulua, paimenten soittoa — ja katse-
lin tuhansia perhosia ja kauniita kiiltomatoja
illalla —»

»Ja kärpäset pistelivät sinua», pilkkasi sukka.

»Sitten sain vetää heinäkuormia ladolle, kat-
sella, miten lapset heittivät kuperkeikkaa heinissä,
nähdä isännän iloiset silmät, kun työ oli päättö-
nyt ja —»

»Ja sait piiskaakin koettaa», lisäsi sukka.
»Olihan sekin elämää!»

»Sinä et ymmärrä», sanoi saapas, »sinä, joka
elät aina pimeydessä etkä tiedä millaista päivän-
valossa on. Vaikka sainkin joskus kokea kipeää,
niin sainpa myös elää päivän kirkkaudessa ja
ihailia kesän kultaista aikaa, niin härän nahka
kuin olinkin.»

»Miksi sitten tulit saappaaksi, koska kärpäset
ja piiskat olivat niin mieleesi?» kysyi sukka.

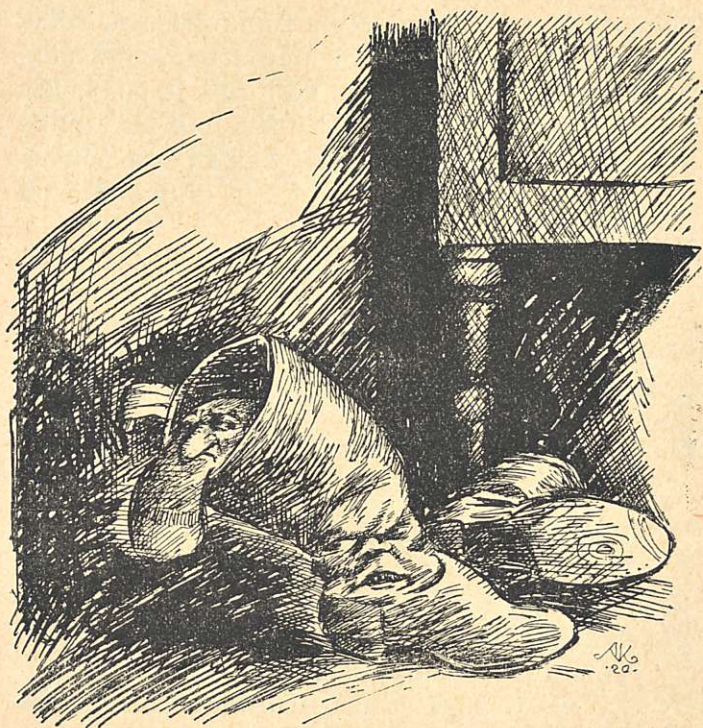
»Miksikö? Sitä on kauhea muistaa. Härkä
tuli vanhaksi eikä jaksanut enää vetää kuormia,
isäntä teurasti sen — hyi, vieläkin minua vapi-
suttaa! — nyli nahan, vei sen nahkurille — ja
sitten tuli minusta saapas.»

»No, enpä ikänä ole kuullut, että nahkuri om-
pelee saappaita.»

»Eihän hän sitä teekään, mutta hän valmisti
minut saapasnahaksi. Sen hän teki siten, että
hän pani minut ensin saaviin pajunkuorien sekaan
ja paljon vettä kaadettiin päälle.»

»Vettä», huusi sukka, »se on hirveää, niin
Liisakin tekee, kun hän pesee minua.»

Ja sukka vetäytyi niin pieneksi, että jalka-

»Kuka lörpöttelee?» sanoi sukka.

puoli k apertyi nurin varren sis aan, tuo muisto oli sen mielestä kauhea.

»Niin», huokasi saapas, »mutta vesi ei ollut kuitenkaan kuumaa, niinkuin sinua pestessä taitaa olla. Kylmä se oli, mutta ajattelehan, siinä minä sain maata koko viikon, vesi tuli happameksi, ja minä olin l apim ark a. Tunsin oikein, kuinka karvat irtaantuivat minusta, kuinka itse pehmenin ja tulin täyteen vettä. Usein luulin, että oli tullut uusi vedenpaisumus.»

»Minä olisin kutistunut aivan pieneksi», vinkui sukka, »enkä olisi kelvannut en a mihink aan.»

»Mutta nyt vasta arveli nahkuri minusta jotain hyvää tulevan», jatkoi saapas. »Kun viikko oli kulunut, otti hän minut ylös saavista, raapi karvat kokonaan pois, ja arvaapas! — nyt olin aivan valkea.»

»Yhtä valkeako kuin lumi?»

»Ei aivan niin valkea, mutta valkea sittenkin, ja minä ihmettelin suuresti, mitenkä happamessa vedessä sellainen muutos oli mahdollinen.»

»Tuliko sinusta nyt saapas?»

»Ei vielä, sain ensiksi toisenkin kerran matkustaa saaviin. Nyt pantiin veteen vielä enemmän pajunkuoria. Siinä sitä nyt taas makasin. Vähä väliä kävi nahkuri minua katsomassa ja kerran kuulin, että hän kehui minua hyvin valkeaksi. Minusta, tulee varmaankin tanssileninki, tuumin, mutta siinä suhteessa erehdyinkin, sillä pian huomasin, etten näin valkeana kelvannutkaan. Piti muka tulla ruskeaksi, niin sanoi nah-

kuri, ja oli hyvin iloinen, kun vihdoin olin siksi muuttunut.

»Sepä vasta nahka, joka kelpaisi vaikka keisarille», sanoi hän ja otti minut ylös. Siitä iloitsin suuresti ja katselin ympärilleni, enkö jo näkisi keisaria. Mutta häntäpä ei näkynytkään. Näin vain nuoran, johon nahkuri ripusti minut. Siellä riipuin ja heiluin, et usko, miten se oli sekä hauskaa että ikävää.»

»Tiedämpä kyllä», keskeytti sukka, »näky selvästi, että me kaksi kuulumme yhteen, koska me tunnemme sekä veden että nuoran.»

»Voi olla. Mutta olisitpa nyt nähnyt, miten siinä sain kuivaa, yhtä kauan kuivaa kuin ennen liota. Lopulta olin niin kuiva kuin kelpo nahka voi olla ja pehmeä ja hyvä. Olin nyt itsekin iloinen kun kuulin itseäni niin suuresti kiitettävän.»

»Sen uskon, se on aina mieluista», sanoi sukka.

»Pian minut myötiin», jatkoi saapas. »Eräs suutari osti minut, kääri kääröksi ja kantoi kainalossaan kotiin. Se on varmaan keisarin suutari, tuumin minä, ja ylpeilin suuresti siitä, että olin niin pehmeä. Mutta mitä luulet? Ensiksikään ei suutari ollut mikään keisarin suutari, sen havaitsin pian siitä, ettei hän puhunut sanaakaan keisarista. Varmaankaan en hänen mielestään ollut vielä kylliksi pehmeä, sillä hän pani minut taas veteen, asetti sitten raudan päälle ja alkoi isolla vasaralla kovasti lyödä. Sitten hän otti ison veitsen ja leikkasi minut ristiin ja rastiin, etpä voi ajatellakaan, miltä se tuntui. Olisin pannut sil-

mäni umpeen jos minulla niitä olisi ollut. Mutta hyväksi onneksi ei ollut, hän olisi ne varmaan puhkaissut, sillä nyt hän alkoi ommella pistäen koko ruumiini täyteen pisteitä. Kyllä silloin sain kärsiä, mutta tein sen ääneti, sillä ymmärsin, mikä minusta oli tuleva. Eikä aikaakaan, niin oli minusta, entisestä karvaisesta härännahasta, tullut kaunis saapaspari, jonka suutari pani ikkunaan. Nyt olin taas iloinen. Pitkin päivää sain katsella ikkunasta ulos, näin vaunuja ajavan ohitse, näin lasten palaavan kotiin koulusta ja moni poika seisahtui minua katselemaan, kiittäessäni siinä auringonpaisteessa. Kerran avautui puodin ovi ja Lauri astui äitinsä kanssa sisään. Äiti osti minut, ja Lauri oli kovin iloinen, sillä minä olin hänen ensimmäinen saapasparinsa. Alussa hän sen vuoksi piti minua suuressa arvossa, hän katseli usein minua ja minä lauloin hänelle joka askeleella, jonka hän astui.»

»Sen muistan kyllä», keskeytti sukka, »silloin minäkin olin uusi ja kaunis, mutta Lauri tuskin huomasiakaan minua.»

»Toista on nyt», huokasi saapas. »Kukapa enää uskoisi, että olen ollut kaunis ja nuori, niin rikkinäinen kuin olen. Joka aamu on Lauri pahalla tuulella siitä, että hänen täytyy vetää minut jalkaansa. Sitten hän juoksee veteen, lokaan ja minne vain sattuu, ja illalla hän viskaa minut nurkkaan.»

»Onhan nurkka hyvä, kunhan sinä vain olisit hiljaa», sanoi sukka. »Älä nyt muistele entisiä aikoja.»

»Näky kyllä, ettet eläissäsi ole ollut muuta kuin sukka, muuten ymmärtäisit suruni.»

»Muuta kuin sukka, niinkö sanot? Olenpa minäkin ollut toinen ennen, vaikka elämäni sukkana on rauhallisempaa kuin ennen. En ole enää niin kevytmielinen, että viitsisin juoksennella metsässä.»

»Oletko sinäkin juossut metsässä?» kysyi saapas kummastuneena.

»Olen kyllä», vastasi sukka, »mutta ei sitä maksa vaivaa muistellakaan. Nyt on elämä mukavampi.»

»Sinä olet unohtanut kirkkaan päivän», huokasi saapas. Sitten hän vaikenä. Hän arveli, että näin rikkinäisenä, vanhanakin hän oli sukkaa onnellisempi, niin kauan kuin hän muisti nuoruutensa päiviä.

Kynämamseli.

Maisteri ja maisterin Sirri olivat oikein hyviä ystäviä, yhdessä he aina olivat, yhdessä elivät. Kun maisterilla ei ollut mitään syömistä, niin sai Sirrikin olla nälissään, mutta kun maisterilla oli runsaus, niin oli Sirrilläkin runsaus. Kun toinen oli iloinen, ei toinenkaan surrut, mutta kun toinen oli allapäin, niin oli toinenkin pahoilla mielin. He olivat, niinkuin minä sanoin, oikein hyviä ystäviä.

Mutta keitä he olivat, tuo maisteri ja maisterin Sirri?

Maisteri oli köyhä mies, niinkuin Suomessa moni maisteri on. Köyhä hän oli, mutta ahkera: aina hän vaan luki, luki, luki. Eikä hänellä enää ollut isää eikä äitiä eikä juuri ystäviäkään. Varakkaan kauppiaan talosta hyyräsi hän ullakkokamarin ja siellä hän luki, luki, luki. Sitä paitsi hän oli oikein kelpo mies, lempeä ja hyväsydäminen. — Semmoinen oli maisterin tarina.

Sirri oli hänen pieni koiransa. Mutta vaikka Sirri oli vaan tuommoinen koiran pahainen, niin oli silläkin tarinansa. Kerran näet — Sirri oli silloin vielä nimetön ja vasta kolmen viikon vanha

— kuuli maisteri, astuessaan myöhään illalla kotiin, kadun laidassa vähäisen vinkumisen. Tarkemmin katsottuaan huomasi hän pienen penikan, joka värisi vilusta ja vinkui nälästä — mitä minä sanon vinkui? — itki oikein niinkuin itketään. Maisteri otti tuon poloisen syliinsä, kantoi luokseen ja juotti sitä maidolla, olisi kernaasti syöttänytkin, mutta osaakos se tuommoinen koiran pahanen vielä syödäkään? Ja sitten kääräsi hänen kaulahuiviinsa ja pani vuoteeseen peitteen alle maata. Ja siinä oli koira paran niin hyvä olla, että se makasi heräämättä aina aamupuoleen yötä, jolloin vasta maisteri pani maata. Hän otti penikan aivan viereensä, ja niin he makasivat makeasti ensimmäisen ystävyden yön.

Seuraavina päivinä koetti maisteri kuulustella, eikö keltä olisi koiran pentua kadonnut, panipa siitä ilmoituksen Uuten Suomettareenkin, mutta kun omistajaa ei kuulunut, niin piti hän koiran luonansa. Hän antoi sille nimen »Sirri», ja sen koomin he olivat hyviä ystäviä.

Sirri kasvoi muutaman kuukauden, mutta taukosi sitten kasvamasta ja noin pieneksi tallukaksi se jäikin; häntäkään ei ollut poloisella kuin kahden tuuman pitkä.

Sirri oli kaikin puolin hyvä elukka: uskollinen ja nöyrä, niinkuin koirain on tapana. Oli sillä myös hyvin lystikäs luonne. Mitä se vain lattialta löysi, niin — sano hyvästi! Se vanutti ja vanutti sitä kunnes sai rikki. Vallankin jos sattui ovi olemaan auki, niin tuulena juoksi Sirri saalis hampaissaan pihalle, ja sielläkös sen oli hauska

mylläköidä! Maisterin kalossitkin se kerran repi pahanpäiväisiksi, tietysti ei ilkeydestä, vaan ainoastaan sentähden, että sillä oli niin lystikäs luonne. Maisteri ei tuosta juuri tahtonut suuttua, sillä kalossit olivat rikkinäiset, niinkuin monella maisterilla hyvin usein on. Mutta uudet ostettuaan piti hän niitä aina tuolilla oven suussa; sillä sinne ei Sirri kajonnut: mikä vähänkin oli ylempänä lattian pintaa, sen antoi Sirri olla rauhassa. Hänen lystikkään luonteensa mellakoimis-tantereena oli vain lattian pinta. Sattuipa kerran talvella maisterin karvalakki putoamaan lattialle, ja siitäkös SIRRILLE iso ilo! Maisteri huomasi asian liian myöhään: lakissa oli jo suuri reikä. Ja sinä päivänä hän ei ulos päässytäkään, sillä lakki oli räätäilillä korjattavana: hänellä ei ollut kuin yksi ainoa lakki, tuolla maisteri paralla. Sirri sai kumminkin sinä päivänä olla ilman illallista siitä selvästä syystä, että maisterin ainoat rahat menivät räätäilille korjauspalkaksi, ja se summa oli 50 penniä. Tyhjällä vatsalla kävivät he maata, leppyneinä ystävinä taas.

Mutta joulu oli tulossa. Talon isännän perheessä valmistettiin joululahjoja mikä ennätettiin. Talon rouva oli hyväsydäminen; joulupuuhissaan hän muisti muitakin kuin oman perheen jäseniä. Hän sanoi kymmenvuotiaalle Bertta tyttäreelleen:

»Ullakkokamarissa asuu maisteri, hänelle ei taida kukaan joululahjoja laittaa. Olethan aina ollut hyvä lapsi, tyttöseni; teepäs maisterille joku joululahja.»

Tätä ei hyvälle Bertalle tarvinnut kahta ker-

taa sanoa. Hän osti pienen porseliinin nukan ja neuloi sille kauniit, kauniit vaatteet. Ne olivat punaisen ja mustan kirjavat; punaiset viirut olivat koristetut hopeisilla helmillä ja mustilla lasiputkilla, mustat taas valkoisilla helmillä ja hopeisilla putkilla. Sitä oli soma nähdä! Nukan pää oli erittäin kaunis: vaaleat, kauniisti kammatut hiukset, siniset suuret silmät, punaiset posket ja suu hymyssä: mansikka, mikä mansikka! Ja tuo pulska puku sitten oli niin tuuhea ja leveä kuin itse prinsessoilla kuuluu olevan. Semmoisen lahjan laittoi Bertta maisterille, ei pelkäksi leluksi, vaan tarvekaluksi: tuon kauniin prinsessan liepeisiin saisi maisteri pyyhkiä kynänsä. Ja kynänpyyhin sillä olikin nimenä.

Mutta maisteri ei hennonutkaan käyttää sitä kynän pyhkimiseen, se kun hänen mielestään oli liian kaunis siihen. Hän pyyhki kuin ennenkin kynänsä paperipalaseen ja piti nukkea koristuksena pöydällään. Ainoa koristuspa se olikin hänen huoneessaan. Maisteri antoi sille nimen »Kynämamseli». Ottipa hän Sirrinkin syliinsä ja näyttäen sille Kynämamselia hän sanoi:

»Katsos, eikö se nyt ole kaunis!»

Sirri lirputti kahden tuuman pituista häntäänsä ja virkkoi:

»Niu, niuh!» Ja Sirrin kielellä se merkitsi niin paljon kuin: »hyvin on kaunis!»

Ja siitä pitäin hoiti maisteri yhtä suurella hellyydellä kumpaakin ystävänsä, Sirriä ja Kynämamselia.

Mutta tulipa tuosta uudenvuoden päivä. Bertta

meni käymään kummisetänsä luo, joka oli varakas kultaseppä. Siellä pidettiin Berttaa hyvänä, niinkuin hyviä tyttösiä ainakin kummisedän talossa. Jouluksi oli kummisetä aikonut antaa hänelle lahjan, mutta se ei valmistunut siksi; nyt vasta sai Bertta sen. Ja tiedättekö mitä se oli? Korvarenkaat, kaikkein puhtainta kultaa ja niin kauniit sitten! Ne olivat tehdyt pikkuruisen lemmikin muotoisiksi, siinä oli viisi vihreää kiveä ja valkoinen kallis helmi keskessä. Koko kukkaa suojausi kaksi kultaista lehteä. Korvarenkaat pani kummisetä heti Bertan korviin, ja siinäkö ne vasta kauniilta näyttivätkin!

Kultaseppä otti sitten hyllyltä kauniin kotelon, avasi sen ja siinä näki Bertta korean sormuksen. Sekin oli puhdasta kultaa ja nastaan oli juotettu kiinni pieni risti, ankkuri ja sydän, kaikki kultaa ja kivin koristetut. Kultaseppä selitti kummitytölleen, että risti merkitsee *uskoa*, ankkuri *toivoa* ja sydän *rakkautta*. Sormuksessa oli siis usko, toivo ja rakkaus, nuo kolme, joita vailla ihminen ei voi olla onnellinen maailmassa.

»Vie nyt tämä äidillesi», sanoi kultaseppä. »Joululahjaksi sekin oli aiottu, mutta myöhästyi. Vaan älä kadota sitä; älä suinkaan avaa koteloa tiellä. Ethän avaa?»

»En avaa, en avaa», sanoi Bertta ja astui kotiin. Astui? Ei vainenkaan, hän juoksi melkein koko matkan, ja kauniit korvarenkaat ne heiluiivat hänen korvissaan ja vähä väliin kevyesti löivät poskia. Ja se oli kovin hauskaa! Paremmaksi varmuudeksi Bertta joka kymmenennellä aske-

leella tunnusteli, eivätkö ne vaan olleet pudonneet. Koteloa hän kantoi huolellisesti eikä kohottanut silmiään siitä.

Kotiportailla hän kohtasi Annin, koulukump-paninsa, joka juuri oli käynyt häntä tavoittamassa.

»Mitäs kannat?» kysyi Anni.

»Sormusta. Mutta katsoppas, mitä minä sain kummisedältä!» Ja Bertta näytti korvarenkaitaan.

Anni ihaili ja ihaili ja vielä kerran ihaili.

»Onkohan sormus yhtä kaunis?» kysyi hän sitten.

»Se se vasta kaunis onkin», vastasi Bertta, »mutta kummisetä kielsi avaamasta koteloa. Käy, Anni kulta sisään, niin saat sen nähdä.»

»En joudu, minun täytyy lähteä, kävin vain kutsumassa sinua illaksi meille. Mutta eikö tuota nyt saisi nähdä? Eihän se siitä pilaannu.»

»Niin, mutta ...» sanoi Bertta tuumien. Kiellon hän muisti hyvin, mutta hänen teki mieli näyttää ystävälleenkin tuotta ihanuutta, mikä kotelossa oli. Ei aikaakaan, niin hän avasi kotelon.

Ja nytkös ihailtiin kaunista sormusta!

»Ai, katsos, onhan siinä risti ja ankkuri!» sanoi Anni.

»On siinä sydänkin», selitti Bertta.

»Missä niin?»

»No tuossa, tuossa välissä.» Ja tytöt tirkistivät ja ihailivat.

»Niin», jatkoi Bertta, »risti merkitsee uskoa ja ankkuri toivoa ja sydän rakk...» Muuta hän

ei ennättänyt sanoa, sillä samassa putosi kotelo avonaisena maahan.

Tytöt ensi aluksi säikähtivät niin että posket kalpenivat. Kotelo nostettiin ylös, mutta voi, sormus oli pudonnut pois siitä! Ja nyt he rupe-sivat itkemään niin katkerasti, etteivät kyenneet etsimäänkään.

»Voi kuitenkin, miten äidille tulee nyt paha mieli!» nyyhkytti Bertta. Hän oli hyvä lapsi, tuo tyttönen: kaikkein ensiksi hän ajatteli, että hän tottelemattomuudellaan oli pahoittanut armaan äidin mieltä; sitä hän pelkäsi paljota enemmän kuin rangaistusta. Ja niin kaikki hyvät lapset tekevät.

Mutta Anni sanoi:

»Älä itke, Bertta kulta; minä yksin olen syy-pää tähän kaikkeen.» Ja hän meni kertomaan koko asian Bertan äidille ja sanoi: »Älkää to-ruko Berttaa, hän on aivan viaton, minä olen syy-pää, joka kiusasin häntä avaamaan koteloa. Ettehän toru Berttaa, ettehan!» Ja hän pyysi niin kauniisti. Hänelläkin oli hyvä sydän.

Äiti, nähtyään Berttan katkerasti itkevän, ei torunut häntä, muistutti vain, että tottelematto-man aina käy pahoin.

Ja nyt ruvettiin sormusta etsimään; siinä oli-vat Bertta äitinsä kanssa, Anni ja talon palvelus-tytöt.

»Minnehän päin se sormus meni?» kysyivät palvelijat.

»Kyllä kai se tuonne vierii», sanoivat tytöt, osoittaen vasemmalle, ja sieltä nyt kaikki hakemaan.

Bertta irroitti korvarenkaat korvistaan.

Mutta voi, kuinka usein ihmiset katsovat vasemmalle, kun pitäisi katsoa oikealle!

Viime viikkona oli ilma ollut hyvin leuto, oli satanut vettäkin, niin ettei lunta ollut maassa ol- lenkaan. Olisihan sormuksen pitänyt löytyä pal- jaalta maalta, mutta eipäs löytynyt.

Sattui tuohon etsimishommaan tulemaan mais- teri Sirrinsä kanssa. Maisteri rupesi hakemaan hänkin, eikä Sirrikään tahtonut ilman olla. Sekin pujahteli sinne ja tänne kotvan aikaa, mutta pian se pyörähti ja virkkoi:

»Hau!» Ja se merkitsi niin paljon kuin: »kun löytyy niin löytyy, kun ei, niin ei.» — Sirri oli filosofi.

Ja niin oli sormus kadonnut kuin tina tuh- kaan, ja kateisiin se jäi.

Bertta itki vielä kauan äitinsä mielipahaa, mutta kun äiti lohdutukseksi rupesi kiittelemään tyttärensä lahjaa, nousi Bertta ylös, irroitti korva- renkaat korvistaan, antoi ne äidilleen ja sanoi:

»Pane piiloon nämä, äiti kulta; niinkauankuin sormusta ei löydy, en tahdo käyttää niitä, ne painavat nyt niin paljon ja muistuttavat tottele- mattomuuttani. Jos sormus löytyy, panen ne korviini jälleen, jollei, niin en huoli niistä kos- kaan.» Ja kyyneleet kiilsivät tytön suurissa sil- missä, kun hän kiinnitti ne jalolla kieltäytymisellä äitiinsä. Äiti teki niin, mutta hän suuteli las- tansa ja puristi häntä rintaansa vasten, ja lapsen rakkaus tuntui tuhatkertaisesti korvaavan sor- muksen häviön.

Satoipa muutamien päivien perästä lunta maa-

han, ja nyt sormus pysyisi kateissa ainakin keväeseen saakka. Voi kuitenkin!

Kului pari viikkoa. Bertta alkoi jälleen käydä koulua. Maisterillekin lisääntyi työtä, sillä lukujen ohessa täytyi hänen elättää itseään opetuksella. Sirri oli yhtä pieni ja yhtä lystikäs kuin ennenkin.

Kerran tuli maisteri kotiin hyvin kiireissään; hän oli unohtanut jonkun paperin, jota koulussa tarvittiin. Hän haki ja haki pöydältään joka paikasta, mutta ei löytänyt. Viimein rupesi häntä jo suututtamaan — hän oli vähän pikainen — äkäisenä hän nosteli kirjojansa ylös ja alas, etsien paperilappuaan, mutta kiireissään hän ei huomannutkaan, että kaunis Kynämamseli siinä touhussa putosi lattialle. Sirri huomasi sen kyllä ja luuli -- ja harvoinkos Sirrit luulevat väärin! — että Kynämamseli oli heitetty hänelle leluksi. Nuolen nopeudella hän karkasi siihen kiinni ja ovi kun oli jäänyt auki, pujahti pihalle. Sitä ei maisteri huomannut; hän löysi vihdoin etsittävänsä ja kiirehti jälleen pois.

Mutta Sirrilläkö oli hauska Kynämamselin kanssa pihalla lumessa! Se repi ja raastoi sitä, leikillään tietysti, mutta semmoistahan se koiran leikki on. Se retusti sitä hampaissaan pihan poikki ja pitkin pihaa, haukahti aina väliin ja oli mielissään.

Tulipa maisteri tunnin kuluttua kotiin. Nyt hän ei enää ollut niin äkäinen, sillä oppilaat olivat osanneet läksynsä hyvin, ja ainahan oppilaitten ahkeruus tuottaa opettajalle mielihyvää.

Hän rupesi laittelemaan pöydällä kirjojaan järjestykseen, mutta huomasikin pian, että Kynämamselin sija oli tyhjä. Turhaan katseltuaan lattialta sattui hän silmäilemään ulos ja näki Sirrin hääräilevän hyvin uutterasti lumessa talon portaiden edessä. Heti iski maisterin mieleen ajatus, että hieno Kynämamseli oli epähienon Sirrin kovassa huostassa. Hän meni ulos katsomaan ja näki, että Sirri oli seinänvierustalle kaivanut kädäpäälleen syvän kuopan: sen pohjalle penikka oli haudannut Kynämamselin ja koetti yhä syventää kuoppaa. Kyyneleet pyrkivät maisterin silmiin, kun hän näki missä tilassa mamseli parka oli. Kauniista vaatteista ei ollut enää jäljellä muuta kuin repaleita; helmet olivat karisseet pois; Sirrin terävät hampaat olivat puraisseet mamselin korean nenänipukan poikki; toisesta kädessä oli jäljellä ainoastaan sakarisormi ja toisessa peukalo; nuo somat punaiset kengät olivat poissa. Särkynein sydämin maisteri ajoi Sirrin pois ja otti Kynämamseli vainajan ylös tuosta ennenaikaisesta haudasta.

Mutta juuri kun hän nosti mamselin haudasta, näki hän jotakin kiiltävää haudan pohjalla, aivan seinän vierustalla. Hän katsoi tarkemmin ja kas, siinä oli kultainen sormus, jonka nastassa koreilivat risti, ankkuri ja sydän. Se oli siis sama sormus, jonka Bertta oli kadottanut.

Murhe ja ilo vaihtelivat nyt maisterin sydämessä. Kynämamseli oli kuollut — siitä hänellä murhe ja suru suuri; sormus oli löydetty — se tuottaa iloa hyväsydämiselle Bertalle, ja muiden

ilosta oli maisterikin valmis iloitsemaan. Hän oli kahden valheilla, toruisiko vai kiittäisikö Sirriä. Ensin hän näytti sille Kynämamselin jäännöksiä ja sanoi surullisesti:

»Mitäs sinä nyt olet tehnyt, Sirri kulta?»

Ja Sirri katseli Kynämamseli vainajata, ja mitä enemmän se sitä katseli, sitä alemmaksi sen pikkuinen häntä painui: nyt vasta Sirri käsitti, miten pahasti se oli tehnyt. Se lymysi isäntänsä jalkojen juureen, katsoa sirrottaen häneen toisella silmällään, ikäänkuin nöyrästi antautuen rangaisituksen alaiseksi. Maisteri ei toki voinut muuta kuin silitellä niin nöyrää koiraa, vaan Sirri oli häpeissään ja meni kotiin.

Maisteri sen sijaan läksi talon isännän asuntoon ja antoi Bertalle sormuksen. Ja sielläkös ilo nousi! Heti otettiin korvarenkaat piilosta esille ja pantiin Bertan korviin, äiti pani sormuksen sormeensa ja kaikki yhdessä kiittivät maisteria. Mutta kun tämä oli kertonut koko asian, niin kutsuttiin Sirri sisään, ja siellä häntä silitettiin ja hyväiltiin. Joku toinen olisi Sirrin sijassa ollut ylpeä ja vaatinut palkintoa, mutta hyvä Sirri oli aina vielä suruissaan Kynämamselin kuolemasta eikä sanonut niin mitään. Vasta sitten kun maisteri toistamiseen oli taputtanut häntä päähän ja silittänyt, vasta sitten se kävi iloiseksi, ja Bertta antoi sille omasta kädestään tortun. Sen koommin sai Sirri Bertalta torttuja jok' ainoa päivä.

Kuultuaan, että sormuksen löytö oli maksanut Kynämamselin hengen, laittoi Bertta maisterille

uuden, vielä kauniimman. Kummisedältään hän sai joukon pienen pieniä kultaisia helmiä, ja ne ompeli Bertta niin taitavasti uuden Kynämamselin rintaan, että siinä näkyi aivan selvään: risti, ankuri ja sydän.

Uusi Kynämamseli on maisterilla vieläkin tallella. Kynäänsä hän pyyhkii niinkuin ennenkin paperiin ja pitää Kynämamselia koristuksena pöydällään.

Sirri on vielä yhtä pieni kuin ennenkin. Aina kun se saa Bertalta tortun, lirputtaa se kahden tuuman pituista häntäänsä ja virkkaa:

»Vau!» ja se merkitsee: »kiitoksia paljon!»

Lasten turvakoti New-Yorkissa.

Eräänä kirkkaana elokuun päivänä vuonna 1857 istui huonoihin vaatteihin puettu vaimo ikkunan ääressä pienessä kamarissaan New-Yorkissa. Hän ompeli uutterasti, katsahtamatta ylös työstään. Mutta kun hän sen kuitenkin joskus teki, ei hänen silmänsä kohdannut montakaan esinettä yhtä vähän sisällä huoneessa kuin sen ulkopuolella, joihin se mielihyvällä olisi kiintynyt. Ulkopuolella näki hän pimeän, likaisen pihan sekä jättiläiskaupungin, New-Yorkin äärettömät rakennukset. Entäs sisäpuolella? Oi, siellä oli vain kömpelötekoinen pöytä, kaksi kehnoa tuolia ja iso mustaksi maalattu kaappi. Mutta ikkunanpuoleisella seinällä riippui kullatuissa kehyksissään kaksi valokuvaa, jotka kertoivat entisistä paremmista päivistä.

Rouva Steinbecker olikin nähnyt parempia päiviä. Hän oli tosin köyhänä orpona muuttanut Saksasta Amerikkaan, jossa hän elätti itseään palvelustyttönä. Mutta myöhemmin hän oli tutustunut nykyiseen mieheensä, Fredrik Steinbeckeriin, ja niinpiankuin ahkera puuseppä saattoi

hankkia leipää kahdelle hengelle, tuli Kristiina hänen vaimokseen.

He olivat kovin onnelliset, kun he neljä vuotta sitten olivat muuttaneet pieneen asuntoonsa. Ei se silloinkaan ollut suurempi eikä paremmassa paikassa kuin nytkään, mutta Steinbecker oli itse nikkaroinut heille kauniit huonekalut. Somassa lasikaapissa loistivat uudet porsiini-astiat, jotka Kristina oli hankkinut, ja kun pehmeä matto oli levitetty lattialle, hienot valkoiset uutimet ripustetut ikkunoihin ja perheen valokuvat asetetut seinälle, niin näytti pieni huone niin hauskalta, että nuori pariskunta tunsii itsensä oikein onnelliseksi kodissaan.

Alussa kävi kaikki hyvin. Steinbeckerillä oli kylliksi työtä, Kristiina oli säästäväinen ja ahkera ja heidän onnensa oli täydellinen, kun Jumala lahjoitti heille pienen sinisilmäisen pojan. Heillä oli kylliksi leipää kaikille kolmelle, vieläpä hiukan varoja säästöönkin pantavaksi, niin että pikku Herman eli ensi aikansa varsin onnellisena.

Mutta äkkiä kohtasi pientä perhettä kova koetus. Steinbecker sairastui ja kävi niin huonoksi, että Kristiina tuskissaan vietti yöt päivät hänen vuoteensa ääressä rukoillen:

»Oi, Jumala, säästä hänet minulle ja lapselleni, vaikka muuten ottaisitkin kaikki, mitä meillä on.»

Ja Jumala kuuli tuskastuneen vaimon rukouksen antaen hänen pitää miehensä — mutta vähäinen maallinen omaisuus heiltä meni. Kaikki meni — ensin heidän säästönsä, sitten ylellisyyskalut ja viimein kaikkein tarpeellisimmatkin.

Näin joutuivat heidän sievät huonekalunsa toinen toisensa jälkeen kauppiaan puotiin ja halvempia hankittiin niiden sijaan, ja kun Steinbecker useiden viikkojen jälkeen saattoi nousta sairasvuoteeltaan, näki hän entisen hauskan asuinhuoneensa muuttuneen kurjaksi ja kolkoksi. Tuskan ilme kasvoillaan hän seiso i huoneen kynnyksellä. Mutta hänen vaimonsa kiersi käsivartensa lempeästi hänen kaulaansa sanoen:

»Me olemme saaneet pitää sinut, kiittäkäämme siitä Jumalaa!»

Steinbecker toivoi voivansa ahkeruudella voittaa takaisin minkä he olivat kadottaneet. Mutta se ei onnistunut. Oli kuumiin kesä-aika ja sangen vähän työtä tarjona. Hänen paikkansa työhuoneessa, jossa hän ennen oli työskennellyt, oli hänen sairastaessaan annettu toiselle. Ja sitä paitsi oli hän vielä liian heikko voidakseen kestää raskaampaa työtä. Hänen raha-ansionsa olivat sentähden hyvin niukat, ja ellei ahkera Kristiina olisi käsitöillään saanut rahaa kokoon, olisivat he varmaankin saaneet kärsiä puutettakin. Uutteruudellaan hän hankki sen verran varoja, että he saivat vuokransa maksetuksi ja taisivat pitää huolta pikku Hermanista. Lapsi oli vanhempiansa ainoa ilo, ja kun Kristiina tuona iltapuolena istui ikkunan ääressä ja hänen silmänsä turhaan hakivat jotain, mikä olisi voinut tuottaa hänelle iloa, niin loistivat ne kuitenkin riemusta joka kerta, kun hän näki pienen vaaleatukkaisen poikansa alhaalla pihalla ja kuuli hänen heleän iloisen äänensä kaikuvan ylös hänen luokseen.

Mutta kas, tuolta hän tulikin, tuo pieni poika, ja tuntuipa siltä, kuin aurinko äkkiä oli tunkeutunut huoneeseen, niin kirkkaasti säteilivät pienokaisen suuret siniset silmät.

»Äiti», huusi hän, »katsohan, miten sievän hevosen Willy on laittanut minulle!» Ja hän näytti äidilleen vanhasta kortista leikattua tekelettä, joka kuitenkin oli enemmän valaskalan kuin hevosen näköinen.

»Mutta», jatkoi hän osoittaen muutamia puikkoja, joita hän piti kädessään, »jalat eivät tahdo pysyä kiinni. Willy sanoi, että olisi parasta kiinnittää ne vahalla. Annapas sitä minulle, äiti.»

Näin puhuen osoitti poika äidin ompelurasiaa, joka oli ikkunalaudalla. Rouva Steinbecker ottikin siitä vähän vahaa ja koetti sillä liittää jalat pieneen valaskalaan, jotta se sai nelijalkaisen eläimen muodon. Sillä välin Herman oli kiivennyt tuolille ja ottanut ompelurasian, jonka kanssa oli peili. Hän katseli kuvaansa, hullunkurisesti väännellen kasvojaan kunnes hän huomasi kaulassaan punaisen mansikanmuotoisen luomen.

»Äiti, mikä tuo on?» kysyi hän pelästyneenä.
»Anna vettä, niin pesen tuon pilkun pois.»

»Ei se käy, lapseni», vastasi äiti hymyillen.
»Jos voisi pestä sen pois, niin olisin jo aikoja sitten sen tehnyt. Mutta se ei tee sinulle mitään vahinkoa. Kun tulet isoksi, voit käyttää kaulaliinaa, eikä kukaan näe tuota ikävää merkkiä. Tässä on nyt hevosesi valmiina», lisäsi hän. »Voit nyt mennä taas leikkimään Willyn kanssa kunnes

isä palaa kotiin. Mutta älä mene kadulle, vaan pysy siivosti pihalla, muista se!»

Pian kaikui pojan iloinen ääni taas pihalta.

»Voi, jos Fredrik saisi tänään jostakin rahaa!» huokasi vaimo tarttuen jälleen työhönsä. »Nämä nenäliinat valmistuvat vasta ylihuomenna ja meillä on tuskin penniäkään enää talossa.»

Hän ompeli ahkerasti, ja aika kului huomaamatta. Ihmeissään hän katsahti ylös, kun hän noin parin tunnin jälkeen kuuli tutut rakkaat askeleet portaissa. Ja samassa seisoikin pitkä kookas mies vilpittömin ja iloisin kasvoin huoneen kynnyksellä. Jos hänen vartalonsa olikin sairauden johdosta hiukan koukistunut ja hänen ennen niin terveen näköiset kasvonsa kalventuneet, niin ei sitä tällä hetkellä voinut huomata. Suorana ja loistavin silmin hän seiso i oven suussa ja sanoi, kohottaen suljettua oikeaa kättään korkealle:

»Arvaapas, mitä tänään olen tuonut mukamani, eukkoseni!»

»Ensiksikin olet tuonut itsesi, vanha veitikka», hymyili vaimo rientäen häntä vastaan, »toiseksi niin punaiset posket, etten moneen aikaan ole nähnyt niitä sellaisina, ja kolmanneksi...»

»Ja kolmanneksi?» kysyi Steinbecker pitäen kättään niin korkealla, ettei vaimo siihen yletynyt.

»Jotakin pyöreää ja kiiltävää», jatkoi vaimo, »jolla voi ostaa paljon, eikö totta, ukkoseni?»

»Oikein arvattu, kultaseni!» vastasi mies avaten kätensä, jossa hänellä oli kolme kiiltävää kultadollaria. »Ja sitä paitsi tuon jotain muutakin

mukanani, hyvän sanoman, tai oikeastaan tarjoumuksen, sillä ensin tahdon puhua asiasta sinun kanssasi.»

»Työansiotako?» kysyi Kristiina levottomana.

»Sopiihan sitä sanoa miksi tahtoo. Vein näet puuveistokseni myömäpaikkaan, ja mestari piti niitä niin hyvinä, että hän heti maksoi niistä nämät kolme dollaria kysyen, enkö tahtois koettaa onneani. Että sen kernaasti tekisin, vastasin tietysti, ja hän kertoi silloin luvanneensa valmistaa huonekaluja kahteensataan taloon San Franciscossa, jonne hän aikoo lähettää oman poikansa muutamien taitavien työmiesten kera. Ja koska hän tiesi minut kelvolliseksi työntekijäksi, ehdotti hän, että lähtisin Kaliforniaan. Matkan hän tietysti maksaa ja sitä paitsi hän on valmis edeltäkäsän antamaan muutamia kymmeniä dollareja matkavalmistuksia varten. Kalifornia, niinkuin tiedät, on oikea kultamaa, missä kaikki maksetaan kullassa, jollei itse kaiva sitä maasta.»

Steinbecker oli puhunut niin innokkaasti, että vaimo katseli häntä hiukan huolestuneena.

»Fredrik», sanoi hän tarttuen häntä käteen, »tiedäthän, että tulen kanssasi minne ikänä lähdet. Ja että me olemme köyhät ja tarvitsemme kaikki, mitä voimme ansaita, ymmärrän kyllä. Mutta kun ajattelen, että sinusta tulisi ihminen, joka ei huolisi muusta kuin kullan kokoamisesta, ja ...»

»No, mitä vielä!» keskeytti Steinbecker vaimonsa puheen, »luuletko todellakin, että minusta voisi tulla saituri? Ei, siitä voit olla huoleti,

vaimoseni, minä tyydyn jokapäiväiseen leipään, eikä suinkaan tuolla lännessä saakaan enempää kokoon. Mutta arvelin, koska minulla ei ole mitään vakinaista työtä, että tämä tarjoumus oli ikäänkuin Jumalan lähettämä, ja ettemme voi tehdä mitään parempaa kuin ottaa kiitollisuudella se vastaan.»

»Jumalan nimeen sitten», vastasi vaimo, »minulla ei ole mitään sitä vastaan. Missä sinä ja pieni Herman olette, siellä minäkin viihdyn.»

»Me lähdemme siis Kaliforniaan, ja tämän illan huvitus olkoon esimakuna siitä ihanuudesta, joka meitä siellä odottaa. Ota, Kristiina, tämä dollari ja valmista oikein hyvä illallinen, minä tuon pullollisen olutta ja... mutta missä Herman on?»

»Niin, missä hän on?» sanoi Kristiina rientäen ikkunaan. »Minä käskin hänen tulla ylös sinun kanssasi, mutta hän jäi kai vielä pihalle. Herman!» huusi hän, »tule heti kotiin!» Mutta kun vastausta ei kuulunut eikä äiti nähnyt pienokaista, riensi hän kiireesti ulos.

Kello oli kahdeksan, pitkä suvinen päivä läheni loppuaan. Pihalla, jota korkeat rakennukset piirittivät ja jonne ei päivänvalo koskaan päässyt tunkeutumaan, vallitsi jo hämärä. Luullen lapsen nukahtaneen johonkin nurkkaan haki Kristiina häntä joka sopesta. Mutta turhaan. Sillä välin oli hänen miehensäkin tullut ulos, ja molemmat menivät nyt vaimon luo, jonka pienen pojan kanssa Herman oli leikkinyt. Mutta huone oli suljettu eikä kukaan ollut kotona. Tuskissaan kuulustelivat vanhemmat nyt talon kaikilta asuk-

kailta, eivätkö he olleet nähneet poikaa. Joku olikin nähnyt lasten leikkivän, mutta sen enempää he eivät heistä tieneet. Tuskasta ja hämmästyksestä mykistyneinä he palasivat juuri pihalle, kun rouva Burton saapui kotiin Willyn kanssa.

»Missä Herman on, missä meidän lapsemme on?» huusi Kristiina rientäen tulijoita vastaan. »Tiedättehän te sen, rouva Burton?»

»Jumala suokoon, että sen tietäisin!» vastasi rouva Burton vitkastellen. Sillä välin Willy oli ruvennut itkemään.

»Jumalan tähden, mitä on tapahtunut?» kysyi nyt Steinbecker kuoleman tuskassa. »Kertokaa... meidän lapsemme... missä hän on... milloin?»

Hän ei saanut sanoja suustaan, vaan tuijotti pelästyneenä naapurivaimoon ja hänen itkevään lapseensa.

»Ei, ei», vastasi rouva Burton, »asia ei ole niin paha kuin luulette. Molemmat lapset leikkivät yhdessä, ja meidän Willy, joka pian on jo seitsemän vuoden vanha, piti huolta teidän Hermannistanne. Silloin... miten se olikaan, Willy?»

»Niin», kertoi tämä nyyhkyttäen, »sitten tuli mies portin eteen posetiivinsa kanssa, ja hänellä oli paljon kauniita nukkeja, jotka tanssivat, ja kun mies läksi pois, seurassimme me häntä... ja kun vihdoin aioin palata kotiin, oli Herman kadonnut.»

»Tämän hän kertoi minullekin», vakuutti rouva Burton. »Meninkin heti pienokaista etsimään, sillä onhan minullakin lapsia ja pidin hänestä paljon ja minua rupesi arveluttamaan. Mutta me

emme löytäneet häntä, niin kovasti kuin etsimekin. Pankaa ilmoitus sanomalehtiin, niin saatte hänet varmaan jo huomenna takaisin.»

»Kiitän teitä, rouva Burton», vastasi Steinbecker. »Parasta lieneekin, että ilmoitan sanomalehdissä. Jumalan kiitos, että minulla sattuu olemaan rahaa», lisäsi hän hiljaa.

»Minä tulen sinun kanssasi, Fredrik», sanoi Kristiina, »en voi tuskissani jäädä tänne yksin». Mutta ruvetessaan astumaan hän oli vaipumaisillaan maahan.

»Jääkää minun luokseni», sanoi rouva Burton. »Te viivyttätte vain miestänne, ja ehkä pienokainen tuodaankin tänne ennenkuin miehenne palaa kotiin.»

Viimeinen syy ratkaisi asian. Rouva Steinbecker jäi rouva Burtonin luokse sillä välin kuin hänen miehensä riensi poliisikonttorista toiseen ja sanomalehtien toimituspaikasta toiseen kysyen lastansa ja kuvaillen minkälainen hän oli.

»Ei voi erehtyä hänen ulkomuodostaan; hänellä on vaalea kellertävä tukka, loistavat siniset silmät ja kaulassa syntymämerkki, joka on purnaisen mansikan muotoinen. Hänen äitinsä on usein ollut siitä pahoillaan, mutta onhan tosiaankin onni, että se on olemassa, sillä se on sittenkin paras tunnusmerkki, eikö totta, herra kommissarjus?»

Oli myöhäinen yö, kun Steinbecker palasi asuntoonsa. Olihan mahdollista, että lapsi oli tullut takaisin. Mutta äiti parka istui yksin pimeässä kamarissaan, kädet ristissä helmassaan.

Ääneti hän kuunteli miehensä kertomusta retkis-
tään. Vasta kun hän kuljetti hänet ikkunan luo
ja osoittaen taivaaseen sanoi: »Hän tahtoo meitä
vain koetella, — me emme saa epäillä», tunsi äiti
parka helpoitusta ja kyyneleet purkautuivat hä-
nen kuivista silmistään esiin.

Mutta näiden kyynelten ei ollut määrä saada
varsin pian lohdutusta. Seuraava aamu koitti.
Kaikissa sanomalehdissä oli ilmoituksia kadon-
neesta lapsesta, poliisi koetti ottaa selkoa asiasta,
Steinbecker itse kulki joka suuntaan jättiläis-
kaupungin katuja pitkin — mutta turhaan! Hän
oli vastaanottanut käsirahat huonekalukaup-
piaalta, oli myönyt kaikki tavaransa ja kulutta-
nut rahat ilmoituksiin ja asiamiehille, mutta kaikki
oli turhaa.

Näin kului viikko toisensa jälkeen kunnes
laiva, jonka oli määrä viedä onnettomat vanhem-
mat Kaliforniaan, oli valmis purjehtimaan New-
Yorkin satamasta. Heidän täytyi nyt jättää se
paikka, jossa he saattoivat löytää jälleen lapsensa.
Kristiina vakuutti käsiänsä väännellen, ettei hän
voinut lähteä, ja Steinbecker olisi myöskin tahto-
nut peräyttää sanansa. Mutta se ei käynyt enää
laatuun. Hän oli ottanut rahoja etukäteen ja
kuluttanut ne, nyt hänellä ei ollut enää kehoi-
natakaan huonekalua jäljellä. Hän oli vielä entis-
tään köyhempi.

Huonekalukauppias, liikutettuna isä paran tus-
kasta, tarjoutui jatkamaan tiedusteluja. Vanhem-
mat saivat lohduttaa itseään sillä, ja raskain mie-
lin he poistuivat pienestä asunnostaan, jossa he

olivat viettäneet niin onnellisia, mutta myöskin niin surullisia päiviä.

»En toivo enää mitään onnea elämässä», huokaili Kristiina lausueessaan jäähyväiset rouva Burtonille ja hänen pienelle pojalleen. »Jos lapseni lepäisi mustassa mullassa, olisin ehkä voinut alistua kohtaloon, mutta näin...»

Steinbecker vei hänet mukanaan satamaan, missä laiva odotti. Olikin jo lähdön hetki, kaikki oli valmista, vihellys kuului ja höyryalus laski rannasta. Vähän ajan kuluttua katosi näkyvistä se paikka, jonne onnettomat vanhemmat olivat jättäneet rakkaimpansa maailmassa, ainoan lapsensa.

Yhdeksän vuotta yllämainitun tapahtuman jälkeen laski komea, Kaliforniasta saapunut höyrylaiva New-Yorkin satamaan. Sähkösanoma oli edeltäpäin ilmoittanut sen tulon. Tavarankantajia, ravintolapalvelijoita ja paljon muita ihmisiä, joita uteliaisuus oli houkutellut paikalle, odotti rannassa. Suuri joukko kerjäläisiä oli läsnä. Sillä ne, jotka palaavat Kaliforniasta, tuovat mukanaan kultaa ja ovat tavallisesti anteliaampia kuin kaupungin omat asukkaat.

Silta asetettiin laivasta laiturille ja matkustajat riensivät maihin, iloisina kun tuo pitkä matka oli nyt päättynyt. Näiden parissa oli hienoihin vaatteihin puettu mies, jonka käsivarteen nojautui nainen, puettuna syvään surupukuun, kumpikin suhteellisesti nuoria vielä. Mies koetti saada ajoneuvoja, mutta kaikki olivat tilatut. Hän aikoi juuri kääntyä jonkun kantajan puoleen, kun

nuori noin kahdentoista vuoden vanha poika, jonka puku osoitti suurta köyhyyttä, tarjoutui hakemaan vaunuja.

Ääni, joka kuului, ei ollut iloinen lapsen ääni. Ei yksin huonot ryysyt, joihin poika oli verhottu, eikä heikkous, mikä kuvastui hänen kasvoistaan, vaan myöskin hänen vapiseva äänensä ilmaisi puutetta ja kurjuutta. Olisiko tämä kurjuuden näky saattanut murhepukuisen naisen vapisemaan? Ainakin hän vetäytyi vavisten lähemmäksi miestänsä, joka niinikään katseli säälien poisrientävää lasta.

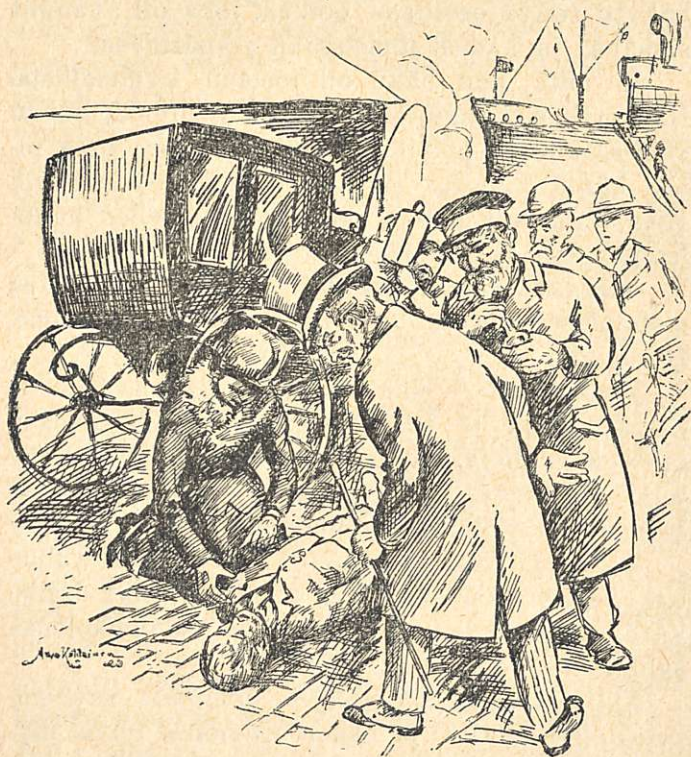
Muutamien minuuttien jälkeen palasi poika tuoden vaunut mukanaan. Vieras kiitti ja ojensi hänelle puolen dollaria. Mutta ennenkuin poika ennätti ottaa vastaan lahjaa, kävivät hänen kasvonsa tuhankarvaisiksi, silmät painuivat umpeen ja raskaasti huoaten hän vaipui maahan.

»Hyvä Jumala! Hän kuolee!» huusi nainen kumartuen pojan puoleen.

»Ei, hän meni vain tainnoksiin», lohdutti mies vaimoaan ja kantoi ajurin avulla pojan vaunuihin. »Hankkikaa vähän vettä!» sanoi matkustaja lähinnä seisoville.

»Ei vesi auta», vastasi ajuri. »Poika on uupunut ruuan puutteesta. Tässä on viinaa, se auttaa pikemmin», ja hän kaasi pari pisaraa pojan suuhun.

Pian hänessä huomattiinkin elonmerkkejä. Mutta hän hengitti niin raskaasti, että rouva päästi auki huivin, joka oli pojan kaulassa. Mutta tuskin hän oli saanut solmun auki, ennenkuin hän

»Hän kuolee!» huusi nainen.

päästi tuskallisen huudon ja olisi vaipunut maahan, jollei mies olisi tukenut häntä.

»Fredrik, katso syntymämerkkiä, mansikkaa!» änkytti rouva osoittaen poikaa, joka oli avannut silmänsä ja katseli ihmeissään ympärilleen.

Ja mitä hän näki, oli tosiaan kummallista. Hän makasi vaunujen pehmeillä tyynyillä, hänen vieressään oli polvillaan komea nainen, joka piteli häntä kädestä ja kasteli sitä kyynelillään. Mies kumartui hänen puoleensa katsellen häntä lempeydellä ja lausuen kerta toisensa jälkeen:

»Herman, minun lapseni! Oi, Jumala, onko se mahdollista! Oletko todellakin meidän lapsemme, Herman?»

Nimi, äänet — sillä naisenkin kuiskasi hänelle helliä sanoja — palauttivat pienen kerjäläisen mieleen vanhoja, kauan sitten unohtuneita muistoja. Ne veivät hänet takaisin siihen aikaan, jolloin hän ei vielä ollut onneton, kurja ja hyljätty ... Ja sana, joka ei pitkiin aikoihin ollut kulkenut hänen huuliensa yli, tunkeutui nyt esille: »Äiti, isä!» lausui hän vaipuen vanhempiansa syliin.

Niin, Herman oli jälleen tavannut vanhempansa, Steinbecker ja hänen vaimonsa olivat löytäneet lapsensa! He olivat koonneet Kaliforniassa varallisuutta ja rikkautta. Mutta koko maailman kulta ei ollut voinut korvata sitä, minkä he olivat kadottaneet. Kun yhdeksän vuotta oli kulu-
nut, päättivät he lähteä Kaliforniasta ja palata New-Yorkiin. He eivät toivoneet siellä mitään onnea tai iloa. Mutta se oli sittenkin se paikka,

jossa heidän lapsensa oli joko elävänä tai kuolleet.

Näine tunteineen he läksivät matkaan, jonka loputtua heidän oli määrä löytää lapsensa, vieläpä näin ihmeellisellä tavalla. Se oli tosiaankin niin ihmeellistä, etteivät he alussa voineet uskoa onneeseen. Mutta kun tuo kurja, heikko lapsi äidin uskollisessa ja hellässä hoidossa vähitellen tointui ja voimistui, kun terveyden ruusut alkoivat taas kukoistaa pojan kalpeilla poskilla, kun hänen sinisilmänsä loistivat ilosta, silloin arvelivat vanhemmat, että he ensi silmänräpäyksestä saakka olivat tunteneet Hermaninsa.

Ja Jumalan kiitos! Toisessakin suhteessa he saivat lapsensa takaisin. Poika oli tosin kasvanut tietämättömyydessä, hänen puheensa ja käytöksensä ei ollut sen parempi kuin hänen onnettomien tovereittensakaan. Mutta hänen sydämensä oli yhtä puhdas kuin ennenkin ja avautui alttiisti vastaanottamaan sitä rakkautta, jota vanhemmat hänelle tarjosivat. Hänellä oli luonnostaan hyvä järki, joka elämän kovassa koulussa oli suuresti teroittunut, ja se vaikutti, että hän hyvinkin pian saavutti sen, mikä häneltä oli jäänyt oppimatta. Hänen vanhempansa taisivat siis toivoa, että heidän poikansa, vaikka hänen lapsuutensa olikin ollut näin surullinen, varttuisi hyvin sekä henkisesti että ruumiillisesti.

Hermanin muistot siltä ajalta, jolloin hän oli ollut vanhempiensa luona, olivat sangen epäselvät. Selvästi hän muisti kuitenkin vielä äidin ompelurasian peilineen sekä sen, että hän eräänä

päivänä oli eksynyt, jolloin hän itkien oli juosut pitkin New-Yorkin katuja kunnes eräs vanha vaimo oli tarttunut häntä käteen ja antanut hänelle ruokaa. Tämän vaimon luo — hän nimitti häntä rouva Parkeriksi — hän jäi, ja vaimo oli alussa kohdellut häntä kovasti, jopa lyönytkin, kun hän ei tahtonut käydä kerjuulla. »Mutta vähitellen», jatkoi Herman, »totuin siihen, ja siitä saakka oli minun jokseenkin hyvä olla vanhuksen luona, kunnes hän pari vuotta sitten kuoli. Hänen kuolemansa koski kovasti sydämeeni — koko maailmassa ei minulla ollut ainoatakaan ihmistä, joka olisi pitänyt minusta huolta, ei yhtään paikkaa, jossa yöllä olisin saanut suojaa. Menin tehtaaseen. Mutta tottunut kuin olin liikkeellä olemaan, ei alituinen paikallaan istuminen miellyttänyt minua, enkä sielläkään saanut yösijaa. Jätin tehtaan ja rupesin puusta leikkaamaan kaikenlaisia eläimiä ja kuvia, joita sitten möin. Sen ohella saatoin aina jollakin tavalla ansaita jonkun pennin. Näin elätin itseäni. Kun oli lämmin ja kaunis ilma, kävi kaikki hyvin, mutta talyella oli toisin, varsinkin yöllä. Ei kukaan voi arvata miltä tuntuu, kun ilta pimenee, kadut vähitellen tyhjenevät ihmisistä ja kynttilät sytytetään huoneissa, joissa lämmin valkea palaa takassa — ja kun itse on pakoitettu seisomaan ulkona tuulessa ja sateessa eikä ole paikkaa, missä rauhassa voisi paneutua lepäämään.»

»Onneton lapsi raukka! Mitä kaikkea oletkaan kärsinyt!» sanoi äiti itkeä nyyhkyttäen. Mutta Steinbecker pyyhki kyyneleet silmistään.

Hän oli sillä aikaa, kun poika kertoi kokemuk-
siaan, saanut oivallisen ajatuksen, joka kokonaan
valtasi hänen mielensä. Nopein askelin hän astui
edestakaisin kauniissa huoneessa, jossa he parasta
aikaa asuivat.

Vihdoin hän pysähtyi vaimonsa eteen, tarttui
häntä käteen ja sanoi liikutuksesta väräjäväällä
äänellä:

»Kristiina, ajatus on herännyt mielessäni, ja
luulenpa, että Jumala itse on johtanut sen mie-
leeni. Koska hän niin ihmeellisellä tavalla on
antanut meille lapsemme takaisin, niin käyttä-
käämme rikkauttamme, jolla hän on meitä siunan-
nut, sellaisten lasten avuksi, jotka ovat yhtä on-
nettomat ja hyljätyt kuin Herman oli! Rakenn-
nuttakaamme talo, jonka suojaan pääsevät kaikki
ne lapset, jotka iltasin kuljeskelevat pitkin New-
Yorkin katuja ja ovat vailla turvapaikkaa!»

»Se on oivallinen ajatus, jonka me Jumalan
avulla tahdomme toteuttaa!» vastasi rouva Stein-
becker loistavin silmin. »Minäkin olen ajatellut,
että meidän pitäisi jollakin tavalla osoittaa kiitol-
lisuuttamme Jumalaa kohtaan, ja nyt sinä olet
keksinyt keinon. Niin, rakennuttakaamme koti
köyhille lapsille, kodittomien poikien turvapaikka!»

Kiitolliset vanhemmat pitivät sanansa. Omilla
varoillaan he rakennuttivat New-Yorkin etukau-
punkiin niin sanotun Poikien turvakodin, jonka
kultainen kirjoitus oven yläpuolella: »Sallikaa
lasten tulla minun tyköni», kutsuu suojaansa
kaikki lapset, jotka yön tullessa ovat kodittomia.
Siellä on useita satoja vuoteita kodittomia lapsia

varten, joilla ei ole sukulaisia, mitkä pitäisivät heistä huolta, tai jotka ovat eksyneet suuressa jättiläiskaupungissa. Herra Steinbecker suorittaa puolet tämän laitoksen kaikista kustannuksista, ja toisen puolen maksavat muutamat hyvántah-toiset New-Yorkin asukkaat.

Kelpo Steinbecker, joka perusti tämän turvakodin, elää vaimonsa ja poikansa kera rakastetuna ja kunnioitettuna tässä samaisessa kaupungissa, jossa hän isänrakkaudesta ja kiitollisuudesta Jumalaa kohtaan on antanut niin kalliin esimerkin muille väkirikkaille kaupungeille.

Nuori maalari.

Ensimmäinen luku.

Ennen aikaan seisoj erään suuren kaupungin esikaupungissa keskellä vihreää nurmikkoa pieni, valkeaksi kalkittu talo vihreäisine ikkunaluukkui-
neen ja peilikirkkaine ruutuineen. Sievät kukka-
lavat kukoistivat keskellä hyvin hoidettua nur-
mikkoa, jonka läpi siisti, hiekoitettu tie kulki
taloon.

Suuri ei talo ollut, eikä sen sitä tarvinnut-
kaan olla. Sillä rouva Wilson, joka jo kauan oli
ollut leskenä ja jonka ainoa poika oli kuollut
melkein heti isänsä jälkeen, asui siinä yksin van-
han uskollisen palvelijansa, Saaran kanssa.

Saaraa ei suurempi talo olisi ensinkään miel-
lyttänyt. Hänellä oli kyllin työtä pitäessään kaikki
niin puhtaana ja kiiltävänä kuin hänen emän-
tänsä tahtoi. Kodin siisteys olikin hänen ylpey-
tensä ja sydämensä riemu. Kuinka harmittavia
olivat siis nuo hävittömät katupojat, jotka kur-
kistivat puutarhaa ympäröivän ristikko-aidan ta-
kaa ja heittelivät kiviä nurmelle. Tunkeutuivatpa
vielä, jos portti sattui jäämään auki, kartanolle-

kin ja katsoa töllistelivät suuresta lasiovesta valoisaan, tauluilla koristettuun puutarhasaliin.

Suurta naurua herätti noissa kelvottomissa, kun Saara luuta kädessä ajoi heidät pois. »Noita lurjuksia me emme voi pitää kurissa», valitti hän usein emännälleen. »Meillä pitäisi olla vihainen koira, joka heitä purisi kelpo lailla. Silloin he oppisivat säädyllisyyttä.»

»Älä huoli, Saara», sanoi rouva Wilson hyväntahtoisesti. »Täytyisihän sinun siinä tapauksessa hoitaa noita raukkoja, joita koiramme olisi purrut. Pidä enemmän ovi lukossa äläkä karkoita heitä, niin he eivät saa kovin suurta vahinkoa tehdyksi.»

Mutta Saara nurkui yhä edelleen ja inhosi sydämestään katupoikia, jotka varsinkin suuressa kaupungissa ovat pahantapaisia. Sillä vaikka kodittomia lapsia varten onkin olemassa orpokoteja ja kouluja, niin on sittenkin joukottain lapsia, jotka eivät tunne edes vanhempiansa eivätkä tiedä, missä heidän kotinsa on. Ja joskin heitä otetaan työntekijöiksi tehtaisiin tai juoksupojiksi kauppapuoteihin, niin ei sittenkään pidetä huolta heidän toimistaan ja elämästään, kunnes poliisi tapaa heitä varkaudesta tai muista julkisista rikoksista. Ei heitä varjele muu kuin Jumalan kaikkinäkevä silmä, ja hän onkin johdattanut useita synnin poluilta oikealle tielle.

Rouva Wilsonilla, joskin hän oli hyväsydäminen nainen, ei ollut hyvää ajatusta kerjäläisistä eikä köyhistä yleensä, sillä hänen hyvyttään oli usein käytetty väärin. Siitä tiesi Saara kertoa

lukemattomia esimerkkejä. Siksipä oli rouva Wilsonilta vähitellen kadonnut kaikki luottamus ihmisten hyvyteen, ja usein hän oli sanonut vanhalle palvelijalleen:

»Saara, kunnialliset ihmiset käyvät yhä harvinaisemmiksi maailmassa. Voi, jospa Jumala antaisi minun kohdata edes yhden ainoan oikein hyvän ja kelvollisen ihmisen!»

Vaan tämä toivo ei ollut toteutunut.

Toinen luku.

Eräs pojista, jotka usein suututtivat Saaraa, oli hänen mielestään erikoista epäluuloa herättävä. Tosin ei Saara ollut vielä koskaan tavannut häntä pahanteosta, sillä hän ei tunkeutunut koskaan puutarhaan eikä heiteltyt kiviä ristikkoaitauksen läpi. Mutta hän seisoj usein puolen tuntia likaiset kasvonsa painettuina vasten porttia, varsinkin suvella, kun puutarhasalin ovet ja ikkunat olivat auki, ja katsoa tuijotti sisään. Tämä oli Saarasta epäilystä herättävä merkki, vielä epäilyttävämpi kuin toisten julkinen vallattomuus.

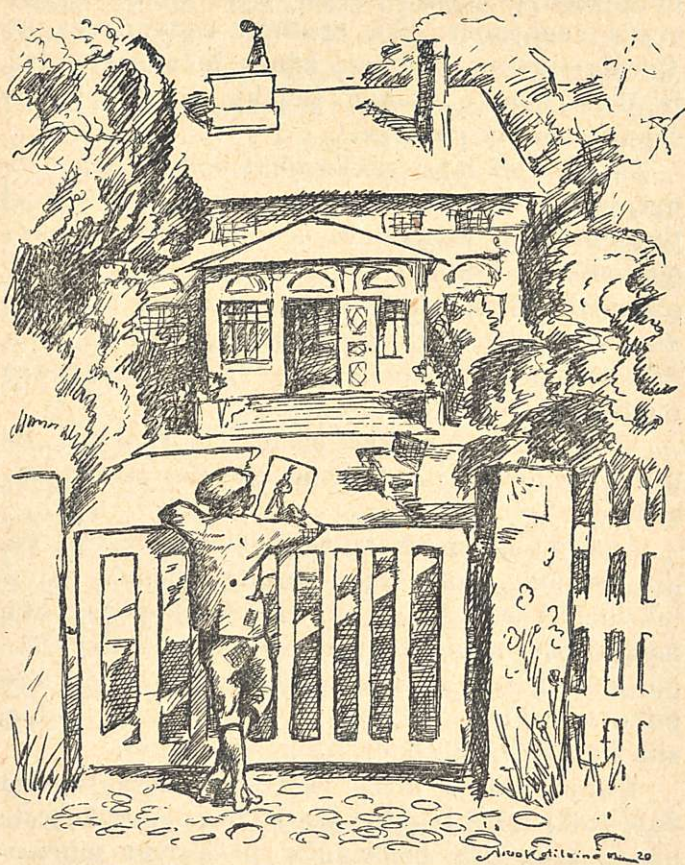
»Tuo on noiden varasroistojen vakoilija», sanoi hän emännälleen. »Hän tutkistelee taloamme, jotta hänen toverinsa voisivat sitten tunkeutua sisään. Hän on jätettävä poliisin huostaan! Sillä ei siitä apua, vaikka ajankin hänet pois. Jonkun minuutin kuluttua hän on jälleen samalla paikalla.»

»Mutta koska hän ei tee mitään pahaa, niin emmehän me voi antaa häntä oikeuden käsiin», sanoi hyvä rouva Wilson.

»Juuri sentähden se on tehtävä», sanoi Saara. »Hän on otettava kiinni, ennenkuin hänen ilkeät tuumansa ovat ehtineet toteutua. Kun hän ker- ran on varastanut tai sytyttänyt talomme tuleen, niin on liian myöhäistä. Ajatelkaahan vain: eilen näin nulikan viekkaasti katselevan suurta paperi-arkkia, joka hänellä oli kädessään ja nauravan niin, että hänen likaiset kasvonsa näyttivät vielä inhottavammilta. Siinä piilee jotakin. Miksi pitäisi tuollainen kelvoton poika paperi-arkkia kädessään? Lukea hän ei osaa, eikä myöskään kirjoittaa. Varmaankin hän on tutkinut ja piir- tänyt talomme varkaille, jotta he voisivat tunkeu- tua sisään, ryöstää ja sytyttää talon tuleen ja tappaa meidät.»

»No, no, niin pahasti eivät asiat liene», sanoi rouva Wilson hymyillen. »Jollei hän osaa lukea eikä kirjoittaa, niin ei hän osaa myöskään va- koilla eikä piirtää taloamme. Pidä sinä vain ovi lukossa ja katso, ettei hän saa tehdä mitään pa- haa. Anna hänen muuten olla mielensä mukaan.»

Mutta tekipä Saara tällä kertaa suurta vää- ryyttä Sam raukalle, joksi poikaa nimitettiin. Sillä vaikka ei kukaan pitänyt hänestä huolta, niin ei hän sittenkään kuulunut varkaitten jouk- koon. Hän oli vain tuollainen turvaton, koditon raukka, joita joka päivä tapaa suuren kaupungin kaduilla. Kukaan ei ollut koskaan opettanut poika rukalle, mikä oli oikein, mikä väärin, mutta ei

Sam nojautui vasten porttia.

hän sittenkään ollut vielä koskaan ehdoin tahdoin tehnyt mitään pahaa. Sillä niillekin, joilla ei ole vanhempia eikä opettajia neuvomassa, on Jumala antanut sydämeen äänen, joka heitä ohjaa, ja tämä ääni oli tähän saakka pidättänyt Sam rukan suurista rikoksista.

Isäänsä ei lapsi rukka ollut milloinkaan nähnyt, ja äiti oli kuollut vaivaistalolla, jonne hänet turvattomana muukalaisena oli otettu. Poikaa oli siellä myöskin hoidettu niin kauan kuin hän oli pieni. Mutta hänen ollessaan kuuden vuoden vanha oli kaupungilla liikkunut turmiollinen rutto. Sairashuoneet tulivat täpötäyteen, ja Sam rukka ajettiin maailmalle.

»Noin suurta poikaa emme voi ruokkia», oli isäntä sanonut, »koettakoon työllään jotakin ansaita.»

Sam oli silloin alottanut kulkuri-elämänsä, väliin kerjäten, väliin taas ansaiten pienillä palveluksilla. Usein hänen oli nälkä ja yönsä hän makasi tavallisesti avonaisissa vajoissa. Nyt hän oli jo kymmenen vuoden vanha ja hänen olisi pitänyt ryhtyä johonkin työhön. Mutta mihin, sitä hän ei vielä oikein itsekään tiennyt.

Tekipä Saara myös väärin sanoessansa, että Sam tutki taloa ja piirsi sen kuvan paperille, jotta hänen toverinsa helpommin pääsisivät murtautumaan sisään. Vanha emännöitsijä ei tiennyt, että poika oli tavallaan taiteilija ja taiteen ystävä. Hän oli hiilellä ja liitupalasella piirtänyt jo kaidenlaisia taideteoksia seinille ja oville ja oli saanut sen johdosta monta korvapuustia. Mutta

puutarhasalissa riippui useita suuria tauluja, joita saattoi nähdä avonaisten ikkunoitten kautta, ja siksipä poika niin mielellään pysähtyi portille katselemaan. Paperi-arkin ostamiseen hän oli käyttänyt kokonaista kymmenen penniä niukoista ansiorahoistaan, ja siihen hän oli piirtänyt tuuheapartaisen rosvopäällikön kuvan, joka tuimasti katseli kulmakarvojensa alta. Tämä sankari oli puettuna punaiseen univormuun, päässä hänellä oli sulkatöyhtölakki, aivankuin Persian shahilla, ja vyöllä oli aika miekka, joka olisi sopinut vaikka Goliatille. Olipa tämä komea taulu. Sam ei voinut sitä kyllikseen ihailla.

Mutta miksi hän katseli kuvaansa juuri rouva Wilsonin portilla? Siihenkin oli pojalla omat syynsä. Hän oli näet huomannut puutarhasalin seinällä muhkean, univormupukuisen herran, jolla oli työyhtölakki päässä ja sapeli vyöllä, ja hän tahtoi nyt tietää, oliko se yhtä kaunis kuin hänen oma kuvansa.

Turha oli siis Saaran pelko, että Sam vakoi-
lisi taloa varastaakseen sieltä tai sytyttääkseen sen tuleen.

Kolmas luku.

Nuohoojan ammatti ei ole suinkaan kaikkein hauskimpia. Nuohooja saa puhdistaa kaikki päivät nokisia uuneja ja kulkea likaisena talosta taloon, ei yksin pienten lasten kammona, vaan palkollistenkin, joilla on suuri työ ennenkuin he saavat

korjatuksi huoneista kaiken noen ja lian, minkä nuohooja on karistanut maahan.

Eipä siis ihme, että Saara eräänä aamuna riensi epätoivon vallassa emäntänsä luo, joka istui puutarhasalin ikkunan ääressä ihailien kevät-auringon paisteessa heräävää luontoa.

»Nokikolari tulee! Hyvä rouva, teidän täytyy heti mennä muualle! Minun pitää tyhjentää koko huone», huusi vanha palvelija pahoillaan.

»No Saara, niin hirveä ei asia liene», arveli rouva Wilson, »eihän sinun tarvitse muuta kuin tarkasti peittää kaikki huonekalut. Ja sehän on pian tehty.»

»Ei se auta», valitti Saara, »noki ja tomu ja pöly, jota tuo hirviö karistaa alas, tunkee kaiken läpi. Kaikki on vietävä ulos, yksin kultakehyksiset taulut. Vanhaa herra vainajaa yksin en jaksa laahata ulos. Sen asetan seinää vasten nurkkaan, ei suinkaan tuo julmuri sinne mene.»

»Mutta Saara», sanoi rouva Wilson, joka pani työnsä kokoon, »miten saatat tuolla tavalla moitita nuohoojia? Palaisihan talomme, jolleivät he kävisi uunejamme puhdistamassa.»

»Tulkoot vain minun puolestani», mutisi Saara, »mutta kovin inhottavia nuo nuohooja pahukset ovat!» Ja hän ryhtyi kiivaasti tyhjentämään huonetta, asetti sitten varovaisesti suuren taulun seinää vasten ja heitti paremmaksi vakuudeksi vielä huivin sen ylitse.

Vanha herra, jonka kuvaa Saara kohteli niin suurella kunnioituksella, oli rouva Wilsonin esi-isä, aikoinaan amiraali. Taulu kuvasi hänet täy-

dessä univormussaan seisoen rannalla, käsi mah-
tavasti ojennettuna merelle, missä korkeamastoi-
nen laiva kiiti täysin purjein rantaa kohti. Juuri
tätä taulua Sam niin usein oli ihailnut.

Ja olipa omituinen sattuma, että juuri samai-
nen Sam astui tänään nuohoojan kanssa rouva
Wilsonin taloon, jota hän tähän saakka oli uskal-
tanut katsella vain rautaristikon takaa ja joka
hänen mielestään oli oikea paratiisi maan päällä.
Tosin poika raukka saapui hyvin vaatimatto-
massa toimessa, nimittäin »nuohooja pahuksena»,
joksi Saara pahalla tuulella ollessaan nimitti
nokikolareita. Mutta siitä huolimatta hänen
sydämensä sykki ilosta saadessaan astua tämän
kauniin talon kynnyksen yli.

Näihin aikoihin ei näet vielä käytetty pitkä-
vartisia luutia, joilla uuneja olisi saattanut hel-
posti puhdistaa alhaalta päin. Ja koska uunit
vielä lisäksi olivat niin ahtaita, ettei mies mahtu-
nut niihin sisään nokea karistamaan, käytettiin
tähän toimeen pieniä poikia.

Juuri tähän toimeen oli nuohoojamestari mää-
rännyt Samin, jonka hän muutamia päiviä sitten
oli löytänyt kadulta ja ottanut palvelukseensa.
Olihan poika rukalla nyt edes suojaa päänsä päällä
ja sysihuoneen nurkassa hiukan olkia vuoteenaan.
Ruokaa hän sai niukalti, mutta lyöntejä ja toruja
sitä runsaammin. Kuitenkin otti Sam kaikki nöy-
rästi vastaan, sillä hän ajatteli, että se kuului
asiaan. Nuohoojamestari oli kova, tyly mies, jota
lapsi suuresti pelkäsi.

Mestari työskenteli parasta aikaa keittiön puo-

lella, ja Samin oli määrä kiivetä puutarhasalin uuniin puhdistamaan sitä. Äkkiäpä rouva Wilson, joka oli vetäytynyt yläkerrokseen, kuuli Saaran hätähuudon puutarhasalista:

»Olenhan sen sanonut: ei hän jätä mitään rauhaan. Nyt vanha herra on ollut ja mennyt.»

Tavallista nopeammin kiiruhti rouva Wilson alas, aavistaen pahinta.

Sielläpä makasi komean amiraalin kuva lattialla. Tosin kolaus ei ollut vahingoittanut itse taulua, sillä se oli öljymaalauus. Mutta kirkaissa kehyksissä ja itse taulussakin näkyi mustia noki-pilkkuja. Vieressä seisoivat Sam vaivaisena syntyisenä. Saattoipa hänestä heti huomata, että hän oli syyllinen, niin syvää surua hänen kasvonsa ilmaisivat ja niin katkeria kyyneleitä valui hänen likaisille poskilleen. Mestariikin näytti heti arvanneen asian laidan, sillä hän tarttui sen pitimittä mutkitta poikaan ja aikoi kelpo lailla kurittaa häntä.

Saaralle tämä oli varsin mieluista, mutta hyvä rouva Wilson sääli lapsi parkaa. Hän huomasi heti, ettei vahinko ollut suuri, ja koko tapaus pikemmin nauratti kuin suututti häntä. Hienolla, valkealla kädellään tämä lempeä rouva tarttui nuohoojamestarin likaiseen nyrkkiin.

»Hiljaa, hiljaa, mestari», hän lausui, »täytyyhän meidän ensin ottaa selko siitä, miten kaikki on käynyt. Sanopa lapsi, teitkö sinä tämän?»

»Voi, tein kyllä», tunnusti Sam yhä nyyhkyttäen. »Olisin niin mielelläni tahtonut nähdä kaudista taulua ja aion vaan aivan hiljaa kääntää

sen oikeinpäin. Mutta samassa se kaatui ja kun koetin nostaa sitä, tuli se nokiseksi.»

»Kyllä minä opetan sinua kuvia katselemaan», huusi mestari aikoen heti täyttää uhkauksensa. Mutta taaskin pidätti rouva Wilson häntä lausuen:

»Olkaa alallanne, mestari, ei lapsi tätä tahallaan tehnyt, vai mitä, pienokaiseni?»

»Voi en, en suinkaan!» Sam ulvoi, »kyllä minä kaikki maksan.»

Tämä lupaus tuntui rouva Wilsonista kovin naurettavalta. Mutta samassa hän muisti, miten suuresti hän oli toivonut kohtaavansa edes yhden rehellisen ihmisen. Niinpä hän tahtoi panna nyt Samin koetukselle ja sanoi:

»No poikaseni, miten aiot sen tehdä?»

»Kyllä maar», Sam arveli, »voinhan pitää silmällä ihmisten hevosia kapakkojen ja ravintoloiden edustalla, kun ajajat tahtovat puikahtaa sisään virkistämään itseään. Voin myöskin kantaa heidän ostoksiaan. Ansaitsenhan siten ainakin jotakin. Paljonko se sitten maksaa?»

»Kultakehysten puhdistamiseen menee ainakin marka», sanoi rouva hymyillen.

Kokonainen marka! Tämäpä pani Samin miettimään. Markka, sehän oli kymmenen kymmenpennistä, eikä poika rukka ollut koskaan kerralla ansainnut enempää kuin kymmenen penniä.

»Se kestää jonkun aikaa», myönsi hän, »mutta kyllä tuon summan vielä saan kokoon», lisäsi hän vakavana.

»No, saadaanpa nähdä, oletko rehellinen ja

pidätkö sanasi», sanoi rouva Wilson hyväntahtoisesti. Sitten hän maksoi nuohoojamestarille tavalista runsaammin ja otti häneltä sen lupauksen, ettei Sam rukalle tapahtuisi mitään pahaa. Sen lisäksi täytyi Saaran, joskin hiukan nuristen ja vastahakoisesti, antaa pojalle suuri voileipä, vieläpä leikata lihaa sen päälle. Tämä oli herkkua, jommoista ei Sam vielä eläissään ollut nauttinut, ja hänen vastikään niin murheellinen sydämensä täyttyi nyt ilolla ja kiittollisuudella.

»Minä tuon sen ihan varmaan, rouva, tuon ihan varmaan joka pennin!» vakuutti poika yhä uudestaan kantaessaan työkaluja äreän mestarinsa jäljessä.

Neljäs luku.

Sam ei vielä milloinkaan ollut koettanut ansaita mitään työnteolla. Kukaan maailmassa ei ollut hänestä huolinut, ei kukaan ollut rohkaisut häntä eikä neuvonut. Poika rukka teki, mitä hänen mestarinsa lyöden ja toruen käski. Mutta vapaina hetkinään, joita hänellä oli runsaasti, hän kuljeskeli toimetonna. Usein virui Sam myös jossakin nurkassa ihailien ryöväripäällikköään tai piirteli liidulla ja hiilellä, varsinkin tyytyväisenä, kun hänellä nyt oli suojaa öisin ja leipäpala purtavanaan.

Mutta nyt alkoi Sam vakavasti miettiä, miten hän voisi ansaita oikein paljon rahaa. Hän seisoskeli kapakoiden edustalla ja havaitessaan jonkun tahtovan poiketa sisään ottaakseen vähäisen kulauksen, riensi hän heti esille huutaen:

»Kyllä pidän kiinni hevostanne, herra! Kyllä pidän siitä hyvää huolta.»

Torilla poika tarjoutui myös kantamaan ostajien koreja ja rautatie-asemalla matkustajien kapineita.

Sam ei ollut koskaan kerjännyt, vaikkei kukaan ollut häntä oikeastaan kieltänyt sitä tekemästä. Siitä saakka kun poika oli oppinut jonkunlaista työtä tekemään, oli hänessä herännyt inho kerjäämistä vastaan. Rehellisesti hän tahtoi koota omaisuutensa. Kukkaroa ei pojalla ollut, vielä vähemmän säästölaatikkoa. Mutta kerran hän oli löytänyt vanhan rikkiinäisen liinan, ja koska sellainen ylellisyys kuin nenäliinan käyttäminen, oli pojalle tuiki tuntematon, sitoi hän salassa muilta pojilta pienen raha-aarteensa liinaan ja oli oikein ylpeä nähdessään sen vähitellen kasvavan.

Tosin ei Samilta puuttunut kiusauksia käyttää vaivalla ansaittuja rahojaan pieniin nautintoihin. Miten viekoittelevan näköisiä olivat liha- ja leipuripuodit, kun Sam kulki ohitse rahat taskussa. Entäs kuvakaupat sitten, olisipa poika parka voinut hankkia niistä soman toverin ryöväripäällikölleen. Mutta juuri nämäpä muistuttivatkin hänelle sitä kaunista taulua, joka hänen kómpeilytensä vuoksi oli vahingoittunut sekä hänen lupaustaan hyvälle rouva Wilsonille. Eräs Samin tovereista, joka kävi koulua, oli opettanut hänelle hiukan luvunlaskua, ja ystävämme luki ja yhä uudestaan luki salassa rahojaan, kunnes hänellä vihdoin oli täsmälleen kymmenen kymmenpennistä koossa.

Miten onnellinen Sam nyt oli! Itsekseen hän iloitsi suuresti siitä, että hän velkaansa maksaessaan saisi astua tuohon kauniiseen taloon, joka veti häntä puoleensa enemmän kuin kaikki kaupungin komeat rakennukset. Poika rukka ei ollut uskaltanut tuon onnettomuuden jälkeen kulkea mainitun talon ohitsekaan, eikä mestarikaan ollut siellä enää käynyt.

Riemusta sykkivin sydämin Sam riensi pieneen puotiin, joka sijaitsi lähellä nuohoojan asuntoa.

»Hyvä herra, tahtoisitteko vaihtaa kymmenen kymmenpennistä markaksi?» kysyi hän ja laski hitaasti lukien aarteensa pöydälle.

»No, lurjus, mistä olet saanut noin paljon rahaa?» huusi äkkiä tily ääni pojan takaa, ja kauhukseen tunsi Sam mestariksi miehen, joka toisella kädellään ravisteli häntä, toisella korjasi rahat.

»Olen ne rehellisesti ansainnut», vakuutti Sam vapisten, »ja minun täytyy ne viedä rouvalle, jonka taulun pilasin.»

»Mitä, ansainnutko? Mitä tuollainen tyhmä poika voisi ansaita. Sinun aikasi on minun, ja olet siis joko varastanut rahat minulta tai kerjännyt ne.»

Näin sanoen pisti mestari Samin vaivalla ansaitun aarteiden taskuunsa. Kauppias ei tahtonut sekaantua asiaan, eikä poika, peläten tilyn miehen nyrkkiä, uskaltanut mitään sanoa. Hän hiipi itkien pois katupoikien nauraa hohottaessa, he kun olivat puodin ovelta nähneet koko tapauksen. Sam raukka, sinun on siis uudestaan alottaminen!

Viides luku.

Rouva Wilson oli sillä välin usein ajatellut nuohoojapoikaa, jonka rehellisyyttä hän oli tahtonut koetella. Häntä suretti, kun poikaa ei enää näkynyt, ikäänkuin tämä ei olisikaan pitänyt saansa. Ja kuitenkin oli Sam näyttänyt niin rehelliseltä. Ei Saaraltakaan voinut tässä asiassa saada lohdutusta, sillä hän ei ollut hetkeäkään luottanut pojan sanoihin.

Koska oli kevät-aika, ei nuohoojaa oltu pitkiin aikoihin tarvittu. Kun tämä vihdoin tuli, havaitsi rouva Wilson jo kaukaa, että hänellä oli toinen oppipoika.

»Eikö tuo poika, joka oli mukanaan viime kerralla, enää ole teillä?» kysyi hän mestarilta.

»Voi, sen lurjuksen suhteen olen suuresti pettynyt», vastasi nuohooja äreästi. »Sen sijaan että hän olisi pysynyt kotona, on hän kuljeskellut pitkin katuja tehden pieniä palveluksia ja ansaiten siten rahaa, en tiedä mitä varten. Onhan hänellä minun luonani kaikki mitä hän tarvitsee. Vastikään puri häntä käsivarteen hevonen, jota hän tahtoi pitää kiinni. Nyt tuo heittiö viruu kotona eikä kelpaa mihinkään, juuri nyt, kun hän olisi voinut käydä säännöllisesti työssä. Kotona hän makaa, ja minun täytyi ottaa toinen oppipoika. Mutta sellaisiahan ne katupojat ovat.»

»No, kovin hyvä ei oppipojalla liene teidän luonanne», sanoi Saara, joka oli kuunnellut puhetta ja tällä kertaa tunsii sentään hiukan sääliä Sam parkaa kohti.

Rouva Wilson ei sanonut mitään, hän tiedusteli vain tarkkaan nuohoojan asuntoa, ja pian kävi ilmi, miksi hän sen teki.

Likaisessa kaupunginosassa, jossa nuohooja asui, oli harvoin nähty komeitten vaunujen ajavan, ja silloinkin ne olivat aina kiireesti vierineet vain ohitse. Suurta huomiota herätti siis rouva Wilsonin vaunut, kun ne kahden ruskean hevosen vetäminä hiljalleen ajoivat eteenpäin. Kun ne vihdoin pysähtyivät nuohoojamestarin asunnon edustalle, riensi nuohoojan vaimo hämmästyneenä arvokkaita vieraita vastaan.

Rouva Wilson ja hänen lääkäriinsä astuivat vaunuista ja kyselivät Samia. Hiukan hämillään saattoi vaimo heidät vanhaan sysihuoneeseen, missä poika parka lepäsi nurkkaan levitetyllä olkikuvolla.

»Kuinka on laitasi, Sam?» kysyi rouva Wilson kyyneleet silmissä.

»Voi rouva», vastasi poika iloisenä ja kohotti hiukan päätään hämmästyneenä tästä odottamattomasta näystä, »minulla on taas yksi, nimittäin marka koossa! Olen kätkenyt sen vuoteeni alle», kuiskasi hän salaperäisesti, »jotta mestari ei enää voi ottaa sitä pois, niinkuin hän kerran teki. En voinut vielä vaihtaa kuparilantteja kokonaiseksi markaksi, sillä minulta puuttui vielä yksi kymmenpenninen, ja tahdoin ansaita sen pitämällä hevosta, joka puri minua näin pahasti.»

»Lapsi parka», huudahti rouva iloissaan, mutta samalla hiukan hämillään, kun hän oli niin vähän luottanut pojan rehellisyyteen. »Maltahan,

tahdon auttaa sinua!» ja nyt hän puhui aikeestaan mestarille, joka sillä välin oli tullut sisään.

Tämä ei ensin tahtonut kuulla puhuttavaan Samin lähdöstä, vaikka hän juuri äskettäin olikin niin suuresti häntä moittinut.

»Juuri nyt kun tuosta lurjuksesta alkaisi olla hyötyä, täytyy ottaa toinen, ja niin paljon kulunejakin kuin hänestä on ollut...»

Hän tyytyi kuitenkin vähäiseen rahasummaan, ja rouva Wilson tuotti vanhan vuoteen, jolle Sam varovasti laskettiin ja sijoitettiin, katupoikien suureksi ihmeeksi, mukaviin vaunuihin. Siten hänet kuljetettiin varovasti rouva Wilsonin kauniiseen taloon.

Kuudes luku.

Sam ei tiennyt, oliko hän hereillä vai näkikö unta, kun hän puhtaaksi pestynä ja haava huolellisesti sidottuna, puhdas, valkea paita yllään, lepäsi hyvällä, pehmeällä vuoteella kauniissa huoneessa. Tosin ei huoneessa ollut tuota pulskaa merisankaria, mutta seinillä riippui paljon muita tauluja, ja koska poika ei vielä eläissään ollut nähnyt näin kaunista unta, niin oli tämä kai totta.

Rouva Wilson oli laskenut Samin vuoteelle, jossa hänen jo kauan aikaa sitten kuollut poikansa oli maannut, ja kummallinen tunne valtasi hänet, kun hän siinä istui hoitaen sairasta poikaa, joka taitavan lääkärin hoidossa nopeasti

parani, sillä hänestä tuntui, kuin hänen oma rakas Arturinsa yhä olisi elänyt.

Itse Saarakin, joka aluksi oli hiukan kummeksinut, että rouva Wilson oli ottanut taloonsa tuon likaisen nuuhoojapojan, vieläpä laskenut hänet poikavainajansa vuoteelle, muuttui pian suopeammaksi Samia kohtaan nähdessään nokisen pojan nousevan kylvystä sievänä, valkoisena kiharpäänä, jos kohta hän olikin hiukan kalpea ja laiha. Liikuttipa Saaraa suuresti sekin, että lapsi niin suurella innolla oli koettanut pitää sanansa.

»Tuon me pian lihotamme», sanoi vanha palvelija hyväntahtoisesti, ja toi pojalle liha- ja liemiruokiaan sekä vihanneksia yhtä tyytyväisin mielin kuin hän ruokki kanojaan ja ankkojaan pihalla.

Hyvin kaikki onnistuikin. Samin käsivarsi parani, hän itse näytti terveeltä ja kukoistavalta, ja hänen hämmästyneet, ihastuneet silmänsä, joilla hän joka päivä katseli uutta kaunista asuinpaikkaansa, oli rouva Wilsonilla alituisena ilonaiheena.

Ei hän kuitenkaan ajatellut näin äkkiä tehdä köyhästä pojasta nuorta herraa. Sam sai, kun hän jälleen tuli täysiin voimiinsa, puhtaat, siistit vaatteet, sievän, pienen huoneen asunnokseen ja hänet lähetettiin kansakouluun ja annettiin hänen lomahetkinään auttaa Saaraa sisällä sekä puutarhassa.

Koulussa, jossa Sam nopeasti voitti takaisin sen mikä hänen aikaisemmassa kasvatuksessaan oli laiminlyöty, havaittiin hänessä pian suuria taiteel-

lisiä lahjoja, jonka vuoksi opettajat arvelivat, että hänen pitäisi saada erikoisesti kehittää piirustus- ja maalaustaitoaan.

Rouva Wilson tahtoikin tehdä parastaan, vaikkei Saara voinut oikein saada päähänsä, että Samista tulisi maalari.

»Minun mielestäni», lausui hän miettivästi, »tuollaiset maalarit ja soittajat ja sen semmoiset eivät ole oikein kelvollisia ihmisiä.»

»Kelvollisiako ihmisiä?» sanoi rouva Wilson vakavana, »minä olisin hyvin tyytyväinen, jos meidän Samistamme tulee oiva maalari. Ajatteles, jollei maalareita olisi, niin ei meillä olisi kauniita Kristuksen kuviakaan, joihin olet niin mieltynyt, eikä pulskaa amiraalia.»

»Totta on, sen minä myönnän», vastasi Saara, »ja jos hän kerran saa tehdyksi sellaisen taulun, niin tuottaa se minulle suurta iloa.»

Niinpä köyhä nuohoojapoika pääsi taidekouluun ja hänestä tuli vihdoin oikea taiteilija, joka sai matkustaa Italiaan, kaikkien taiteilijoiden luvattuun maahan.

Rafaelia tai Salvator Rosaa ei Samista tullut, mutta kuitenkin etevä muotokuvamaalari.

Rouva Wilson oli jo vanha ja hänen silmänsä hiukan himmentyneet, kun puutarhasaliin, vastapäätä amiraalia, ripustettiin kaunis Samin maalaama taulu, jota oli haluttu ostaa kuninkaallisiin taidekokoelmiin, vaikka se esitti vain vanhaa, harmaahapsista rouvaa.

Sam näet ei ollut valinnut amiraalia vastapäätä asetettavaksi mitään rosvopäällikköä, vaan

itse hyvän rouva Wilsonin, joka istui hiljaisena ja miettivänä puutarhassaan. Vanha Saara näkyi ahkerassa touhussa taulun perällä. Koko kuvassa vallitsi sama suloinen rauha, jota niin runsaassa määrin oli rouva Wilsonin sydämessä ja koko hänen ympäristössään.

Rouva Wilson katseli kuvaa ilolla ja ihmetyksellä, miltei häveten, että hänen tuli olla niin suuren, kauniin taulun keskipisteenä. Saara oli hyvillään siitä, että hänkin oli päässyt mukaan, vaikka hänen mielestään Sam olisi voinut maalata hänet hiukan nuoremaksi. Enin ihaili Saara kuitenkin uusia kirkkaita kultakehyksiä.

»Niin, niin», sanoi hän vakuuttaen, »meidän Samimme osaa kyllä. Tämä on vielä kauniimpi kuin vanha amiraali.»

»Vaan parasta meidän Samissamme on se», sanoi rouva Wilson kyynelsilmin, »että hän on todistanut minulle, että maailmassa on vielä rehellisiä ihmisiä.»

Ratavartija.

Kauan kauan sitten, kun rautateitä oli vielä varsin harvassa, seisoi pieni ratavartijan mökki valtamaantien laidassa, joka leikaten rautatieradan johti läheiseen suureen kylään. Asemapaikkaa ei ollut likitiannoilla, vaan kylän asukkaat, jotka enimmäkseen harjoittivat kauppaa, saivat kulkea pitkän matkan päästäkseen junaan.

Ratavartijan mökki maantienlaidassa oli täsmälleen niin suuri, että siihen mahtui vuode miestä varten, jonka tehtäviin kuului portin sulkeminen ennen junan tuloa. Sitä paitsi piti hänen laskea puomit alas erään toisen tien eteen, joka oli noin kivenheiton päässä mökistä ja antaa tavalliset merkit onnettomuuden ehkäisemiseksi.

Ratavartija oli nainut mies ja hänellä oli useampia lapsia. Niinpä rautatien päällikkö oli antanut hänen käytettäväkseen vanhat toisenluokan vaunut, joista pyörät olivat poistetut. Vaunut olivat asetetut radan viereen ja siinä perheellä oli käytettävänä kaksi hauskaa huonetta.

Vaunujen ympärille oli raivattu pieni puutarha monivärisine kukkineen ja pitkin vaununseiniä

kasvoi villiviiniköynnöksiä, jotka peittivät ne miltei kokonaan ja joiden hienot oksat ja vaaleat lehdet riippuivat ikkunoitten ja oven ylitse. Valkoiset uutimet koristivat ikkunoita, joista hymyilevät lastenkasvot useasti kurkistivat ulos.

Se yksin ei ollut selvää, että vaunuissa asuttiin, vaan niiden asukkaat olivat myöskin tyytyväisiä asemaansa ja elivät onnellisina omituisessa asunnossaan.

Pieni kasvitarha, jossa kasvoi keittiökasveja ja perunoita, lisäsi vielä suuresti heidän tyytyväisyyttään.

Olipa elokuu puolivälissään. Päivä oli ollut polttavan kuuma, mutta helle oli hiukan asettunut illan suussa. Mies työskenteli ahkerasti puutarhamaallaan. Hän oli noin kolmenkymmenenviiden vuoden iässä, hänen kasvonsa ilmaisivat suoruutta ja kelvollisuutta ja hänen ruumiinsa terveyttä ja voimaa. Vähä väliä hän nosti silmänsä vanhan, alakuloiselta näyttävän naisen puoleen, joka silmät ummessa ja kädet syliin vaipuneina istui suuren puun varjossa vähän matkan päässä. Ryppyisistä kasvoista päättäen hän oli varmaankin jo hyvin iäkäs.

Kun ahkera ratavartija taukosi työstään, meni hän vanhan sokean äitinsä viereen istumaan koettaen rohkaista ja lohduttaa häntä. Vanhus oli tottunut elämään kaupungissa ja ikävöi sinne takaisin. Sillä maalla vallitseva hiljaisuus teki hänen mielensä alakuloiseksi.

Nytkin puhe kääntyi tähän seikkaan, ja poika koetti selittää, mitä etuja heillä oli nykyisestä

olopaikastaan. Erittäin hän oli iloinen siitä, että hänen lapsensa kävivät hyvää koulua. Hänen Antinsa, joka oli vain kymmenen vuoden vanha, luki ja kirjoitti jo kuin pappi ja osasi puhua monesta asiasta, josta he eivät olleet kuulleetkaan, vaikka hekin aikoinaan olivat käyneet koulua.

»Niin, Antti onkin jo mainio poika», sanoi vanhus, jonka ajatukset kääntyivät toiseen suuntaan. »Hän on aina herttainen, viisas ja ahkera ja sitä paitsi hyvä vanhalle sokealle mummolleen. Mutta missä poika nyt on? En ole pitkään aikaan kuullut hänen ääntään.»

Samassa kuului vihellys kaukaa.

»Juna tulee», sanoi ratavartija, »äiti, istu hiljaa, kunnes palaan.»

Hän riensi nyt sulkemaan portin, joka oli vahtituvan vieressä, ja sitten laskemaan puomit alas. Kun se oli tehty, jäi hän seisomaan merkkilippu kädessä. Juna kulki kohisten ohi ja katosi pian näkyvistä.

Ratavartija palasi sitten äitinsä luo jatkamaan keskusteluaan, kertoen Antin olevan hyvissä käsissä.

»Kelpo kirjurilla, joka auttoi meitä sairastaessamme, on Antin ikäinen poika, joka on kankea oppimaan. Hänen isänsä tahtoo sen vuoksi, että molemmat pojat lukisivat yhdessä läksynsä. Meidän on täällä niin hyvä, etten kaipaa mitään, rakas äiti. Ratavartija elää täällä kuin kuningas valtakunnassan. Vaikkei kuningas paralla ole muuta kuin vanhat toisen luokan vaunut asuntoon, on hän kuitenkin erinomaisen onnellinen

ja kiittää Jumalaa siitä rauhallisesta asemasta, joka hänelle on suotu.»

»Olenhan minäkin tyytyväinen», vastasi vanhus. »Jos silloin tällöin käyn surulliseksi, johtuu se vain siitä, että ympärilläni on niin hiljaista kuin haudassa.»

»Miksikä et mene sisään vaimoni ja lasten luo?»

»Marilla on niin kiire tänään, hän pesee vaatteita, ja sisällä on vaikea hengittää, ilma on niin kuuma.»

Ratavartija palasi jälleen työhönsä. Pian sen jälkeen hän näki poikansa, Antin, astuvan kedon poikki. Nähdessään isänsä alkoi poika juosta ja perille päästyään syleili hän sydämellisesti isäänsä. Isän silmissä loisti hellyyttä, kun hän katseli poikaansa. Hän rakasti äitiään, vaimoan ja lapsiaan. Mutta hän miltei ylpeili vanhimmasta pojastaan, tuosta reippaasta, viisaasta Antista.

Poika huomasi nyt iso-äidinkin. Hän tarttui pieneen koppaan, jonka hän oli laskenut maahan, ja juoksi se kädessä vanhuksen luo.

»Katso, kirjuri lähetti sinulle hyötymansikoita, iso-äiti, ne ovat suuria ja makeita kuin sokeri, maistelepas.» Ja poika pisti mansikan iso-äidin suuhun.

Sekä poika että mansikat ilahduttivat vanhusta. Hän ei tahtonut syödä kaikkia, illalla saataisiin muka pitää mansikkakestit.

Samassa lähestyi nuori vaimo kantaen sylissään pientä lasta. Hän kutsui heidät sisään illalliselle, ja pian tuo pieni perhe oli kokoontunut hymyillen ja laulellen vaunuihin.

Vaunut olivat jaetut kahteen huoneeseen. Toisessa makasi iso-äiti ja lapset, toisessa keitettiin ruokaa ja syötiin. Koko perhe istui nyt ruokapöydässä. Tosin oli niin ahdasta, etteivät he voineet juuri liikkua. Mutta he olivat kaikki iloisia ja tyytyväisiä, ja yksinkertainen ateria maistui erinomaisen hyvältä. Antti luki pöytärukouksen ääneen, ja sillä aikaa kaikki muut seisoivat pää kumarruksissa ja kädet ristissä. Kun oli syöty, sytytti Mari lampun, sillä alkoi jo olla pimeä. Iso-äiti otti esille mansikat, joita tervehdittiin riemulla. Ilta kului hupaisesti, pienokaiset leikkivät ja vanhat juttelivat keskenään. Iso-äiti, joka hyvän aikaa oli jutellut Antin kanssa, sanoi äkkiä pojalleen:

»Jaakko, kuuletko jotakin?»

»En, äiti», vastasi tämä, »olitko kuulevinasi vihellystä? Kello on kaksikymmentä minuuttia yli yhdeksän, ja kymmeneltä pikajuna kulkee vasta ohitse.»

»Ei se kuulunutkaan vihellykseltä, vaan kaukaiselta jyminältä, varmaankin ukkonen nousee.»

»Onhan se hyvin mahdollista», kuului vastaus, »päivä onkin ollut kovin helteinen. Pankaa nyt maata, lapset, muistakaa iltarukoustanne älkääkään pelätkö ukkosen jyrinää! Kellä on puhdas omatunto, sen ei tarvitse pelätä. Heittäkää itsenne vain Jumalan haltuun.»

Lapset sanoivat hyvää yötä, mutta he eivät olleet nukkuneet vielä kauankaan, kun alkoi salamoida ja jyristä, niin että vaunut tärisivät. Mari ja vanha iso-äiti rukoilivat hiljaa. Mieskin ru-

koili, mutta katseli samassa kelloaan, jota hän piti kädessään. Sillä välin oli myrsky yltynyt yltymistään, leimaus seurasi toistaan ja ukkonen jyrisi synkällä taivaalla, ikäänkuin sata kanuunan laukausta olisi seurannut toistaan. Rajuilma oli ankarimmillaan, ja ukkosen jyräysten lomassa ei kuulunut muuta kuin tuulen viuhuntaa ja saateen loiskinaa.

Ratavartija nousi ja sytytti lyhtynsä.

»Oi Jaakko, mikä hirveä ilma!» sanoi Mari vavisten. »Nyt ei tahtoisi ajaa ulos koiraansaakaan. Täytyykö sinun todellakin mennä?»

»Pikajuna tulee heti paikalla, ja velvollisuus ennen kaikkea. Ole huoleti, ei minulle tapahdu mitään.»

Hän avasi oven, tuuli suhahti sisään sammuttaen pöydällä seisovan lampun. Ratavartija jäi vielä hetkeksi seisomaan, kun hän kuuli äitinsä ja vaimonsa pelästyneet huudot. Mikä hirveä raju-ilma. Salama toisensa jälkeen oli miltei sokaissut hänen silmänsä, jättäen hänet hetken kuluttua pilkkosen pimeään. Pian hän rohkaisi kuitenkin mielensä, sulki oven ja juoksi reippaasti portaita alas rientäen täyttämään velvollisuuttaan.

Mari sytytti jälleen lampun. Vavisten ja kädet ristissä hän sanoi:

»Oi äiti, minä olen niin suuressa tuskassa Jaakon puolesta. Suokoon Jumala, ettei onnettomutta tapahtuisi.»

»Hiljaa, lapsi, hiljaa!» kuiskasi vanhus. »Maa vapisee, ikäänkuin viimeinen päivä olisi tulossa.»

He eivät puhuneet enää, vaan rukoilivat rajuilman raivotessa ulkona.

Hyvän aikaa oli kulunut, kun Mari pelosta kalvakkana kavahti pystyyn sanoen:

»Äiti, kuulitko jotain? Huusiko Jaakko apua?»

»Ei, lapsi, pikajuna kulki vain ohi.»

»Mutta minä kuulin niin omituisen jytinän. Olen vakuutettu siitä, että joku huusi. Jumala varjelkoon meitä! Kuule, kuule! Jaakko huutaa todellakin apua — joku onnettomuus on varmaan tapahtunut. Jääkää tänne, minä juoksen hänen avukseen.»

Pimeässä ja sateessa riensi hän sinne, missä hän salamoiden valossa näki miehensä lyhdyn.

»Jaakko, mikä sinun on?» kysyi vaimo huolissaan.

»Onnettomuus on tapahtunut», änkytti tämä valaisten lyhdyllä ympärilleen. »Hirveä onnettomuus. Radan vieressä on kuollut hevonen ja tuolla pirstaleiksi särkyneet rattaat. Juna on varmaankin musertanut ne. Oliko niissä ihmisiä, vai onko hevonen tyhjin rattain karannut tänne, sitä en tiedä.»

»Olit kai sulkenut portin, Jaakko?» kysyi vaimo tuskissaan.

»Olin tietysti», kuului vastaus. »Mutta miten rattaat ovat päässeet radalle, sitä en tiedä. Seisoin niinkuin tavallisestikin alaslasketun puomin vieressä, lyhty kädessä. Jumala suokoon, ettei rattailla ollut ihmisiä, silloin vahinko ei ole korvaamaton, sillä pikajunalle ei tapahtunut mitään.»

»Taivas meitä varjelkoon», sanoi vaimo äkkiä

kauhistuneena ja tarttui miehensä käsivarteen, »viimeisen salaman valossa näin ihmisen makaa-
van tuolla edempänä.»

Kun he saapuivat paikalle, valaisi ratavartija lyhdyllään ympärillensä. He säpsähtivät molemmat kauhusta.

»Älä mene lähemmäksi, Mari», sanoi mies lähestyksen hengetöntä ruumista. »Ihmis parka! Hänen jäsenensä ovat pahasti runnellut ja pää on aivan verinen.»

»Mutta etkö kuule jotain aidan takaa?» kuiskasi vaimo, »minusta tuntuu ikäänkuin kuuluisi kuolevan huokauksia.»

»Vai vielä toinenkin mies raukka? Se on hirveää. Rohkaise mielesi, Mari, meidän täytyy tehdä mitä voimme.»

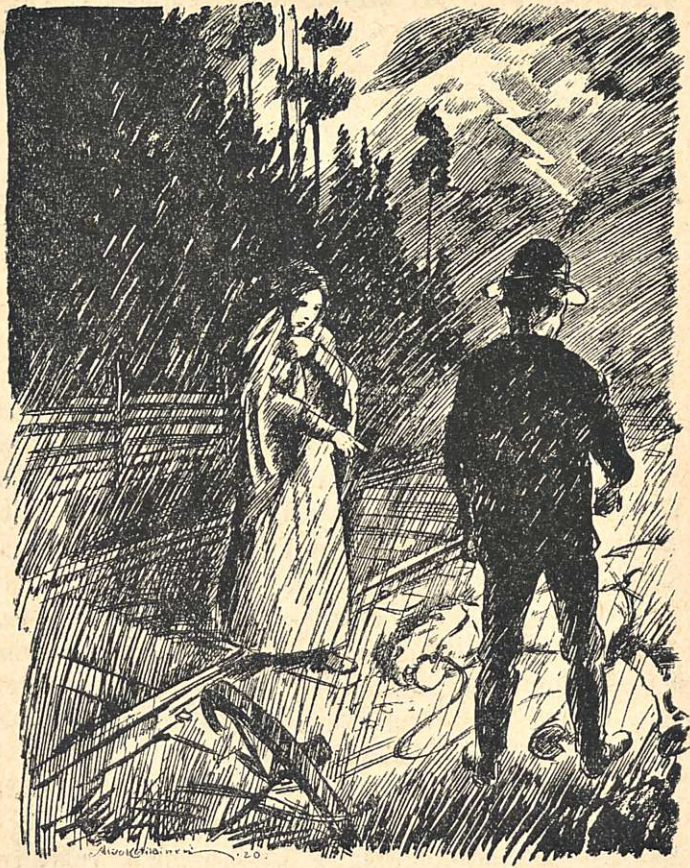
Etsiessään he löysivät miehen verissään, hänen kurkustaan nousi ääni, joka kuulosti kuolevan viimeiseltä korinalta.

»Hän elää vielä!» sanoi Jaakko. »Ota lyhty, Mari, ehkä voimme hänet vielä pelastaa.» Äkkiä hän päästi kauhun huudon, hänen jalkansa horjahtivat ja hän sanoi:

»Kirjuri, se on kirjuri.»

»Meidän hyväntekijämme, kirjuri!» sanoi Mari itkien.

Kuollut oli kirjurin ajomies. Ratavartija ja hänen vaimonsa kantoivat yhdessä kirjurin vahtitupaan, jossa he laskivat hänet vuoteelle ja koettivat pestä ja sitoa haavaa, mikä hänellä oli takaraivossa. Surukseen he huomasivat, että heidän oli mahdoton saada verenjuoksua pysähty-

Radan vieressä oli kuollut hevonen. -

mään. Vaikka olikin jo myöhäistä juoksi Mari kylään lääkäriä ja muiden ihmisten apua hakemaan. Mies meni hetkeksi äitiään ja lapsiaan lohduttamaan, mutta palasi pian taas haavoittuneen luo, jonka päätä hän koetti yhä hautoa kylmällä vedellä. Mutta vasta sitten, kun hän tuli painaneeksi haavan umpeen, onnistui hänen saada verenvuoto pysähtymään.

Eipä kestänytkään kovin kauan ennenkuin lääkäri, nimismies ja useita muita saapui paikalle. Kun haavat olivat sidotut, kannettiin haavoitettu kotiinsa. Ei kukaan voinut ymmärtää, miten onnettomuus oli tapahtunut. Useimmat arvelivat portin jääneen auki. Nimismieskin, joka muuten aina luotti kelpo Jaakkoon, epäili tällä kertaa hänen tarkkuuttaan, mutta varovainen virkamies ei kuitenkaan lausunut ilmi ajatustaan. Mutta kirjurin vanhin poika, Heikki, nähdessään isänsä verissään ja tunnottomana, tuli ikäänkuin pois suunniltaan. Nyrkillään hän uhkasi ratavartijaa, jota hän syytti koko onnettomuudesta, sanoen hänen huolimattomuutensa kautta murhanneen hänen isänsä ja väittäen, ettei koko maailmassa ollut sen kiittämättömämpää ihmistä.

»Minä suon hirveän syytöksenne anteeksi», sanoi Jaakko surullisena, mutta tyynenä. »Murheenne sokaisee teidät — olen tehnyt velvollisuuteni eikä minun tarvitse syyttää itseäni mistään.»

Nimismies aikoi vangita Jaakon, kunnes asia oli selvitetty. Mutta kun Jaakko selitti, ettei rata voinut jäädä vartijaa vaille, annettiin hänen

jäädä paikalleen. Oikeudenpalvelija lähetettiin heti kaupunkiin ilmoittamaan asiasta viranomaisille.

Jaakko puhui lempeästi ja luottavasti vaimonsa kanssa, pyysi häntä lohduttamaan äitiä ja lapsia ja läksi sitten virkatoimiinsa. Hän korjasi radalta rattaitten jäännökset, ja kun kaikki oli järjestyksessä, jäi hän käsivarret ristissä seisomaan miettien, mitä seurauksia tämä tapaturma tuottaisi hänelle ja hänen perheelleen. Jos hänet erotettaisiin virasta, niin miten silloin hänen sokean äitinsä, vaimonsa ja lastensa kävisi? Hänen olisi varmaankin vaikea saada työtä muuallakaan. He joutuisivat varmaan mieron tielle.

Näissä surullisissa ajatuksissaan hän viiipyi ulkona kunnes portti jälleen oli suljettava. Vasta kun tavarajuna oli kulkenut ohi, palasi hän jälleen sisään.

Jo varhain seuraavana aamuna tuli ihmisiä kylästä ottamaan selkoa asiasta ja katsomaan paikkaa, missä onnettomuus oli tapahtunut. Kirjurin puutarhuri, joka saapui paikalle hiukan myöhemmin, kertoi isäntänsä vielä elävän ja lääkärin luulevan häntä hiukan paremmaksi, niin että toivoa oli hänen parantumisestaan. Tämä tieto elähytti Jaakkoa ja hän rohkaisi mieltään. Mutta hän sekä koko hänen perheensä tulivat jälleen alakuloisiksi, kun oikeudenpalvelija hetken kuluttua kävi Jaakkoa noutamassa. Hänen tuli antaa selitys päälliköille, jotka olivat onnettomuuspaikalla. Pitkällisestä tutkinnosta ei ollut muuta seurausta, kuin että Jaakko rukka

viettin vankeuteen. Hän ei voinut millään tavalla todistaa väitettään, ettei hän ollut syynä onnettomuuteen. Kuoleman vaara uhkasi yhä kirjuria, ja hänen ajomiehensä oli heti paikalla heittänyt henkensä.

Kun oikeudenpalvelija tarttui Jaakko parkaan viedäkseen hänet vankilaan, olisi tämä kokonaan menehtynyt suruun ja häpeään, ellei eräs päälliköistä olisi puhunut hänelle muutamia toivon ja lohdutuksen sanoja. Hän lupasi myös ilmoittaa Jaakon perheelle tutkimuksen loppupäätöksen. Kun Jaakko vietiin pois, katsahti hän vaunujensa ikkunoihin, mutta ei nähnyt ketään; hyväntahtoinen virkamies oli varmaankin asettanut niin, etteivät ratapartijan omaiset huomanneet mitä ulkona tapahtui, missä suuri ihmisjoukko oli koolla, ja ankaria moitteita ja ilkeitä herjauksia lausuttiin ratapartijaa vastaan, joka muka oli syypää kahden ihmisen kuolemaan. Sillä olihan kirjurikin, tuo hyväatekevä ja kunnioitettu mies, haudan partaalla.

Kokoontunut ihmisjoukko, joka luuli päällikköjen tuomineen Jaakon syylliseksi, koska hänet vangittiin, ei voinut enää hillitä vihaansa, ja kun hänet vietiin kylän läpi, oli vimma niin suuri, että oikeudenpalvelijat töin tuskin saattoivat suojella häntä raivoisaa kansaa vastaan.

Jaakko oli tyyni ja hiljainen, mutta hän kärsi sanomattomasti. Tuskalla hän ajatteli perhetään. Päästäkseen ihmisjoukosta olivat oikeudenpalvelijat poikenneet vangin kanssa valtamaan-tieltä oikotielle.

Äkkiä kuuli Jaakko lasten ääniä, jotka huusivat: »Isä, isä!»

»Kiirehtikäämme», sanoi ratapartija, »en soisi, että lapset näkisivät minut sidottuna niinkuin pahantekijän.»

Hän katsoi taaksensa ja näki koko perheensä rientävän hänen jäljessään, vanhan sokean äidin, jota hänen vaimonsa ja Antti taluttivat ja nuorimman lapsensa, pikku Liisan, jota Mari kantoi sylissään, — kaikki, jotka olivat hänelle rakkaimmat maailmassa.

»Seisahtukaamme hetkeksi, tuolla tulee onneton perheeni!»

»Olkoon niin», kuului vastaus.

Olipa se raskas ja surullinen hyvästijättö. Kuitenkin tulivat perheenjäsenet hiukan rauhallisemmiksi, kun Jaakko toivoi pian voivansa todistaa syyttömyytensä. Lausuessaan jäähyväiset äidilleen meni tämä tainnoksiin. Oikeudenpalvelijat olivat kuitenkin niin hellämielisiä, että he odottivat, kunnes hän tointui jälleen.

Mies ja vaimo koettivat lohduttaa toisiaan. Mutta kun omaiset, Jaakon kehotuksesta, olivat lähteneet, oli miehen rohkeus lopussa, hän purskahti itkuun kuin lapsi.

Vanhin oikeudenpalvelija alkoi nyt neuvoa häntä:

»Jos huolimattomuutesi vuoksi olet syypää kahden ihmisen kuolemaan, on paras tunnustaa se heti. Tuomio ehkä sen kautta lievenee.»

»Mutta kertomukseni on todenmukainen», vastasi Jaakko.

»Sen tiedät kai parhaiten itse. Mutta muista sanani, neuvoni on hyvä.»

Olipa se vaikea ja raskas koettelemus, kun Jaakko tuotiin syntymäkaupunkiinsa, jossa niin monet tunsivat hänet ja hänellä oli entisiä kump-paneita ja ystäviä. Sieltä täältä kuuluikin hämmästyksen huudahdus, kun nähtiin Jaakkoa vievän vankilaan. Vasta kun hän oli sen muurien sisällä, hengitti hän helpommin. Siellä edes hän sai olla yksin.

Viikko oli kulunut, jona aikana hän ei ollut saanut mitään tietoja omaisistaan. Hän oli ollut uudestaan tutkittavana, mutta tälläkin kertaa seurauksitta. Vankilan pappi oli eräänä päivänä käynyt hänen luonaan ja se oli tehnyt hänelle hyvää. Mutta sen jälkeen oli useita päiviä kulunut ja hänen mieltään kalvoi suru ja huoli omaistensa puolesta.

Eräänä päivänä Jaakko istui vuoteellaan pää käsien nojassa. Kuoleman hiljaisuus vallitsi ympärillä ja hänen mielensä oli sanomattoman raskas. Äkkiä kuului askeleita ulkoa, ja hän kavahti pystyyn läheten ovea. Näytti siltä kuin hän olisi odottanut jotakuta muuta kuin vanginvartijaa. Mutta pian hän palasi pettyneenä paikalleen ja sanoi raskaasti huoaten:

»Kaikki he luulevat minua syylliseksi ja hylkäävät minut, luultavasti hänkin. Papin kautta on hän kuitenkin saanut minulta sanan!»

Puolen tuntia hän oli istunut liikahtamatta. Silloin hän kuuli avainta kierrettävän vankihuoneen ovelta, hän nousi seisoaalleen ja näki ilok-

seen virkamiehen, joka oli osoittanut hänelle niin paljon lempeyttä ja ystävällisyyttä. Syvästi liikuttettuna Jaakko kiitti häntä siitä, että hän oli noudattanut hänen pyyntöään ja tullut hänen puheilleen.

»Onko sinulla jotain sanottavaa minulle, koska pyysit minut luoksesi?» kysyi virkamies.

»Eikö minua voitaisi vapauttaa tästä hirveästä yksinäisyydestä, hyvä herra? Olen kokonaan suljettu maailmasta, en saa kuulla mitään perheestäni.»

»En minäkään tiedä heistä mitään, en ole käynyt siellä sen jälkeen kuin onnettomuus tapahtui, mutta tänä iltana lähden sinne ja voin kuulustella, miten he jaksavat.»

Jaakon mieli tuntui kevyemmältä eikä hän voinut kyllin kiittää toista.

He keskustelivat kauan Jaakon onnettomasta asemasta. Virkamies kohotti vain olkapäitään, kun Jaakko kysyi, luuliko hän häntä syylliseksi.

»Minä toivon, että sinut vapautetaan», sanoi hän sitten. »En voi mitään päättää ennenkuin olen lukenut kaikki pöytäkirjat. Ei kukaan voi käsittää, miten onnettomuus tapahtui. Sillä mahdolltomaltahan tuntuu, että rattaat olisivat voineet päästä radalle, jos portti olisi ollut kiinni. Kylässä on sitä paitsi mies, joka vakuuttaa keran nähneensä portin auki, kun juna kulki ohi.»

»Se ei ole totta», sanoi Jaakko lujasti.

»Toinen arvelee sinun ajoittain juoneen vahvasti.»

»Kuinka häpeämätöntä! En ole koskaan juo-

nut muuta kuin lasillisen olutta, ja senkin ani harvoin.»

»Ne ovat luultavasti vain panetteluja, kaikki tutkitaan muuten tarkasti ennenkuin asia ratkaistaan.»

»Mutta kirjuri, minun hyväntekijäni, ei suinkaan salline, että minut tuomitaan syyttömästi?»

»Kirjuri elää vielä, mutta hän on yhä hengen vaarassa. En tiedä, onko hän puhunut, se vain on varma, ettei hän ole vielä todistanut sinun syyttömyyttäsi. Hänen vanhin poikansa on vihan vimmassa ja vaatii sinulle kovaa rangaistusta, koska hän luulee sinua syylliseksi. Mutta älä joudu vielä epätoivoon. Minusta näyttää ikäänkuin oikeus tahtois vapauttaa sinut, ellei ilmene uusia todisteita sinua vastaan.»

Jaakko parka vaipui taas istuimelleen sanoen:

»Kuinka se olisi mahdollista? Koko elin-aikani olen koettanut olla rehellinen ja ahkera. Kerran panin henkeni alttiiksi voidakseni pelastaa toisen ihmisen, enkä ole koskaan tehnyt kiusaa kellekään, ja kaikki vihaavat kuitenkin minua ikäänkuin olisin petturi ja konna.»

»Muista, että sinua pidetään syypäänä äsken tapahtuneeseen onnettomuuteen. Kirjurin surkea kohtalo surettaa heitä, sillä hän on ollut heidän ystävänsä ja hyväntekijänsä yhtä hyvin kuin sinunkin. Ja he vihaavat sitä, jonka he luulevat huolimattomuutensa kautta olevan syypää siihen. Jos oikeus vapauttaa sinut, muuttuu heidän käytöksensä heti paikalla. Silloin he kaikin

tavoin koettavat saada sinut unohtamaan heidän väärän syytöksensä.»

Jaakko oli kovin huolissaan siitä, ettei virkamies sanonut olevansa vakuutettu hänen viattomuudestaan ja että hän osoitti vain sääliä häntä kohtaan.

»Ole huoletti», sanoi virkamies lopuksi, »minä lähden nyt, mutta koetan saada aikaan sen, että vaimosi pääsee sinua tervehtimään.»

Ilosta huudahtaen Jaakko kavahti pystyyn ja tarttui hyväntahtoisen virkamiehen käteen, sanoen:

»Jos minut syyttömästi tuomitaankin, niin Jumala kuitenkin siunatkoon teitä hyvydestänne! Kiitoksia, kiitoksia paljon!»

Kun virkamies vielä oli lausunut muutamia lohdutuksen sanoja, poistui hän vankilasta.

Samana aamupäivänä läksi Jaakon perhe vanhasta rakkaasta kodistaan. Toinen ratavartija oli määrätty entisen sijalle, ja vaikka hän oli nainut mies, tarjosi hän kuitenkin Marille asuntoa vaunuissa. Tämä otti tarjouksen kiitollisuudella vastaan. Mutta kun Mari huomasi kyläläisten vihaavan koko perhettä Jaakon vuoksi, päätti hän muuttaa kaupunkiin ja kääntyä neuvoa pyytäen erään konetehtaan päällikön puoleen, joka aina oli osoittanut suurta ystävyyttä Jaakkoa kohtaan. Nyt Mari astui maantietä pitkin kantaen pienintä lasta käsivarrellaan, ja Antti astui jäljessä taluttaen vanhaa iso-äitiä.

Mari rukka ei jaksanut enää toivoa saavansa nähdä miehensä vapaana, ja mietti huolissaan,

mihin hänen oli ryhdyttävä voidakseen hankkia perheelleen leipää.

Iso-äiti sitä vastoin oli iloisen ja tyytyväisen näköinen, ja kun Antti kysyi, mikä siihen oli syynä, kertoi hän nähneensä lohduttavan unen. Vapahtaja oli hänelle ilmestynyt sanoen, että Jumala oli kuullut heidän rukouksensa ja että hänen poikansa kolmen päivän kuluttua pääsisi vapaaksi.

»Luuletko sinäkin, että se on vain unta, niinkuin äitisi arveli?» kysyi vanha mummo Antilta. »Etkö usko, että tämä ihana uni voi käydä toteen?»

»Mielelläni tahtoisin sitä uskoa, voi kuinka iloista se olisi!» vastasi poika surullisesti. »Mutta en voi luottaa siihen sen jälkeen kun kuulin, mitä koulumestari sanoi.»

»No, mitä hän arvelee?»

»Ettei isä voi päästä vapaaksi ennenkuin asia on tyystin tutkittu ja tuomio julistettu, ja että hän voi vielä saada istua viikkoja, ehkä kuukausiakin vankilassa. Oi, iso-äiti, kuinka ikävä, ettemme pääse isän puheille ja ettemme saa tietää, miten hän voi ja tulee toimeen.»

»Oi, lapsi, se vasta painaa mieltäni. Nuo hirveät ihmiset luulevat isääsi tavalliseksi pahan tekijäksi eivätkä sen vuoksi päästä meitä hänen luoksensa. Mutta älä itke lapseni.»

»En itkekään, iso-äiti, mutta on niin ikävä, niin äärettömän ikävä.»

Mari hiljensi käyntiään ja pyysi, ettei vanhus rasittaisi jutuillaan lapsen mieltä. »Koska emme

voi sanoa mitään lohduttavaa toisillemme, niin on parasta olla ääneti.»

Tämän jälkeen he astuivat melkein mitään puhumatta eteenpäin. Vasta kun he pääsivät suuren talon lähelle, sanoi Mari:

»Poiketkaamme sisään pyytämään maitoa pienokaiselle. Iso-äiti ja lapset saavat ehkä hiukan levähtää siellä.»

Jonkunmoisella pelolla he astuivat pihalle ja esittivät pyyntönsä emännälle. Tämä tunsu sääliä nähdessään sokean vanhuksen ja lapsukaiset ja pyysi heitä sisään sekä antoi heille maitoa.

Mutta kun mies hetken kuluttua tuli tupaan ja näki heidät, kysyi hän äreästi Marilta:

»Etkö sinä ole ratavartija Jaakon vaimo?»

»Olen», vastasi Mari huoaten.

»Vai niin, sinä olet sen hävyttömän miehen vaimo, jonka huolimattomuus oli syynä siihen, että juna ajoi kelpo kirjurimme ja hänen ajomiehensä ylitse. Sellainen laiminlyönti on hirveä. Voisihan siten tapahtua onnettomuus koko junallekin ja sadottain ihmisiä menettää henkensä. Sanani nähtävästi loukkaavat sinua. Mutta asia painaa mieltäni ja minun täytyy lausua ilmi ajatukseni. Syö ja juo, mutta älä viivy kauemmin kattoni alla kuin on välttämätöntä.»

Sen sanottuaan hän läksi huoneesta. Hänen kovat sanansa nostattivat kyneleet vanhuksen ja lasten silmiin. Mari yksin hillitsi liikutustaan, ja vaikka emäntä koetti rauhoittaa ja lohduttaa häntä, nousi tämä paikaltaan, kiitti ystävällisyydestä ja käski lasten seurata mukanaan.

»Älkää itkekö, lapset», sanoi hän, »pitäkää päänne pystyssä. Jos kohta ihmiset ovat kovat ja tekevät vääryyttä isä raukalle, niin Jumala tietää kuitenkin, että hän on viaton.»

Vaikka hän koettikin osoittaa rohkeutta ja lujuuutta, oli hänen sydämensä kuitenkin pakahtumaisillaan, ja kun hän pääsi maantielle, taisteli hän itkua vastaan.

Heti sen jälkeen ajoivat vaunut heitä vastaan. Marista tuntui ikäänkuin hän olisi ennen nähnyt herrasmiehen, joka istui niissä.

Kun vaunut olivat aivan heidän kohdallaan, pysähtyivät ne äkkiä, herra hyppäsi niistä maahan ja tuli heidän luokseen. Hän oli vielä nuori ja hänen kasvonsa ilmaisivat niin suurta lempeyttä ja hyvyttä, että ne miellyttivät heti kaikkia. Sama tunne valtasi Marinkin, kun herra kysyi häneltä, oliko hän ratavartijan vaimo. Ja kun Mari vastasi myöntävästi kysymykseen, tiedusteli hän, miten kirjurin laita nyt oli.

»Sangen huono», vastasi Mari. »Onnettomuuden jälkeen ei hän vielä ole puhunut sanaakaan. Lääkärillä ei ole enää toivoa hänen parantumisestaan ja pappi on jo käynyt hänen luonaan.»

»Hänen kuolemansa tuottaisi yleistä surua», sanoi herra, »ja sinun miehesi kävisi silloin huonosti. Jos kirjuri sitä vastoin parantuisi, voisi hän selittää, miten rattaat joutuivat radalle ja sen kautta ehkä todistaa miehesi viattomuuden.»

»Mutta ellei hän toinnu, tuomitaanko silloin poika raukkani syylliseksi?» kysyi sokea vanhus.

»Sitä en tiedä, hyvä eukko. Kuninkaan tuomari itse on ottanut asian ajaaksensa. Minä olen hänen asiamiehensä. Te muistatte kaikei, että kävin teidän puheillanne sinä päivänä, jolloin onnettomuus tapahtui.»

»Muistan kyllä, Jumala siunatkoon teitä, te olitte niin hyvä ja ystävällinen», sanoi Mari. »Mutta eikö olisi mahdollista, että voisin päästä mieheni luo vankilaan?»

»Olen juuri matkalla teidän kyläänne ja aioin samassa poiketa teille ilmoittamaan, että sinun on lupa käydä miestäsi katsomassa.»

Mari katsoi herraan ikäänkuin hän ei olisi uskaltanut luottaa hänen sanaansa.

»Saanko todellakin käydä häntä tervehtimässä?» kysyi hän.

»Saat kyllä, olen hankkinut sinulle luvan, ja kun tulet sinne, päästetään sinut heti sisään.»

Marin ilo tästä odottamattomasta onnesta oli sanomattoman suuri. Hän syleili lapsiaan, hän siunasi asiamiestä, jota hän sanoi hyväntekijäkseen ja kysyi viimein, minä päivänä hänet päästettäisiin vankilaan.

Asiamies arveli sen voivan tapahtua vaikka vielä samana päivänä. Hän antoi Marille lupakirjan, jota tämän piti näyttää vankilan päällikölle, ja kertoi sitten käynnistään Jaakon luona.

»Toivotaan, että hän vapautetaan. Minä niin kernaasti pitäisin häntä viattomana.»

Asiamies hyppäsi nyt vaunuihin, käski ajajan ajaa edelleen ja vaipui sitten omiin ajatuksiinsa Ratavartijan asia painosti hänen mieltään. Hän

oli yhä enemmän vakuutettu miehen viattomuudesta, ja hänen oli sääli hänen perhettään.

Eräässä tienhaarassa tulivat rattaat vastaan, asiamies tervehti ja molemmat ajoneuvot pysähtyivät.

»Hyvää päivää, herra nimismies», sanoi asianajaja. »Miten kirjurin käy, elääkö hän vielä?»

»Elää ja hän on tänään parempi», kuului vastaus, »paljon parempi, hän on puhunut vaimonsa ja lastensa kanssa.»

Vaihdettuaan vielä muutamia sanoja he erosivat ja asianajaja käski ajaa kirjurin luo.

Hän oli nähtävästi hyvä tuttava talossa, sillä palvelija päästi hänet heti sisään ja ilmoitti, että nuori herra oli tavattavana puutarhassa.

Asianajaja ilmaisi ilonsa sen johdosta, että kirjuri oli parempi, ja Heikki, talon vanhin poika, kertoi, miten onnelliset he olivat, kun isä oli sen verran tointunut, että hän saattoi hetken aikaa jutella heidän kanssaan. Edellisenä iltana he olivat vielä olleet kovin toivottomat. Mutta aamulla oli tapahtunut muutos parempaan päin, ja lääkäri toivoi hänen herätessään olevan vieläkin terveemmän. Nuorten miesten välillä syntyi nyt pitkä keskustelu. Asianajaja sanoi, miten hyvä olisi, jos saataisiin täysi selvyys radalla tapahtuneeseen onnettomuuteen. Sillä muuta todistajaa kuin kirjuria ei ollut.

Heikki oli vakuutettu siitä, että ratavartijan huolimattomuus oli syynä onnettomuuten ja että häntä oli ankarasti rangaistava. Hän huomautti, että sinä iltana oli ollut hirveä ilma, eikä siis

ollut luultavaa, että joku ihminen hovin vuoksi olisi ollut ulkona avaamassa porttia. »Jos rata-vartija vapautetaan, tapahtuu se vain siitä syystä, ettei ole kylliksi todisteita hänen syyllisyydestään», sanoi hän. Mutta hän puolestaan aikoi vaikuttaa siihen, että mies, joka oli laiminlyönyt tehtävänsä, tulisi rangaistuksi kaikella lain kovuudella. Hänen oli tosin sääli perhettä, joka oli aivan viaton, varsinkin kelpo Anttia, josta he kaikki pitivät. Mutta ihmisen on pakko karaista mieltään.

Heikki oli niin varma asiastaan, ettei asianajajan vastaväitteet vaikuttaneet häneen. Tähän keskustelu päättyikin. Palvelija tuli ilmoittamaan Heikille, että hänen isänsä oli herännyt ja kysyi häntä.

»Odotanko täällä, kunnes palaat?» kysyi asianajaja.

»Tee hyvin, tulen heti takaisin ja toivoakseni tuon sinulle hyviä tietoja.»

Kun asianajaja oli astunut jonkun aikaa edes-takaisin puutarhassa, palasi Heikki ja vastasi tämän ystävälliseen kysymykseen, että hänen isänsä oli parempi.

»Oletko puhunut hänen kanssaan tapaturmasta?»

»En, ei kukaan meistä ole uskaltanut sitä tehdä. Pelkäsimme saattavamme hänet levottomaksi, jos puhuisimme siitä tai ajomiehen kuolemasta.»

»Ajomiehen kuolemaa ei tarvitsekaan vielä hänelle kertoa.»

»Me emme uskalla puhua koko asiasta mitään

ennenkuin lääkäri tulee ja antaa suostumuksensa. Minä mainitsin, että sinä olit täällä tiedustelemassa hänen vointiaan, ja hän sanoi tahtovansa nähdä sinut. Mutta muista ettet puhu tapaturmasta.»

»En mainitse mitään, ellei hän rupea itse puhumaan.»

He astuivat hiljaa sairaan huoneeseen. Kirjurin rouva ja sairaanhoitaja istuivat lähellä vuodetta. Sairas makasi silmät auki, joiden ilme näytti kuitenkin hiukan poissaolevalta.

»Isä, tässä on ystävämme, joka on tullut sinua tervehtimään», sanoi Heikki hiljaisella äänellä.

Ensin näytti siltä kuin sairras ei olisi kuullut mitään. Sitten hän käänsi kuitenkin silmänsä läsnäolijoiden puoleen, oudosti katsellen vierasta. Hymy kohosi hänen huulilleen ja hän yritti ojentaa hänelle kätensä.

»Hyvää päivää, ystäväni, olen ollut sairras — kauan — sanomattoman kauan», kuiskasi hän.

»Niin, te olette ollut sairras ja olette saanut kärsiä paljon, mutta Jumalan kiitos, pahin on nyt ohitse. Muutaman päivän kuluttua voitte taas kulkea puutarhassanne auringonpaisteessa.»

Sairas hymyili, mutta hänen kasvoilleen ilmesyi hyvinkin pian tuskan ilme ja painaen kädellään vasenta ohimoaan hän sanoi:

»Ei se ole vielä ohitse — tämä paikka on hyvin kipeä — sain kolauksen — hirveän kolauksen — niin, miten se olikaan?»

Rouva ja poika pelästyivät, kun sairras äkkiä alkoi puhua tapaturmasta. Asianajaja kuunteli

myöskin sykkivin sydämin jokaista sairaan sanaa.

Hetken aikaa tämä lepäsi ääneti. Näytti siltä kuin hän olisi taistellut saadakseen ajatuksensa selvenemään. Äkkiä hän nosti päätään ja kysyi:

»Missä Jooseppi on?»

Tämä oli ajomiehen nimi. Huoli kuvastui kaikkien kasvoilla, kun he kuulivat tämän kysymyksen, mutta sairas jatkoi:

»Hän on erotettava toimestaan.»

»Erotettava toimestaan?»

»Niin, hän ei saa koskaan enää tulla silmienerään.»

»Miksi olette niin suuttunut ajomieheenne?» kysyi asianajaja toivoen saavansa selkoa rata-vartijan asiasta.

»Hän on syyppää minun sairauteeni», sanoi kirjuri selvästi ja lujasti. »Nyt muistan! — ukkosen ilma — rakeita — pikajuna.»

»Avasiko palvelijanne portin?» kysyi asianajaja.

»Avasi. Minä kielsin — mutta hän oli päisään — oli hirmuinen ilma.»

»Astuiko hän alas porttia avaamaan?»

»Astui, vaikka minä kielsin.»

»Te olette siis varma siitä, että portti oli suljettu?»

»Olen.»

Asianajaja lähestyi nyt Heikkiä sanoen:

»Kuulethan isäsi sanat, ratavartija on syytön. Sekä ihmisrakkaus että oikeus velvoittavat minua niin pian kuin suinkin vapauttamaan hänet. Ke-

veällä mielellä lähden nyt. Isäsi on parempi, ja rehellinen mies pääsee vankilasta.»

Heikki seisoi ikäänkuin kivettyneenä kuullessaan tämän.

Ääneti kumartaen läksi asianajaja huoneesta ja astui portaita alas. Mutta Heikki kiiruhti hänen jäljessään, pysähdytti hänet, tarttui hänen käteensä ja sanoi hänelle syvästi liikutettuna:

»Älä luule minua pahaksi ja kovasydämiseksi, vaikka tosin osaksi olen syyppää siihen, että rata-vartija parka ja hänen perheensä ovat saaneet kärsiä solvauksia ja häväistyksiä. Ainoa puolustukseni on se, että luulin ratavartijaa todellakin syylliseksi. Nyt se pahoittaa minua suuresti ja pidän kiivasta ja säälimätöntä käytöstäni kovin moitittavana.»

»Voithan hyvittää erehdyksesi», sanoi asianajaja. »Niinpiankuin viranomaiset saavat tietää, että isäsi on todistanut ratavartijan viattomuuden, pääsee hän vapaaksi. Pienellä rahasummalla voisit ilahduttaa häntä ja hänen —»

»Minä tulen kanssasi, jos suot minulle sijaa vaunuissasi. Ehkä hankit minulle luvan päästä hänen luokseen vankilaan. Tahdon tehdä kaikki mitä voin, saadakseni heidät unohtamaan tämän ikävän tapauksen. Rautatiepäällikkö on isäni hyvä ystävä, ehkä hän voi toimittaa Jaakolle takaisin hänen paikkansa — mies parka, hän oli niin onnellinen ja tyytyväinen vanhoissa vaunuissaan. Uudesta ratavartijasta pidettäköön toisella tavalla huolta. Jollei muuta neuvoa ole, niin tahdon auttaa häntä jonkun aikaa eteenpäin.»

Heikki läksi nyt heidän puutarhurilleen kertoamaan Jaakon viattomuudesta, jota tämä ei koskaan ollut epäillytkään. Mutta puutarhuri kuuli nyt suurella ilolla asian olevan todistetun, ja kuolleen ajomiehen olleen syyllisen. Sitten Heikki pyysi puutarhuria kertomaan kyläläisille asiasta. Kansa oli osoittanut nurjamielisyyttä ja epäluuloa Jaakkoa kohtaan, nyt olisi hyvä, jos he sitä suuremmalla hyväntahtoisuudella saisivat perheen unohtamaan ikävän tapauksen. Puutarhuri olikin valmis toimittamaan asian.

Kello oli noin kaksitoista aamupäivällä, kun Mari sokean anoppinsa ja lastensa kanssa saapui kaupunkiin ja pian he olivatkin vankilan edustalla. He olivat kovasti pahoillaan, kun vanginvartija ei tahtonutkaan päästää muita sisään kuin Marin. Kaikki heidän rukouksensa ja valituksensa olivat turhat. Ainoastaan vaimolle oli lupa annettu, sanoi vanginvartija, eikä hän voinut ryhtyä mihinkään ominpäin. Vanhus ja lapset saivat odottaa etuhuoneessa. Kun Mari seurasi vartijaa pitkän käytävän lävitse, sanoi tämä hänelle:

»Vai niin, oletko sinä sen ratavartijan vaimo, joka on syypää kahden ihmisen kuolemaan.»

»Hän on viaton, hän ei jättänyt porttia auki.»

»Sinä et tietenkään voi sanoa muuta, ja minun on sinua kovin sääli. Mihin aiot nyt ryhtyä sokean vanhuksen ja lapsukaistesi kanssa?»

»Oletko sitten vakuutettu siitä, että mieheni tuomitaan syyllisenä?»

»Olen, sitä en epäilekään. Parasta olisi, kun

tottuisit siihen ajatukseen, sitten ei olisi niin vaikeata, kun saat kuulla tuomion.»

Mari aikoi juuri ruveta valittamaan ihmisten kovuutta, kun vanginvartija samassa pisti avaimen oveen ja avasi sen. Hän päästi puoleksi ilon, puoleksi tuskan huudon, kun hän näki tuossa pienessä koppelissa kalpean, laihtuneen miehensä. Itkien hän heittäytyi hänen kaulaansa.

Kun ensimmäinen ankara mielenliikutus oli ohitse, puhuivat he iso-äidistä, lapsista ja kirjurista, joka, niinkuin Mari edellisenä iltana oli kuullut, oli kovin huono. Sitten Mari kertoi uuden ratavartijan olevan määrätyn ja että tämä oli ollut kovin ystävällinen hänelle, mutta kylän asukkaat olivat suuresti heitä kiusanneet.

»Meidän oli niin hyvä olla vaunuissamme pienen puutarhamme ja kasvimaamme keskellä», sanoi Jaakko. »Me olimme liian onnelliset, meillä oli kaikki niin hyvää, ettei se voinut kauan kestää. Mutta miksikä kyläläiset olivat pahat?»

»Siihen oli syynä kirjurin Heikki, joka kaikille puhui sinun hävyttömästä huolimattomuudestasi — niinkuin hän sanoi — ja kiihotti kansaa meitä vastaan. Hän oli todellakin paha, ja Jumala on rankaiseva häntä siitä, minkä hän meille on tehnyt.»

»Oi Mari», huokasi ratavartija, »muista, että hänen isänsä on kuolemaisillaan ja hän luulee minua syypääksi. Ennen hän oli aina niin ystävällinen minulle. Suru on tehnyt hänet epäluuloiseksi. Minun on oikein sääli häntä.»

»Vain kaksi ystävää on pysynyt meidän puo-

lellamme», jatkoi Mari, »kirjurin puutarhuri ja Antin opettaja. Ja asianajajassa meillä on Jumalan lähettämä jalomielinen suojelija. Hän se hankki minulle luvan tulla sinua tervehtimään — häntä tulen siunaamaan niinkauankuin elän.»

Hetken aikaa istui Jaakko omiin ajatuksiinsa vaipuneena, sitten hän tarttui vaimonsa käteen ja sanoi:

»Tämä koetus on kova, mutta rohkaiskaamme mieleemme ja koettakaamme taipua Herran tahtoon, tiedämmehän, että kaikki minkä hän lähettää meille, on hyväksemme. Älä itke, Mari, muista lapsia. Pappi, joka kävi täällä, sanoi, että tulen istumaan ainakin kaksi vuotta vankilassa. Mutta kuluuhan kaksi vuotta nopeasti. Joko olet miettinyt, mihin voit ryhtyä?»

»Aion tehdä työtä niin paljon kuin vain jaksaan. Ja Jumalan avulla —»

»Herra on kyllä sinua auttava, rakas, kelpo Marini, mutta vaikka tappaisit itsesi työllä, et voi kuitenkaan hankkia kylliksi niin monelle. Minä pyydän rautatienpäällikköä auttamaan meitä, jotta saamme iso-äidin vaivaistaloon.»

»Sinun sokea äitisikö vaivaistaloon, Jaakko, se olisi hirveää.»

»Mutta siksi se käy, Mari, eikä se ole pahinta. Antin voit pitää luonasi, minun sisareni ottakoon pienokaisen, hän pitää varmaan säälistä lapsen kaksi vuotta luonaan. Sinä itket, Mari, ymmärrän varsin hyvin, kuinka raskaalta se sinusta tuntuu. Mutta siten voit tehdä työtä rasittamatta itseäsi ja tarvitsematta kerjätä, kunnes palaan

kotiin. Luottakaamme vain Jumalaan, älkäämme antako rohkeutemme lannistua.»

Mari itkeä nyyhkytti. Jaakko puhui lempeästi ja lohduttavasti hänelle kunnes vanginvartija avasi oven ilmoittaen, että määrä-aika oli kulu-
nut ja vaimon täytyi lähteä.

Mari päästi tuskan huudon ja tarttui lujasti miehensä käteen.

»Auta minua saamaan hänet pois täältä», kuis-
kasi vartija Jaakon korvaan, »minulla on ankara
käsky, jota täytyy noudattaa. Hän ei saa viipyä
täällä kauemmin.»

Jaakko saattoi itkevän Marin ovelle. Mutta
juuri kun tämä aikoi poistua, tuli nuori herra
äkkiä vankikomeroon. Mari väistyi pelokkaana,
kun hän tunsu vieraan kirjurin Heikiksi.

Nuorukainen riensi vangin luo ja sanoi syvän
mielenliikutuksen vallassa:

»Sinulla on syytä vihata minua, Jaakko. Sillä
olen tehnyt sinulle vääryyttä ja tuottanut sinulle
ja omaisillesi surua ja kurjuutta. Olen tullut
pyytämään anteeksi sinulta ja julistamaan sinut
vapaaksi — viattomuutesi on todistettu.»

Ratavartija ja hänen vaimonsa tuijottivat nuo-
rukaiseen hämmästyksestä aivan sanattomina.

»Isäni tointuu», jatkoi Heikki, »ja hän on to-
distanut sinun viattomuutesi, meidän ajomiehemme
avasi portin — ja tänään pääset pois vankilasta.»

Helppo on kuvailla näiden ihmisraukkojen
iloa, joilta kaikki toivo jo oli mennyt. He eivät
voineet kyllin kiittää Jumalaa hänen armostaan
ja laupeudestaan

»Minun täytyy vielä lisätä pari sanaa ennenkuin menen», sanoi Heikki. »Sinusta näyttää kaiketi, että suurin onni on siinä, että pääset vapauteen ja sinut tunnustetaan viattomaksi. Mutta minä, joka olen tuottanut sinulle paljon surua, tahdon sen jälleen hyvittää. Olen jo puhunut rautatiepäällikön kanssa, saat pitää rata-vartijapaikkasi, poikasi Antin tulevaisuudesta tahdon pitää huolta, ja jos sinä tai joku muu perheesi jäsenistä joskus joutuisi pulaan, olen koko elinaikani valmis teitä autamaan. Suottehan minulle anteeksi, Jaakko?» näin päätti nuorukainen puheensa.

»En ole koskaan ollut suuttunut teihin», vastasi Jaakko, »minun oli teitä vain niin sääli sen suuren surun vuoksi, joka oli kohdannut teitä, olittehan te aina ennen niin hyvä meille.»

Heikki kiitti häntä sydämellisesti lausuen ystävälliset jäähyväiset. Mutta tuskin hän oli päässyt ulos ovesta, kun asianajaja astui sisään julistaen vangin vapaaksi. Molemmat nuorukaiset katselivat liikutettuina kun Jaakko tervehti äitiään ja lapsiaan. Heikki pyysi heidät sitten vieraikseen lähimpään ravintolaan.

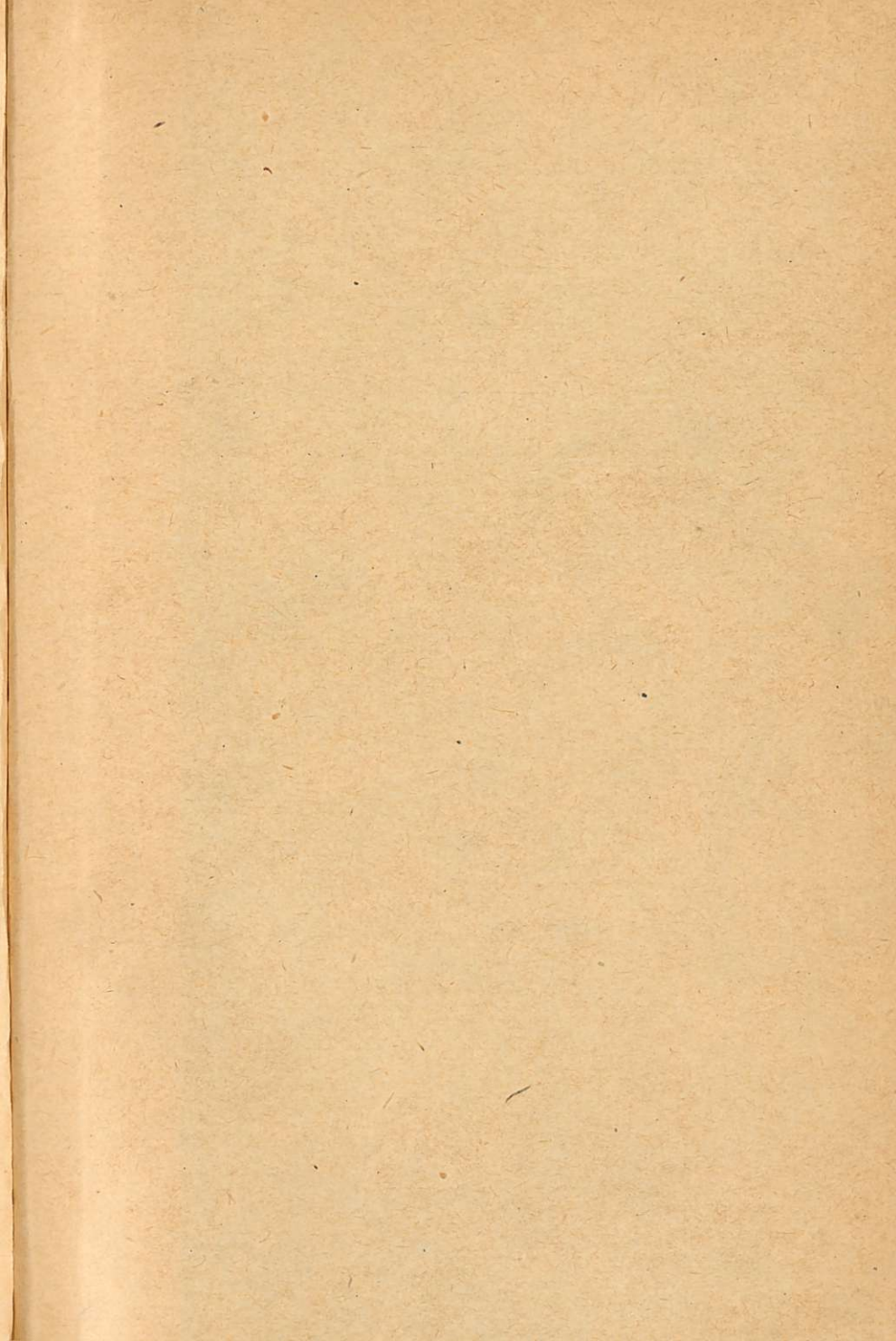
Seuraavana aamuna oli suuri juhla kylässä, jonne tieto Jaakon viattomuudesta ja vapautuksesta oli jo ennättänyt. Kylän asukkaat olivat kaikki juhlavaatteissaan, ja portit, jotka johtivat rautatielle, olivat seppelein koristetut. Kun mies, joka seisoi vahtina maantiellä, ilmoitti rattaiden lähestyvän, kokoontui kansa hurraten iloisesti rata-vartijalle ja hänen perheelleen. He heiluttivat

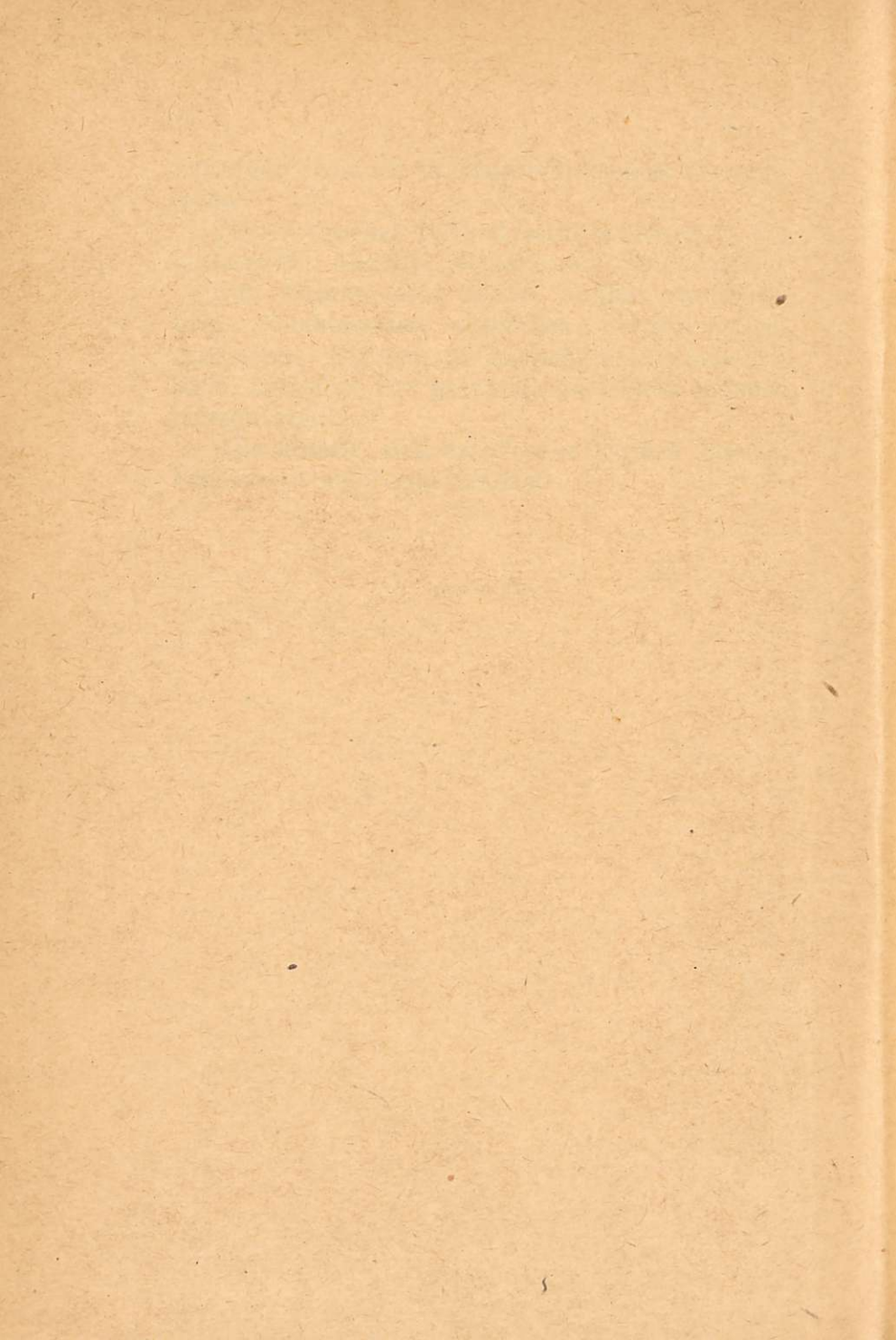
hattujaan ilmassa ja lausuivat heidät tervetulleiksi.

Toinen toisensa jälkeen astui ratavartijan luo kättelemään häntä ja toivottamaan hänelle onnea.

Kun Jaakko näki jälleen vanhat vaununsa, tuon yksinkertaisen asuntonsa, sykähti hänen sydämensä riemusta, ja ennenkuin hän astui sisään, laskeutui hän polvilleen ja kohotti kätensä taivasti kohti:

»Ole kiitetty, sinä armelias ja laupias Jumala, kaikesta meidän onnestamme!»

Suom. last. kirj. 5.
Pääskyselä

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 6190

PÄÄSKYSEN PAKINOITA

Ensimmäinen sarja.

Kuvitettu. Hinta nid. 8: 50, sid. 11: 50.

»Oli todella onnellinen ajatus koota kirjaksi valikoima lastenlehti Pääskysen satuja ja tarinoita nykyajan lapsille luettavaksi, sillä niillä kertomuksilla on vanhastaan hyvä maine lapsimaailmassa. Kolmetoista mitä jännittäväintä kertomusta valaisevine kuvineen tarjoaa hauskaa luettavaa nuorelle väelle.» (Uusi Suomi.)

»Hyvä satu ei koskaan vanhene. Sen tenho on yhtä uusi tuhannenkin vuoden takaa. — — Kuinka siis olisivat ennättäneet vanheta Pääskysen pakinat, joita nyt uudelleen tarjotaan hauska sarja lasten joulupöydälle — — nämä ihmeelliset tarinat pikku Pirkosta, Dim-Dam jättiläisestä, Tyhmästä Matista, Ruotsalaisesta ritarista ja Puuropulmasta ja monista muista merkittävistä asioista. Kaikissa niissä on satumaailman viehättävä tunnelma — —.» (Turun Sanomat.)

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA